

Libellus Platine De honesta uoluptate ac ualitudine / [Platina].

Contributors

Platina, 1421-1481.

Publication/Creation

Diligenterq[ue] Bononiae : Impressum per Ioanne[m Antonium Platonidem Benedictorum ...], [1499, die uero .xi. mensis Maii]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/f7k6rxvd>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

76.
60.

Case 3. b. 3.

Bol
2
19

II. V.

Platina (Bartholmæus seu Baptistā)

Joannes Antonius de Benedictis

Bologna

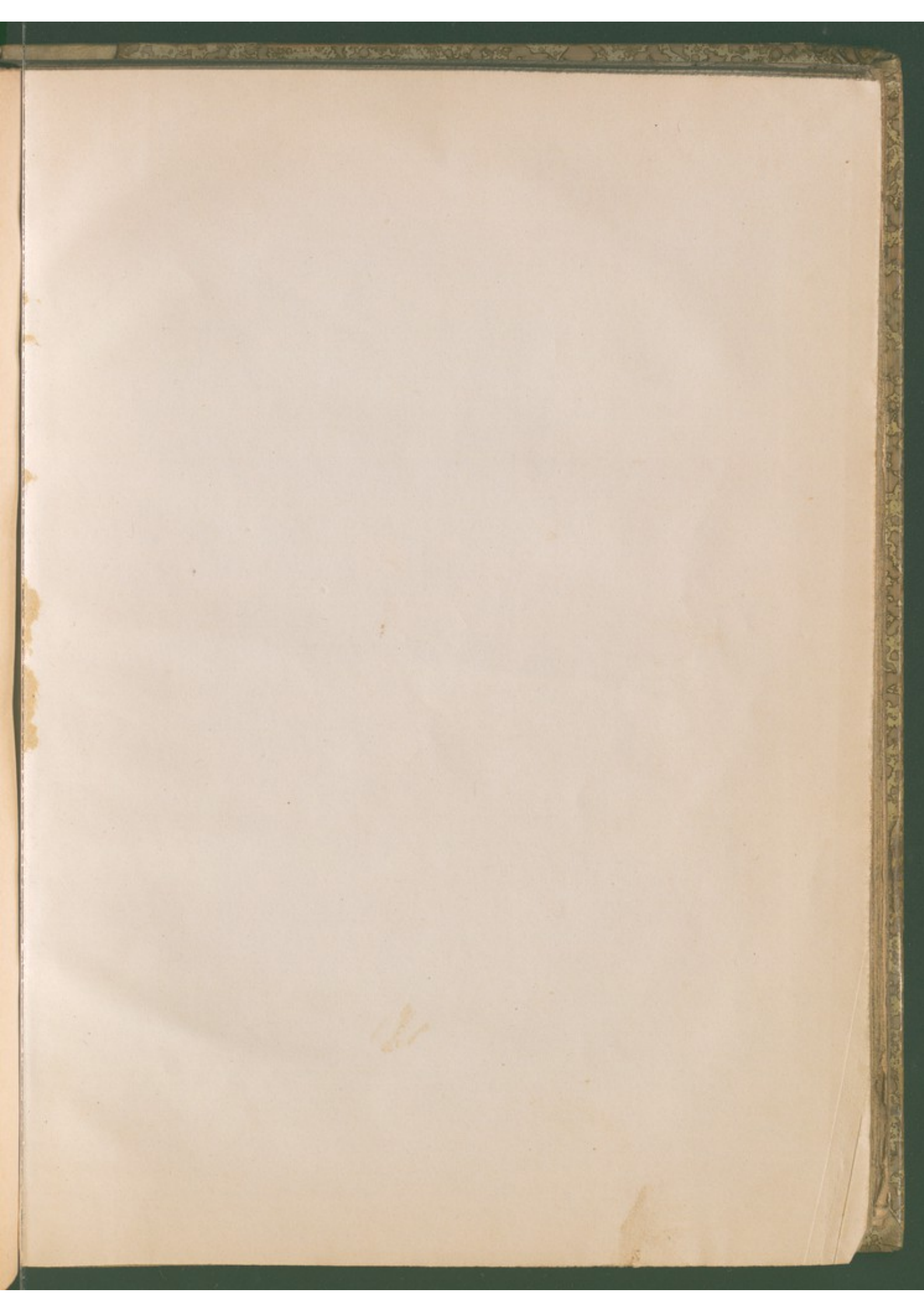
11 May, 1499.

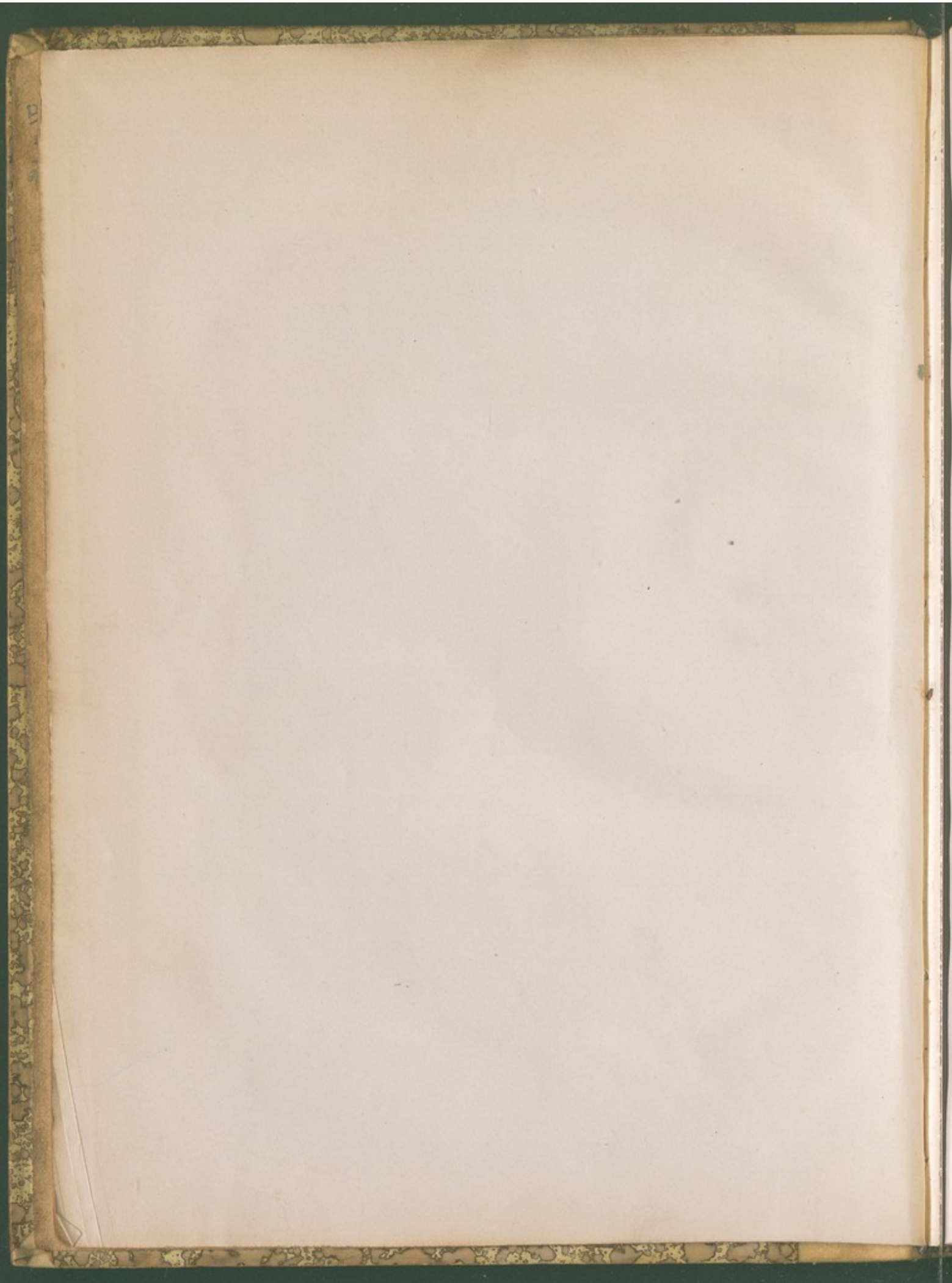
Hain * 1305b

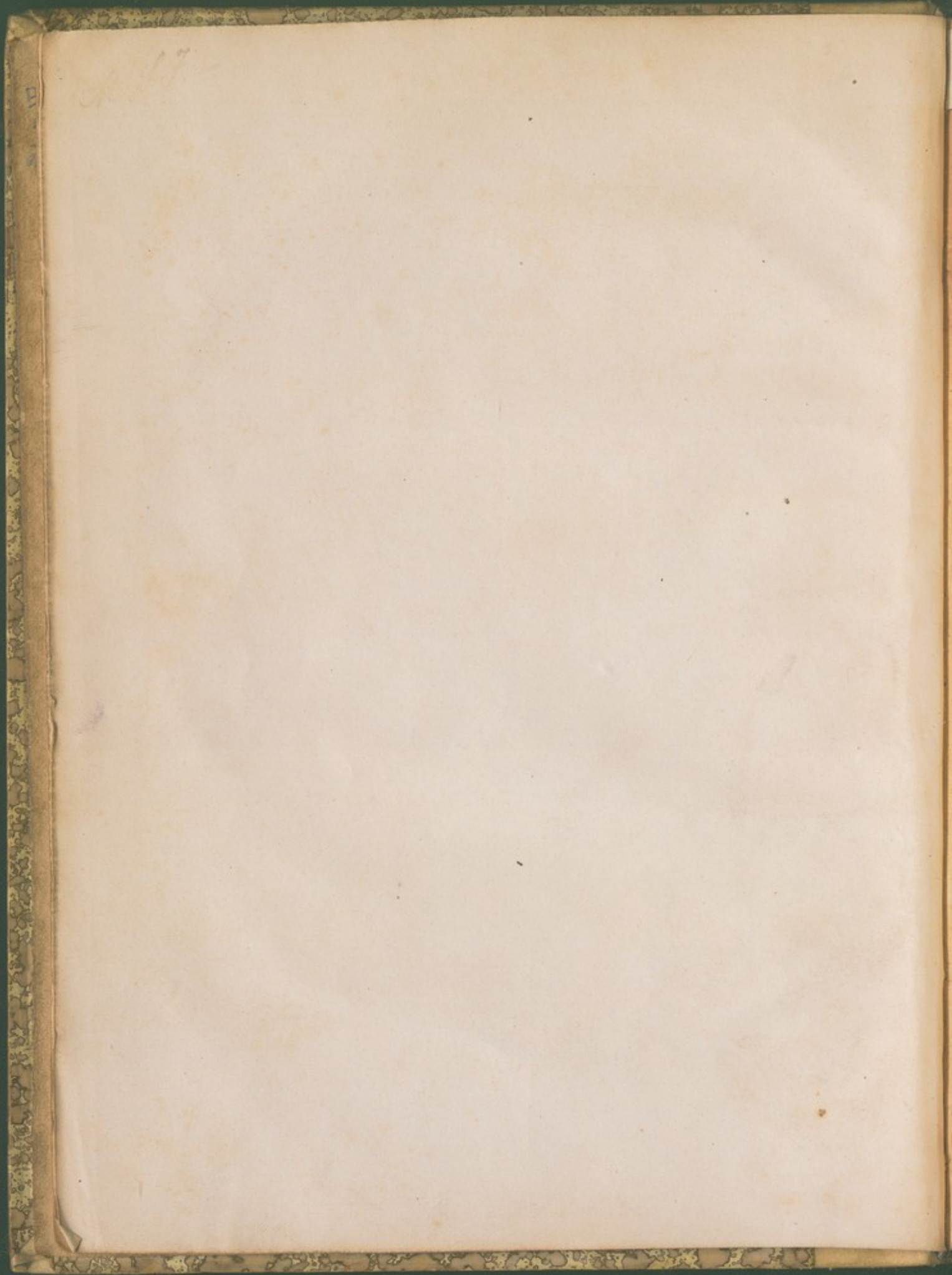
Prioster 6666

B.M. VI, 852

1
Bel
1/2

155

42876

**Libellus platine de ho
nesta voluptate ac
valitudine.**

Ex libris Petri Manusci Fideletii J. V. S.

Structure of the
cell wall
of plants

of the plant cell wall

Platynæ De Honesta Voluptate: & Valitudine. ad amplissimum ac Doctissimū. D. B. Rouellam. S. Clementis Presbiterum Cardinalem.

Liber primus.

e Rrabunt & quidē uehemēter Amplissime Pater. B. Rouella: Qui hanc nostrā susceptionē nequaquā dignā: quæ tuo nomini ascriberet̃ putarint: quod et̃ uoluptatis & ualitudinis titulū p̃ferat. Verū cū mihi atq; oibus eruditis spectata sit ingenii tui uis: & acūmē morū: & honestissime uitæ constantia doctrinæ ac eruditiōis magnitudo: malui te uigiliæ mearū patronū ac iudicē (si q̃d p̃uerse scriptū inest) facere: q̃ alium quēpiā. Instabūt acriter maleuoli (sat scio) de uoluptate ad uirū optimū ac cōtinētissimū nō fuisse scribendum: Sed dicāt queso hī stoicide: qui elatis superciliis: nō de uis: sed de noīum uocibus tantūmodo diiudicant: q̃d mali in se habeat cōsiderata uoluptas: Est. n. huius: ut ualitudinis uocabulū mediū. De uoluptate: quā intēperātes & libidinosi ex luxu & uarietate ciborū: ex titilatione rerū uenerarum p̃cipiūt: adsit ut Platyna ad uirū sanctissimū scribat: De illa uoluptate: quæ ex cōtinētia uictus: & earū rerū: q̃s humana natura appetit: loquor. Neminem. n. adhuc uidi adeo libidinosum & incōtinētē: q̃ nō aliqua tāgeret̃ uoluptate: si quādo a rebus plusq̃ satis est cōcupitis declinasset. Valet apud uos (ut uideo) Cicerōis auctoritas: q̃ quidē ut Aristoteles: Platonem: Pythagoram: Zenonē: Democritum: Chrysipum: Parmenidem: Heraclitum: sic Epicurum segetem & materiam eruditionis ac doctrinæ suū facit quo cum enim tutius congregeretur q̃ cū mortuo Epi/

curo habuit Cicero. Valebit & apud me Senecæ. Lucretii:
 Laercii: auctoritas: q̄ epicurū ut uirū sanctissimū atq; opti-
 mū miris laudibus extollūt. Dicere autē nō decere sapiētē
 mœrore cōfici: cū pturbatiōis dolorisq; uacatio cōstantes
 efficiat uoluptates. Quid mali imo q̄d nō boni i se habet
 Ad fœlicitatē. n. uoluptas illa: quæ ex honesta actiōe orit̄
 ut medicina ad sanitatē egrotātē hoīem pducit. Quis est
 p̄terea tā stupidus: tāq; (ut isti uolūt) a sensibus ob sanctita-
 tē & tetricā uitā aliēis: q̄ nō corpe & aīo aliq̄ pfundat̄ uo-
 luptate: Si & in uictu mediocritatē: unde bona ualitudo &
 in actiōe itegritatē ac cōstātiā: unde fœlicitas orit̄ retinue-
 rit: Nō improbat̄ hoc nomē a platone: nō ab aristotele: q̄
 signate admodū de rebus ip̄is locuti sunt. Fecit metrodo-
 ri ac hieronymi luxus & libido: ut epicuri uiri optimi scho-
 la & doct̄ia uicio darē. Nō ergo q̄d uir bonus: sed q̄d de
 prauatores secte addidere culpādū erat. Desināt p̄terea hi
 rerū estimatores & q̄si trutina q̄d indes ab uno quoq; fit li-
 brantes carpe: q̄d de ualitudine aut rōne uictus: quā græci
 dietā appellāt: addēdo q̄dā ad curādas egrotatiōes p̄cepta
 de natura rerū & obsoniis p̄scripseri: Tātū. n. abest: ut hoc
 institutū a uiro ciuili fit alienū. sūmoꝝ ēt philosophoꝝ au-
 ctoritate & p̄cepto: ut quēadmodū i p̄lio q̄ ciuē oli: sic q̄ in
 pace multos nūc ciues rōnē uictus afferēdo seruauerit: plu-
 res ciuicas merere uideat̄. Obsonia mihi obiiciēt: ut gulo-
 so & edaci: utq; instrumēta libidinū & quædā quasi calca-
 ria intēperātibus & flagitiosis addēti. Vtinā ip̄i aut natura
 aut instituto: ut platina mediocritate & parsimonia uterē-
 tur: nō uideremus hodie tot popinarios i urbe: tot ganeo-
 nes: tot gnatōes: tot scurras: tot adultores libidinū: & ob

* corpore

strusarū diligētissimos ob edacitatē & auariciā conquisito
res. Scripsi ego de obsoniis Catonē uirū optimū Varronē
oīum doctissimū: Columellā & Celiū: Apitium imitatus:
nō quo legentes ad luxū adhortarer: quos certe iter scribē
dū semp a uicio deterrui: sed quo & ciuili uiro ualitudinē:
lauticiē uictus potius q̄ luxū q̄rētī pdessem: & posteris ostē
derē hāc nostrā etatē īgenia habuisse q̄ maiores si nō eq̄re
imitari saltē ī quouis genere dicēdi auderēt. Has ergo ru/
sticatiōes meas: q̄s hac estate ī secessu tusculāo apud iclitū
& āplissimū patrē Frāciscū Gōzagā: nō asp̄nabere doctissi
me pater si boni pluq̄ mali in se habēt: siue nō ad flagitiū
qd' eēt detestandū: sed ad ualitudinē & modestiā hoīes te
etiā impellēte noīs tui auctoritate interposita adhortant̄.

Delēgendus locus ad habitandū cap. i.

e X quattuor elementis: unde animantia quæq; aut
mixtim: aut seorsum originem traxere: duo sunt ex
q̄bus & in q̄bus potissimū uiuit hō. terra. s. & aer. Ab igne
enī & aqua: quorū alterū supra modū frigidū & humidū ē
alterū calidū & siccū: ita natura secludimur: ut habita q̄tū
indiuīdua reqrunt pticula quadā diutius inter hac uersari
nequeamus. Familiariora igit̄ hūano generi & q̄si domici
lia sūt terra & aer: ī q̄bus ad ualitudinē & uoluptatē eligē
dus est locus: ne brutis hac in re īferiores eē uideamur: que
ex regiōibus salubritatē cū iucūditatē reqrūt. Deligat itaq;
hō nō in ciuilis & ingenii pticeps tū in urbe: tum in agris
p̄ anni tpe locū saluberrimū: iucūdū: amenū uenustū: ubi
edificēt. ubi rei rusticæ operā det: ubi musis & ingenio ua/
cet: ubi postremo: qd' fieri perfacile a uiro castissimo & do
ctissimo pōt cum diis ipsis loquat̄. Estate petat loca excelsa

non nebulosa non uentosa nimium: sed puri clari tempera/
tiq; celi: ubi domum habeat egregie cameratam: cuius fene/
stre Varronis auctoritate ad orientem & septentrionem
uergant. Tale enim domicilium ueniēte sole illustrat. &
quasi repurgatum omni nocturna labe: cum non admodum ca/
lesiat occidente eodem septentrionali aura refrigeratur. Ea/
dem quoq; ratione utemur: si nobis secundum maris litus ha/
bitare contigerit: quod per estatē meridiano & occiduo sole alia
ratione edificate domus admodum ~~fruent.~~ unde fit ut corpo/
ra diutino calore uiciata: ac nulla uoluptate adiuta: in gra/
ues & periculosos incidant morbos. Vere autē hyeme autē
no maxime ubi temperies fuerit in planis collinis ac ma/
ritimis locis comode & salubriter habitaueris: modo pcul
sint a paludibus a stagnis a calidis ac sulphureis fontibus
Sunt etiam quae scribant fluminum auras ac maritimae orae: si a meri/
die flauerint: in salubres esse. maxime uero in grauib; locis
quod hodie quoq; in latioribus ac in maritimis austro expositis fre/
quentatis funeribus cernit. Cauendum est etiam ab imenso fri/
gore praecipue uero flate borea: unde & neruorum contractioes
distentiones ac rigores: quos graeci spasmum & tetanum uocant
& tusses distillationes tormina lipitudines raucedines ac ue/
sicae dolores nascunt. Adde quod ut nimio calore concoctio
intermittit. somnus auferit. resoluit corpus ac mens iacet
ita nimio frigore hebetantur sensus: & destitutum prope fomēto
naturali stupet ingenium. Optima est hyems: ut ait Celsus quae
uento uacat: salubris estas quae fauonii praesentat: uel septentri/
onales magis quam subsolani & ut uetus a mediterraneis regio/
nibus ueniens salubris est: ita fere a mari grauis. Igne itaque
eo tempore anni fouenda sunt membra: non tamen diu fo

co inherendū est: ne & corpus pigrescat & debilitetur in/
geniū & malis uaporibus (quod fieri solet) cerebrū replea/
tur attractis per ignē ad caput humoribus: quos græci ca/
tarros & reumata nostri fluores & distillationes appellāt.
Obeunda sunt negocia: tum urbana: tum rustica: uacan/
dum ingenio: si doctrina imbuti sumus: unde solida & in/
tegra uoluptas oriri solet.

De excitatione corporis.

cap. ii.

u Erum quia ignauia corpus hebetat & secordē ui/
tam psequit̄ ualitudo: exercitatione liberali utē/
dum est: q̄a & sanguis ocio deprauatus emenda/
tur: & mēbra ualidiora ac prōptiora ad id qd' instat agē/
dum fiunt: & stomachus motu: in quo calor inest ad appe/
tentiā excitat̄: & mens adiuuātibus sensibus ad cognitio/
nem rerū occultarū & admirabiliū celerior & acutior red/
ditur. Sed neq; hoc ante cōcoctionem: neq; ieiunio admo/
dum & famelico corpore faciendū est. expectanda est pri/
ma cōcoctio postq̄ nil crudū: nil inane de stomacho perti/
mescendū est. Hominē cōmode exercēt ambulatio nego/
tiatio: per cliuū ascensus ac descensus. Rei nō pōderose
de loco ad locum portatio: ubi domi sumus. Sarcitio: occa/
tio: insitio: putatio: dum hortos & pomaria animā gratia
colimus. Exercent item sed cōcūtiatius pila: tum maior: tū
minor: equestres ac pedestres ludi: gradiatura: sed indecē/
tius. Præterea certare saltu: iaculum torquere: arcum intē/
dere: lucta: luctari: uenatione defatigari: nō alienum ab in/
genio ac ciuili uiro uidetur: quādo pro patria si opus fue/
rit strenue sūpturi sunt arma. Fient hæc cōmodius ad uali/
tudine: & subinde ad uoluptatem sub dio cælo & in sole

q̄ sub tecto aut in umbra. Ille potissimū exercitationes lau-
dandæ sunt ut ait Celsus: quarum finis plerunq; sudor est
aut certe lassitudo quæ citra fatigationē fit. Sed hoc maxi-
me attendendū est: ut equaliter oīa mēbra secūdū uires ex-
erceant' nedū uni parcimus: reliqua nimio labore obruā-
tur. Ut uero ex nimio ocio: ita ex nimia defatigatione peri-
clitatur. Mediū igitur quoddā tenendū est ne dolorē cum
uoluptate permutemus. De cena. cap. iiii.

Edato tandē ab oī concitatiōe corpore: cū uespe/
f ri edendū sit: quo tpe nostri cenam facere dicunt'
cū prandio maiores & quidē militātes ante meri-
diē uti consueuerint: cibus quē stomachus noster coquere
haud grauate possit' capiēdus est. Partius tamē edendū tū
est: maxie uero bilosis quoz morbi humiditate nocturna
urgēte cibo etiā augeri nō sine incōmodo solēt. Sūpto ci-
bo ab oī cōmōtione corporea uehemēti p̄serti & mētis agi-
tatiōe duabus horis sup̄sedendū est: donec saltē priā cōco-
ctio fiat. De ioco & ludo. cap. iiii.

i Nterim uero iocis ac ludo minime cōcitato uacā/
dū: ne sensus cogitatiōe occupati cōcoctiōnē ipe-
diāt. Careat iocus quē urbanū facetū modestū uolo dicaci-
tate scurilitate mordacitate. Nolo mimos nō p̄teruiā: nō
diēteria nō cōuicia unde ira & indignatio ac plerūq; ma-
gna rixa oritur. Ludus sit talis: tessera: saccho: ut nostra ap-
pellatione utar: carthis uariis imaginibus pictis. Absit in-
ter ludēdū oīs fraus & auaricia: qua il liberalior & detestā-
dus fit ludus: nec ullā affert ludēti uoluptatē: cū timor ira
& imensa hahēdi cupiditas uariis modis ludētes cruciat.
si lucubrandū est nō post cibū id facere: sed post cōcoctio/

nem debemus. naturalis enī calor cōmōtione & agitatiōe
mētis a stomacho retrahit: aut ibeciliior ad coquendū red
ditur. De somno. cap. v.

V T aut nimia exercitatio & lōga uigilia uim corporis
p̄sternūt: cōcoctiōne impediūt: spiritus uitales de
bilitāt: cerebrū excitāt. Sic tēpatus somnus: & q̄ nō ex cra/
pula & ebrietate uenit, mēbra labore fessa instaurat: calorē
stomacho subministrat: mentē purgat: ac deniq; totū cor/
pus ad honestā actionē ex qua uirtutis habitus cōparat: re
nouat. Vt hyeme cōmodior culcitra plumea est: ita lanea
uel bōbycina æstate salubrior. A nimio tñ somno p̄cauē/
dū est: unde & corpus macrescit & sensus hebetant & sto/
machus fluore tentat & caput ac cerebrū grauāt & obtū/
dit. Ad somnū nos mortales iuitat. q̄ trāquilla q̄ obscura
q̄ frigida & humida est. Nūc cimices plerūq; interturbāt:
quos hac rōne facillime tolles. Cucumerē anguinū cōdi/
to in aquā eāq; in lecticā: & quo uoles ifundito. Vel fel bu
bulū cum aceto mixtū supfundito, nulli nascent. Fugabit
itē ex cubiculo pulex si aquā ex coriādro circūquaq; fūdes
Meridiani. n. hoc est meridie dormire: nisi sedēdo tātis per
dum fumi aliqātulum euaporent insalubre est & pestiferū.
Caput. n. debilitat distillationes augētur pituita crescit ca
lor naturalis corrūpitur: segne omnino desidiosum mar/
cidum ac languidum corpus efficitur.

Qua ratione cubandum sit. cap. vi.

I N faciē dormiat cui stomachus imbecillis est. Id
enī cōcoctiōnem adiuuat nec patit pituitā cōcre/
scere calorem naturalem augēdo: quo noxii hu/
mores excoquūtur. Dormire item primo somno in latus

*contra Cimices
remedium*

*Contra pulices
remedium*

destrū: deinde in sinistrū putile est. Supinus ne dormiat q
fane mētis est: inde. n. pleriq; & graues oriunt' morbi: cum
& cerebrum & neruos & renes fluidus humor inficiat: tali
acubitu proprio meatu auersus. Dormire capite & hume/
ris elatis mire ad ualitudinē facit. Noctu uitanda est luna
p̄cipue cū dormit: q̄a frigidos humores mouet: & reuma/
tismū plurifariam generat: maxime uero si radii lunares:
quorum qualitas frigida est & humida in caput dormiētis
deciderint.

De concubitu.

cap. vii.

Concubitus: quē Hippocrates medicorū princeps
diuina uir scientia ait partē esse quādā comicialis
morbi: neq; nimis est cōcupiscēdus: neq; oīo post
habēdus: cū ad generationē faciat: q̄ aiatium species cōse/
quantur. Rarus (ut ait Celsus) corpus excitat: frequens sol
uit: frequentē dixit non numero: sed rōe etatis & corporis.
Is. n. coitus nō inutilis est: & ad uoluptatem facit: quē nul
lus langor aut dolor sequit' Peior est estate & autūno: tole
rabilior hyeme & uere noctu tutior q̄ interdū: si non hunc
cum uigilia labor statim sequitur.

Quid sit agēdū ubi cubitu surrexeris.

cap. viii.

Ibene cōcoxit expectus mane tuto surgit: qui mi/
nus: q̄escere in strato debet & redormire: si mane
ante tēpus resurgēdi necessitas fuit. cōq̄escat dein
de neq; exercitatiōi se: aut negocio credat. . Vt uesptinū ita
matutinū frigus ei fugiēdū ē: q̄ ex capite & stomacho labo
rat. Vbi q̄s surrexerit paululū intermittere debet: deīde ca
pillū sursum uorsum pectere: excreādo cōtinuo id p̄ctuite:
qd' noctu concepit. Lauare itē pedes & caput ante cibū nō
inutile beneuolenti erit: purgamētū corporis: quæ ad extre

ma expellunt bene detergēdo. Fouere os multa aqua esta/
te ꝑcipue: non erit in salubre: hyeme uero temperarius id
agendum est: ne nerui ac sensum rigore ledant & obstupe
scant Mouere aluum si constrictior est: eandemq; sistere si
profluuiū laborat: medicorum propriū est: Quare ab hiis
de hac atq; item de cæteris medicamētis: quæ ad curandā
ualitudinē pertinent: ratio petatur. A me. n. tantummodo
capita ponentur: cnm in rerum proprietatē incidero: quia
de uoluptate loqui fatius diximus quæ magna & solita cō
parabitur: si a noxiis cauentes: quæ secundū naturam sunt
prudenter ac modeste amplectemur.

De exercitatione post somnum.

Vi bene concoxit (ut ait Celsus) ampliorem q̄ ma/
q̄ le remissiorem exercitationem faciat: sed multum
refert: sit ne quis urbanus an rusticus miles an stu
dio litterarū remolitus. Exercitationes. n. ex genere natu/
rarū: & studiorum sumendæ sunt. Venatiōe rusticus ac mi
les utat: qđ similitudinē quondā cū militari solertia hēat
quodcūq; rusticis fore eorū opa euertēdo ac ꝑdando hosti
um loco habeant. Gaudet aucupio ciuis: nec uenationem
aspersat Atq; ocio & musis delectat: clare legat: post lectio
nem multū ambulet: non sub tecto sed in sole: si caput pa
titur. Gestet more maiorū: eqtet hortos & pomaria inuisat
riuos deducat surculos ponat: insitionē faciat: herbas aro
maticas plantet: rūcet sariat: uisco & bubone aues capiat.
apū aluearia cufret: auiculas canoras enutriet: piscias ha
beat: unde piscari nō icōmode possit: in foro ambulet ne
gocia trāsigat de repu. loquat si opus fuerit & differat. In
de domū si bis in die comedere assueuit reuertatur, Inediā

non ferat quæ stomachum pituita replet. Hanc tamē faci-
lius sustinent medie etates minus iuuenes minime pueri &
senectute confecti ratione uiriū. Cauendū est item ne ante
famem comedamus: ne quid assumimus ad robur & uim
corporis id totum in uinis & perniciē uertatur. quod certe
a crudo & repleto stomacho fieri consueuit.

Quid obseruādū ī uita ad uoluptatē. cap. x.

f Cribere de obsoniis & pulmētis nostrorū tēporū:
& qbus maxie aula rōana uescit deiceps institui:
si prius pauca attigero q̄ ad ualitudinē & uoluptatē hoīs
faciūt. Nō. n. oēs cibi oibus cōferūt Sed ut uaria sūt elemē
ta. uarie hoīm ex hūoribus appetētie: uarii quoq; gustus sic
uarii debēt eē cibi. ut qd̄ cōuenit qd̄ sapit quod nutrit. uni
cuiq; tribuat. Nemo. n. me auctore qd̄ fastidio afficit. qd̄
nocet. qd̄ cruciat. qd̄ iterficit comedet. Pensitabit qsq; qd̄
genio suo cōuēiat. & id cibi eiusq; generis assumet. qd̄ enu-
trire corpus sine molestia possit. Meminerit unusq; (dicti
illius socratici) edēdū eē ut uiuamus nos nō p̄pterea uiue-
re ut edamus. Corpus hoc quo sustinemur oēs ^{et} uiuimus
ex q̄ttuor hūoribus cōstat. Hēt. n. ī se sāguinē. bilē rubeā.
quā & cholera dicimus. atra bilē. quā eādē melācholiā ap-
pellabimus. hēt et phlegma. quæ & pituita latē dicet. san-
guinis sedes epar ē: siue iecur malis appellare. In p̄cordiis
p̄sidet bilis rubea: at in sinistro latere maxime uero in felle
domiliū hēt atra bilis. Pituita caput & stomachū uexat ide
quoq; ī uesicā & renes cū p̄nicie hoīs descēdit. Sāguis cali-
dus & hūectus ueri cōpat. cholera sicca & calida estati. Me-
lancholia sicca & frigida autūno. Phlegma frigidū & hu-
midū hyemi. Eadē quoq; p̄portioe his hūoribus cū elemē

tis: q̄ & temporibus crescūt. Auget̄ sanguis ab. viii. idus fe/
bruarii usq; ad. viii. idus maii hāc ob rem bonis cibis & tē/
peratis utendū ē. Demēdū tamē aliqd de cibo ē addēdūq;
potiōi. bibere sū dilutius cōuenit utendū carne & oleribus
trāseūdū paululū ad assa ab elixis. Venus eo tpe āni tutissi
ma ē. Surgit cholera ab. viii. idus maii usq; ad. viii. idus au
gusti. Utēdū tū frigidis & humidis ē: laborādū parcius: car
ne assa ut s̄pius āte cibū: sic exigua utēdū ē. Sit potio q̄ di
lutissima ut & sitī tollat: nec corpus icēdat uenere tamē oīo
abstinēdū. Dominat̄ melācholia ab. viii. idus augusti usq;
ad. viii. idus nouēbris. Acidis tū atq; acribus utendū ac mi
nus elaborandū. Ab. viii. idus nouēbris usq; ad. viii. idus fe
bruarii phlegma siue pituita maius appellare uiget. Esse
plus tū maxime cōuenit. Minus sed meracius bibere: pane
plus solite uti: carne potius elixa q̄ assa: olerib; modice. Eo
tpe āni caldis oībus habita tamē corporū nostrorū rōe utē
dū ē. Venus tū nō eque p̄niciosa. Hāc q̄ diligēter obserua
bit: nō me sed natura admouēte qd p̄sit. quid contra toto
anno facillime dephendens incolumi sospitate uitam cū
uoluptate transiges: nulla indigebit medicorū opa: & in
dustria. Vnū tamē oēs admonuerimus ne nimia edendi cu
piditate cibū (ut pleriq; solent) minus dentibus contusum
deglutiant. Laboratum stomachus in decoctione: & cru
dum cum p̄cordiorum dolore ructat. Mollat igit̄ & terat
diligēter quātum coquere p̄t: hac. n. ratione in digerendo
quātunsa sunt mirum in modum stomachus iuuatur.

De Quoco.

cap. xi.

Quicum habeat arte & lōga experientia doctū: pa
tientē laboris: & q̄ laudari ī ea re maxime cupiat.

Careat is oī squalore & spurcitia: cognoscat appositē car/
niū: pisciū: oleoꝝ uim atq; naturā ut qd assū: qd elixū: qd
frictū fieri debeat dephēdat. Calleat gustu discernere q̄ sa/
lita nimis: & q̄ fatua sūt. Noui comēsi nostra etate coquoꝝ
p̄icipi: & a quo obsonioꝝ cōficiēdoꝝ rōnē accepi: sit oīo
si fieri pōt p̄ filis. Non sit gulosus & edax: ut Marisius gal
lus: ne qd̄ dominū edere oportet: ip̄e intercipiat & deuoret

De paranda mensa. cap. xii.

p̄ Ro tpe āni parāda est mensa: hyeme locis clausis
& calidis: estate frigidis & aptis. Vere ī tricliniū &
mensā sternāt̄ flores: hyeme fiat suffumigatio odoramēto
rū. Estate sternat̄ pauimētū frōdibꝝ odoriferatū arboꝝ: ui
tis ac salicis: q̄ cōclauē recertēt. Autūno uuæ maturæ pira
poma a laq̄aribus pēdeāt. Albæ sint mappæ: cādida man
tilia: ne si secus fuerit fastidiū generēt: & auuiditatē edendī
tollāt. Cultros tergat seruus: eorūq; aciē p̄lixet: ne ī mora
sint cōiue obferri hebetudinē: parata sint reliq; uasa tersa
nitida siue illa fictilia sint siue argētea. Hec. n. lauities ēt
residentē appetētiā excitat. De sale. cap. xiii.

Alem regrit mēsa ne īsalsa uideāt̄ obsonia: unde
f̄ fatuos hoīes dicimus stolidos & insipidos: q̄ nil
salis hoc ē īgenii hēant a græco uocabulo. uenit
uerfa dasea in s. Salis uis adeo ignea ē: ut q̄ attīgit corpa
astrigat, siccet, alliget. Mortua si saltura tēpori fiat optie cō
seruant̄ ut de pnis & de aliis falsamētis licet cernere. Cō/
tra morbos quosdā plurimū ualet: cū adurat, repurget, ex/
tenuet, dissoluat: stomacho tamē iutilis p̄terq; ad exercitā/
dā auuiditatē. Eius imoderatus usus epati: sanguini: oculis
admodū nocet. Ulcibus, q̄busdā & morsibus uenenosis

illitus pdest. Sal quo usurus in mēsa es sit albus & mūdus
ut uolateranus in hetruria. De pane. cap. xiiii.

Inter fruges ad usum hoīum inuētas: frumētū uti
lissimū est cuius spēs secūdū Celsum habent hali
ca: oriza: tiffana: hamiliū: triticū: siligo: far: quod
adoreū ueteres appellauere: unde adorare dictū: q̄a libis
adoreis sacra diis exhiberent. Tritico nil ē fertilius & sua
uius: uel qđ magis alat: maxie si collinū & nō cāpestre fue
rit. Ordeū frugū oīum nobilissimū habet: q̄ in sicca & so
luta terra seri uelit qđ cito maturescat: & ob gracilitatē ca
lami āte oīa frumēta succidat. Ex hoc polēta & aqua mul
sa egrotatiū causa cōmodius fiet q̄ panis. Siliginē aphrica
nā cuius panē ueteres laudabāt: nequaq̄ similē huic credi
derim: qua nostra etas uescit: cū nullū genus panifici hoc
sit insuauius & qđ auiditatē edendi minus utiliter cōpri
mat. Qui igit̄ pistoricā exercet: farinā quāq̄ a farre dictā
ex tritico bene molitā sumat: ab ea deniq; cribro farinaceo
ptenui furfures & polinē secernat: quā quidē in mēsam pa
nificiā circūquaq; a lateribus clausam iposita aqua calida
& quidē salsa: ut ferrariēses in Italia solēt. Si ī locis hume
ctis habitas: inditaq; ex fermēto offa bene adiuuātibus so
ciis usq; ad eā crassitudinē subigat: q̄ uon incōmode panis
cōfici pōt. Caueat pistor ne plus minusue fermēti q̄ decet
iponat: ex illo. n. acorē panis cōcipit: ex hoc grauior fit in
cōcoctione & insalubrior cū aluū astringat. Panis in cliba
no bñ coctus & nō eiusdē diei: neq; ex tritico apprime no
uo cōmode nutrit: & si tarde cōcoquitur.

De placentis.

cap. xv.

Subigat idem pistor tantū farinæ ex aqua calida

quātū ad faciēdā placētā sat ē. & subacte indat feniculi se-
men ac laridū tessalatī cōcisum: aut butyrū: uel oleū seor-
sum tamē ac rursū tādiu subigat: quoad oīa in unā redege-
rit massā. p̄mat deīde manibꝫ in orbicularē formā. ac cli-
bano īferat una cū pane. uel in focolari sub textu cinere &
carbonibꝫ coq̄t. Fit & aliud genus placēte sine larido ad-
hibito sale oleo & feniculo: qđ sub cinere & carbonibꝫ co-
quit. Omitto placētas oblōgas: quæ ex pane fermētato &
nōdū cocto fiunt: cū nullā habeāt uoluptatē. Sūt itē q̄ fice-
dulas & auiculas paruas. quiqꝫ caseū recētē & pingue seor-
sum ab auiculis pani includāt: ut simul in furno coquātur

Quid sit edendum primo. cap. xvi.

Obseruāndus est ordo in assumēdis cibis. cū oīa quæ
aluum mouēt: quæqꝫ leuis ac parui sint alimenti:
ut poma fere ac pira quedā tutius ac suauius prima mensa
comedant. Addo etiam lactucas & quicquid crudum uel
coctum ex aceto & oleo assumitur. Oua preterea sorbilīa
presertim: ac tragemata quedā: quæ nos belkaria dicimus
ex aromatibus & nucleis pineis aut melle aut saccharo cō-
dita: conuiuiis precommode apponuntur.

De cerasis. cap. xvii.

EX pomiferis arboribus apud nos cerasa: siue ut Ser-
uio placet cerasia libet appellare: primo mature-
scunt. Primum itaqꝫ edenda apponant. Hanc ob rem. L.
Lucullus post uictoriam mithridaticam urbis anno sexcē-
tesimo octogesimo in Italiam uexit: cuius tanta fuit uber-
tas: ut ad oceanum in britāniam usqꝫ peruenerit. Cerasio-
siorum quedam iunt acida quedam austera & quedā dul-
cia. Austera uentrem cōstringunt. stomachum exasperāt.

p^r

Acida pituitā incidūt. flauam bilē reprimunt. sitim extin-
gunt: & desiderium edēdi inducūt. Dulcia stomacho aduer-
sa: lūbricos & putridos humores in uentre generāt. Deuo-
rata mane dū recentia sunt cū suis nucleis: urinam & uen-
trem mouent.

De prunis. cap. xviii.

i Ngens est (ut ait Plinius) prunorū turba. A coleri-
bus quedā sumpserē noīa. ut alba & nigra. A si-
militudine alia: ut ordearia: q̄ colorē ordeaceū
sint cōsecuta. A uilitate alia sunt asinaria cognominata.
Ab externa gente q̄dā etiā armeniaca dicta: q̄ odore pecu-
liari laudant: Damascena oblōga & nigra a ciuitate syrie
damasco nomē ducētia ceteris p̄stātiora & salubriora sūt.
Nulla arbor p̄ adoptionē hoc ē infitionē facilius in fami-
lias aliarū arborū transit. Mirat̄ Plinius de pruno nullā a
Catone mētione fieri: cū pruna syluestria ubiq; nasceret.
Vfus prunorū ante cibū (si moderatus ē) aluū citā facit bilē
lenit. uoluptatē sitienti affert. Pruna ac mala oīa: ut cera-
fa pira & reliqua lecta cū petiolis: & in melle posita ita ne
se cōtingāt: diu seruabis.

De moris. cap. xix.

m Orus fatiua tardissime senescit. In egypto & cy-
pro abūdantissimi succi fructus p̄ducit: quorū tri-
nus color ē. priō albescūt: deīde rubescūt: postre-
mo nigerrima fiūt quasi Tisbes puelle egyptiace cruore re-
sp̄sa. Matura mora q̄uis ad humiditatē & caliditatē tēdūt
parū tamē alūt. stomacho aduersant̄ q̄a ī eo facillime pu-
trecūt. Verū q̄a aluū citā faciūt priā mēsa comedēda sunt
nā & urinā mouēt: & in aqua frīgida humectata: sitī extin-
gunt. Sūt & mora ex rubis nascētia: q̄bus utunt̄ in pigmē-
tis medici. Vt mora recētia diu durēt hoc mō facies. Succū

ex moris exprimito misceroq; cū sapa. & in uitreo uase cū
moris mittito: uirida diu seruabis.

De peponibus.

cap. xx.

P Epones a malepeponibus differre uidentur: cū hi
fere rotundi et cōstati sint: illi oblongi: quasi ma
la citrea. Verū nō adeo differūt: cū a pedonibus malepe/
pones factos asserat Plinius. A pediculo maturi spōte di/
scedūt q̄uis nō pendēt. Gratus est certe peponis usus: ue/
rum difficillimè ob eius frigiditatē cōmixtam humiditati
coquitur. Pepon tamē detracta cute: & abiecto semine esui
datus: stomachi cōpescit ardore: aluū leniter mollit. Re
purgato stomacho edēdus ē: q̄a facillime in eos humores
cōuertit: & concoctionē retardat: quos p̄dominari in cibi
receptaculo cōpererit. Hāc ob rē nobis a maioribus im/
peratū ē: ut pepones ieiuni comedamus: sup sedeamusq; a
reliquo cibo, donec ī fundo semicocti resederit. Eius usus
& si neruis obest, eos humectādo urinam tñ puocat: renes
ac uesicā purgat adiecto semine. Sūt q̄ dicāt peponū mali
ciā potu oxiziacchare aut oximellis sedari ac cōprimi. alii
aquā ut Auicēna pponūt. alii uinū Sētīā ego cū natura: q̄
post esū peponis uinū et qdē optimū appetit. Quod q̄si
quoddā antidotū ē cōtra peponis frigiditatē & rigorem.
Hoc aut fructu Albinus impator adeo delectatus ē: ut &
centum p̄fica cāpana: & decē pepones hostiēses una cena
comederit.

De cucumeribus. cap. xxi.

C ucumeris uis & natura prius fuerat explicanda
cū asserat Plinius cucumeres magnitudine exce
dētēs pepones uocari. Decepit me ingenue (erratū fateor)
uoluptas q̄ ex esu peponis capis. Nūc. n. nō cucumeribus.

solū : sed cui uis edulio anteposuerim semper. Cucumerū
 tria sunt genera: maior liuidus est & minus nocēs: nam &
 aluū soluit & sua frigiditate stomacho estate p̄sertim uide
 tur accomodatus. Folia eius ex uino trita uulneribus me/
 det̄ quæ caninus morsus ip̄ressit. Eius semē ex uino dulci
 datū uesticæ laborāti subuenit. Citrinus quē nostra etate a
 calore citrullū uocat: frigidus & noxios generat humores
 unde febres autūnales oriunt̄ q̄ diutius q̄ oporteret ī sto/
 macho morent̄. Huius semen tritū & potui datū febrici/
 tātes iuuat: dum sitim extinguit. Anguineus omniū nocē/
 tissimus est: unde & recte ab angue nomē accepit. cuius uī
 Columella his carminibus explicat.

Liuidus ac cucumis grauida qui nascitur aluo:
 Hyrus: & ut coluber nodoso gramine tectus
 Ventre cubat flexo semper collectus in orbem:
 Noxius exacuit morbos estatis inique.

Duo illa superiora genera ablata cute erutoq; semine tessa/
 latim cōcisa ex sale & oleo & aceto comedunt̄. Sūt qui ad
 reprimendā frigiditatē aromata cōcisis inspargāt. Angui
 neū hetrusci q̄ maxie pomis & holeribus delectant̄ abra/
 sa & cute lanugine cū sale tantū deuorāt. Cucumeres Ti/
 berius princeps adeo auide cōcupiuit: ut nulla nō arte alie/
 no etiā tēpore eos ^{quæserit} q̄serent. Hos teneros adhuc mēstruosa
 mulier primo tactu necat. tanta est huius morbi uis.

De crysomalis cap. xxii:

c Rysomela ego illa eē crediderim: quæ Virgilius
 aurea mala uocat: & si Theocriti carmen: unde
 Maro suum transtulit: non idem sonet: inter costana hoc
 quoq; a Plinio numerat. Qd̄ autē aureū magis appellēs

quod hoc: haud satis scio. Sunt qui hæc inter persica censenda putant: moti credo colore. Facit autem sapor & uis ne uerum id esse credam. Præcipue mensa sumpta præcipue neapolitana: quæ in præcipuo sunt cum aniso & passulis uel ex uino meraco aut defecato melle stomacho minus nocet. Post cibum uero ad putrefactionem cito uergens humores generat pituitos.

De ficis.

cap. xxiii.

Ficus sola ex omnibus arboribus non floret: lacte fructum producit. Huius uaria sunt genera. Est ficus alba ex foelicibus: contra nigra ex ifoelicibus arboribus. foelices arbores putantur esse quercus esculus ilex suber fagus corylus sorbus pirus malus uitis prunus cornus lotus. est & chia a loco coctana a ciuitate syriæ nomen sumetia. Aphricana præuicia dicta: unde nomen accepit: hæc ego illam esse arbitror: cuius pomum Cato tertium punicum bellum querens in senatum anxius detulit: interrogansque patres conscriptos & eos maxime: quod Carthaginem uirtutis romane materiam nequaquam delendam censebant: Quoadiu igitur pomum hoc ex propria arbore deceptum putatis: cum iter omnes reces esse constaret. At quod tertium ante diem scitote Carthagine decerptum esse: tam prope nos habemus hostem. Statimque sumptum tertium punicum bellum: quo Carthago Romani imperii quondam emula delata est. Sunt item quæ ab inuentoribus sumpserunt nomina: ut liuiana calphurniana pompeiana. Sunt præterea ferotinae præcoces bisserere duri corie: quæ tarde quæ citius coquantur: quæ bis in anno ficos producant: quæ corio duro obuoluantur. Est & numidica & marisca & carica: grossuli secundum Macrobium appellatur fici: quæ non maturescunt. Albinus. n. de Bruto loquens grossulos inquit ex melle edebat tanquam stultus. Fici recetes cum ad caliditatem & humiditatem tendant mature præfertim. non adeo

nocent: licet oēs fructus malos generēt humores. Epilēti-
cis. n. sicce cōferūt pulmonē pectus ac gutt' catarro exaspa-
tū leniunt: opilatiōes epatis & splenis aperiunt: humores
grossos et renibus et uelica eiciūt. corruptū lāguinē ac cu-
tē pellūt. creber tñ eorū usus pediculos generat. Fici p̄coq;
pniciosa humiditate abūdāt. & ob hanc rē desiccari nullo
modo possūt. Hūc. n. fructū biffere quasi fecē naturæ suæ
efferūt: quo maxie delectatus ē Augustus. Magnus pōpei-
us mitridate deuicto ī scrinio eius iuenit ipsius manu scri-
ptā cōpositionē: qua ille p̄sumpta aduersus oīa ueneficia
in totū diē tutū se incolumēq; p̄stabat: in q̄ iuglās una: fici
due sicce potissimū: rutte folia uiginti: salis granū: in unū
cōtundunt' & deuorant' a ieiunio. Est et caprificus ex silue-
stri genere ficcus: nunq̄ maturescēs. Fici cū penolis quātū
fieri poterit lōgis & illesis recētes in melle diu seruabunt'.

Liber Secundus

Vi de agricultura scripsere arborem a fructice
ita differre dixerūt: ut fructex ab herba. Est enī
fructex: q̄ ad iustā arboris magnitudinē nō as-
surgit: & statura multis herbis p̄similis: sed nō
demorit' neq; arescit ut herba. perennis est. in
de fructicari dicimus nasci ex fructice. Fructus p̄terea qua-
drifariā diuisere: accina dicētes uuā: grana edere: grana sã
buci: grana ebuli: grana mali punici. addit' ēt morū: & q̄c
qd his simile. Inter baccas uero fructus Lauri: Oliuæ: Cor-
ni: Loti: quā fabā: syriacam uocant: Mirti: Lentisci: simi-
liumq; Plinius cateriq; numerabāt. Inter nuces omne qd'

foris duro tegit cortice & intus habeat quod esui est. Postremo ea omnia uel mala esse dicebant quae foris quod esui est habeat: dura intus includant. Ob hanc distinctionem affirmant quaedam persicum inter mala numerandum. De malis. cap. i.

De malis igitur dicendum nunc est: & maxime de his quae ante cibum comeduntur. Austera & stiptica post epulas tutius assumuntur. Sunt autem malorum genera plura de quibus suo loco dicetur. Dulcia & cito maturescunt: qualia sunt orbiculata: precocia: melimella: quae omnia fere stomacho machum & aluum soluunt: prima mensa sunt comedenda. Dioscorides quod ad estiuam mala pertinet: hoc sensit. Ea credit pituitam nutrire: fellis ardorem excitare: inflammationes mouere. neruosis partibus minime conuenire. Galienus uero non omnia reicienda pronuntiat: sed ea tantum quae aut aquei saporis sunt: aut asperi atque acidi. Dulcia autem & matura: quaeque hyeme custodita suauiter fragrant: inflammationem tollunt: stomacho nauisanti succurrunt: & appetentiam inducunt. Mala autem frigida esse & humida ex eo maxime deprehenditur: quod succus ex his expressus facile transit in acorem. Hanc ob rem quidam censuere huiusmodi fructus bono stomacho ante mensam non nocere: cum uentrem humectent & precordia refrigerent. De piris. cap. ii.

Pirorum naturam Dioscorides stipticam tradit: & ideo contrita & apposita impetus omnis incurrentium humorum auertunt: sanguinem ex naribus & uulneribus fluentem sistunt. Ex his quaedam sunt dulcia: quaedam austera: quaedam acida. Dulcia cum sint aquatici & soluti saporis: cumque inter frigidum & calidum consistant: ut pote parua illa & ocysissima: quae Plinius superba inuicem appellari: ante cibum data

25
sunt. Hæc nos uernatica lingua moscatina ab odore uocamus. Dent itē alia si q̄ sunt his similia. Stiptica uero & acida: quorū magna turba est: secūda mēsa reseruent̄ q̄a ante cibū sumpta astringūt: qđ ualitudini contrariū est. Annotatū est ēt pira p̄ter alia poma corpus nutrire: Piro magna certe inest uis: nec in fructu solū: uerū ēt in radicibus & foliis. Cū fungis ac boletis iocōta: uenenū si qđ inest tollūt. Decocta folia uulneribus medent̄. Semen aut̄ pirorū cū melle tritū ac ieiunis traditū: dolorē iecoris submouet. Condiunt̄ autē pira totidē modis. quot uue mala: pruna persica cytonia. Poma itē omnia p̄cōmode seruant̄: si pomaria in tabulatis posita fenestras ab austro ad septētrionem uergētes habuerint. Substerni stramētis ac paleis debent: ne humore nimio: qui ex cōtractu oritur frigescant.

De uua: cap. iiii.

q̄ Vi uuam quasi uuidam ex abundantia humoris ethymologia notauere. recte mihi fecisse uident̄: cūm maximus inde perfluat humor: quod mustū primo: mox defecatum uinum appellatur. Vuam ex arbore nasci nō ausim dicere: cum nō plane sit arbor: eandem quoq; fructicem dicere iniuria esset: Teneat igitur tanquā res præclara medium quoddam: nec etiam ut quibusdam placet acinis patiat̄ ascribi: ut grana hedere: & grana sambuci. his enim omnino dissimilis esset: si uinaceis careret: quod fieri perfacile poterit: si Columellam imitatus: maleolum findes: ita ne gēme ledant̄. medullāq; omnē eradet: tum demum in se compositum colligabis: ita tamen gemmas alliges: in terram deinde stercoreatā depones: & rigabis. Adulta uitis uuas tibi sine uinaceis præstabit:

uuarum generum

Vuarū genera multa sunt. Aminea a regione Aminei enī
fuere ubi olim falernū: Appiana ab apio. Brumasta a simi
litudine māne bubule: Mareotis: precox nomētana: p̄cia
psithia: lagea: quæ & leporaria dici pōt. Sunt & alia plura
quæ enumerare longū esset Vuarū maturescentiū uehemē
tiores nigre: ideoq; uinū ex his minus iucundū: suauiores
albe: unde uinū gratū fit. Inter oēs auctores cōuenit ficos
& uuas bene maturas cæteris fructibus: q; crudi edunt mi
nus insalubres esse: & sumpta prima mensa ferē nō noce
re: Vua siquidē matura: & quæ decēpta diu: aut saltē dies
quattuor pepēderit: & suauius & dulcius edit; obessa. n. re/
frigerat: neq; fastidiū mouet. Recēs autē deuorata: stoma
machum: spiritū: aluū inflatione pturbat. capiti nocet: le/
tharg ū facit. Nō sunt uinacea dū comedit; dentibus cōte/
renda. q̄a & difficilīus coquūtur. & deterius nutriūt. In ui/
no dulci: ut fieri solet cōditæ uuæ caput tentāt. Pensilibus
p̄xime habent; quæ in palea seruant; Sūt qui eas in acer/
uo uinaceorū cōseruēt. uerū comesse caput & stomachum
infestāt. Sistūt tamē aluū ac sanguinē ex creatibus utilissi
me sunt. Virides itē hoc modo seruabis. uuas de uite ille/
sas accipies: & aquā fluuialē ad tertias decoques: quam &
utā cū uua in uasculū mittes bene gypsātū ne exalet. In lo
cum frigidū: ubi sol accessum habere nō possit uuas repo
nes: & quādo uolueris uirides inuenies. ip̄am uero aquā si
uoles p̄ hydromelle egroto dabis. In ollis seruate: ac esui
sumpte: stomacho auiditatē excitāt. Extat & lābrusca: quā
græci āpelosagriā uocāt. cuius acina desiccata ad medelā
seruant. Passum optimū sic fieri Columella p̄cepit. Vuā p̄
coquē bene maturā legere: acina acida haud uiciosa reice

Lābrusca.

re quæ bona sunt in tabulatū quoddā extēdere: uinoq; in
 spargere: seruata usui multis in rebus esse cōsueuit. Passule
 uino lote: & p̄cipue quæ sine uinaceis sunt: ut corinthie &
 narnienses ante & post cibū sumpte: stomacho atq; epati
 opitulātur. Ex uua cōcocta in aheno sapa fit: ex puro & ex
 presso musto in de frutariis uasis defrutū. Mustū. n. deco/
 ctum defrutū uocat: unde & defrutare mustū coquere dici
 mus. Sapa tamē defruti uice nōnunq̄ utimur in comeden/
 dis pomis ac piris.

Sapa

Defrutum

De malis punicis. cap. iiii.

Vnt & mala q̄dā: qbus & āte cibū & ī cibo maxie
 uero cū assis & frictis carnibus utimur. Ex his est
 malogranatū: qd̄ & punicū uocat: cuius m̄lta sūt
 genera quæ enumerare supuacaneū nūc esset. Sufficiat tā/
 tū de eorū q̄litatibus dicere. malo punico uī stipticā inesse
 oēs fere medici una opinione cōsentiūt. Quadrifariā ta/
 mē diuidi posse uidēt. dulcia. n. cōtinere aliqd̄ caloris na/
 tura ip̄a arguit: & ante cibū comedēda sūt: q̄q̄ ide inflāma
 tio q̄dā orit: quā græci φλεσμορερ appellāt. Acida stoma/
 cho accōmodata sūt: & urinā mouēt: pulmonē refrigerāt.
 iecori blādif. Si mala ip̄a nimiū acida uidebunt emēdari
 hac rōe poterūt. stercore suillo & hūano urinaq; uetere ra
 dices arboris irrigabis: dulciore fructū inde postea sumes.
 Vinolētā mediā q̄dā uī iter illa supiora sibi uēdicāt. Acer/
 ba pigmēto qd̄ stomachū uocat magis apta q̄ esui sunt: tūc
 oris uicia nariū: auriū: oculorūq; sanat. Recte igit̄ redidē/
 re: q̄ negaret pūico malo corpa nostra nutriri: cū eorū usus
 medicīæ magis q̄ cibo cōueniat. Qui ualidi stomachi sūt
 ea tutius ante cibū sumēt: q̄ qui ībecillis post cibū uapores
 ad caput ascendētes reprimūt. & fere uim coctione habēt.

*Quadrifaria m
punica diuida*

aut plouinū quo in multis eduliis utimur reddūt. Postremo uero testa eiusdē mali sicca & in puluerē redacta multis incōmodis medet: utpote aluo solutis si trita ex mero re potui def. Sanat & uulnera genitalibus: ob calorē nata mala punica diu seruent in aquā feruentē merge: & statī leua ac suspende.

De costoneis. cap. v.

Costonea dici cū de malis loquimur: & nō coctona Varronis ac Plī. auctoritate māifestū ē: qui coctona iter ficus cōmemorāt. Omitto eorū opinionē: qui ea cydōia a cydone ciuitate crete appellauere: unde & cydōia spicula sunt dicta. Costana ergo siue cydonia uel citonia sunt uocāda: cruda & matura dysētericis & colericis ac sāguinē ex creatibus optie dant. aluo solutis uero itē pfuit decocta: q̄ amittāt cōstringētē illā uim succi. Infusa p̄terea ex nimio uel aceto stomachi dolore: & itesti nox flūore uexatis oportunissime cōferūt: fallūtq; lāguētium desideria: q̄ & specie & gustu & odore cuiuslibet uini ueteris similitudinē rēp̄sentāt. Seruati diū mala costonea recētia hoc mō possunt. Eligāt sine uicio cū ramulis & foliis cōdita ī uas: ac melle & defruto suffusa diutius uiridā durabunt. Cōditi etiā matura hoc mō possunt. De pilata ac ī frustra cocisa: nudeisq; ē medio sublatis ī quā calestē ponunt. ubi tādiu mutata tamen aqua reliqui debēt donec stypcitatē illā amiserint. eluceantq; tanq; cornea Elixent deinde & semicocta ex ahenō ablata in linteum albū & mundū sup tabulā extēdant. donec aqua exsiccet. In cacabū deīde cū melle posita tādiu ebuliāt quousq; oīo coquentur. Cocta rursus lintheo extēdes. & fere sicca ad umbrā nō in sole. in ollā repones, supinfundesq; mel be

Cydonia.

ne defecatu & tepidū. Hoc mō fere cōdiunt cucurbite: ci-
tra: mala medica: quæ uulgo narantia uocamus: pira po-
ma: qbus nōnulli aromata inspergi uoluerunt: ut chario-
philū: cinamū: gingiber trita: & cibrata Malopeponū co-
ste: unde cōditura fieri solet: si aceto macerant dies quat-
tuor: postea uero q̄ in linteo aliquādiu resederint: mutato
aceto iterū coctē: ac rursum in linteū extēse: donec reflexe-
rint in ollā reponunt. sup fusosq; melle optime seruantur.
Hæc in priā mēsa uariis tēporibus comedi solēt. Hyeme
citrū & narāciū. Estate cucurbita. pepones coctonea. Sed
coctoneoꝝ hæc uis est. ut ante cibū sumpta aluum astrin-
gunt. & cōcoctionē ac lubricitatē uētris tollāt. nisi bifariā
diuisa nucleisq; exhaustis superinfuso saccharo coquant.
Tūc. n. desideriu edēdi inducunt. & sumpta caput ebrieta-
te defendūt. Post cibū uero stomachū sigillāt. cōcoctionē
adiuuāt & aluum mouent: si auidius desumpta fuerint.

Cotoneoꝝ vis.

De citro. cap. vi.

Citrū uel citreū Cloātius & malū p̄sicum a puin-
cia uocauit: At Virgilius Homerū imitatus lō-
ga piphrafi citrū circūscripsit. Fœlicis mali quo nō p̄stan-
tius ullū pocula si quādo seue infecere nouerce. Miscue-
runtq; herbas: & nō inoxia uerba. Nemo enī dubitat hoc
de citro dictum. cuius uaria genera. Alia enī sunt quæ syl-
ua cōfinis mauritanix̄ producit. Alia quæ in Italia & me-
dia nascunt. Omnium tamē magnitudine potiusq; gene-
re differentium eadē ferē uis est. Odoratissima enim sunt
et uestibus interiectas tineas necant. Vnde et odorata ue-
stis citrosa a Neuiō uocat. Generant autē in p̄fide omni-
tpe alia enī p̄carpunt. alia interim maturescunt. Putatur

Geor. 2.º

Citri uaria ge.

etiã i uenenis cõtraria q̄ trita cū uino purgatiõe uirū sua/
rū bibētes seruāt. Nō tū una eadēq; uirtus in oibus citri pti
bus ē. Putamina. n. calida sūt: qđ intus ē semina acidū: ac p
hoc stipticā uini hēre manifestū ē. Assis & calidis obsoniis
adhibēt oī tpe. estate tamē p̄cipue: q̄ bilē reprimūt: sitim
extinguūt: et desideriu edēdi inducūt. Multis egritudinibus
citrea uis medet̄ nā & p̄gnātes mulieres a nausea uēdicāt.
& tritū in potiõe uini datū: lieni ac q̄relis corpis medetur.
Sūt q̄ citrū tessalatī cõcisum ex sale oleo & aceto comedāt
De malis citreis uel medicis: q̄ uulgo narrācia uocamus:
eadē fere dici possunt. Verū qa qđā dulcia: qđā acida sunt
uescēdi rō ex superioribus p̄ceptis repetat̄. Dulcia ante cibū
quo uis tpe sumpta stomacho cõueniūt. Nec non acida si
sacharo fuerint remolita: qđ sublato corio: detractisq; mē
branulis.

De Palmis. cap. vii.

Alma multis in locis nascit̄: ut hodie in Italia i
p maritimis hispaniæ locis: in affrica licet cernere
Sabulosa ac nitrosa terra gaudet: & iudea p
cõmode nascit̄. fructūq; uberiorē et suauiorē reddit. cui a
forma oblōga: & in medio dorfi quēdā q̄si nodū assume/
re dactili nomē ipositū arbitror: q̄ digito sit persimilis. In
aluo media fissura ē: quā nōnulli umbellicū appellāt. In/
de spargi radicē cū plantant̄: asserūt. Sine mare qui haud
longe plantari debet infecunda habet̄. Vnde exciso mare
statim sterilescunt. Nascunt̄ autē palmarū fructus nō in/
ter frondes sed inter surgētes ramos. Palmæ uis calida est
& humida: melior alba: q̄ aut nigra aut rubens: depilāde
mēbranule sunt: quæ carnem ob osse diuidunt. deuorate
enī grauiorem concoctionē faciunt. Ossa item auferenda

palmae vis.

ne Alexādrī milites: q̄ auidius uirides palmas cōmedētes
strāgulati sunt: imitent̄. Dulciores. n. ante cibū sumpti: &
si facilius cōcoquant̄ & aluū mouēt: spleni tamē dentibus
atq; epati aduersant̄: Palma (ut ait Gellius) tāte generosita
tis est ut pōderi nō cedat sed fursum uorsum nitit̄. & ob eā
rē uictorie signū habēt: quoniā huiusce naturæ est: ut urgē/
tibus opprimētibusue nō cedat. De mespilo. cap. viii.

*ponderi palma
cedit*

On fuit mespilus in Italia Catonis euo. Radices
n hęc arbor pfunde & late agere dicit̄. Hęc ob rē
fere inextirpabilis habet̄. Gallica mespila cæteris
pstantiora sunt: quoꝝ semē austerū qdē ac folia pprietate
nō carēt. Ante cibū sumpta mespila uehementer dissolutū
stomachū astringunt. fluxus alui in modicos fortissimē re/
primūt: ob frigiditatē & astringentē. dentiū doloribus medē/
tur. folia quoq; eius & cortex: itēq; radices tunse & imposi/
te feruori ac tumori subueniūt: sicca & trita cū melle ad ci/
atricē uulnus adducūt. Eoꝝ succus cū uino haustus: uene/
ficiis potioribus repugnat. De sorbis. cap. ix.

*Mespilus fere
euelli potest*

*Mespila an cib
sumpta quid est*

Orbis triplex differētia inest. Alia. n. ut mala ro/
f tunda sunt. Alia turbinatiora: ut pira. Alia ouorū
figurā obtinēt. Laudant̄ a medicis sorba medica
mentoz potius q̄ abi gratia. Et ut alba adhuc & semicruda
stomachū p̄grauāt: ita matura fastidiū pellūt: uulnera in/
traneis inata deliniūt. Aqua uero ī aqua decocta sunt sor/
ba potui data: cū uini austeri fere cū sapore naturā imitet̄:
elysenteriaz medet̄. Sorba sole macerata ac in sapa cōdita
ut coctanea & pira secundū Catonem diu durant.

De cornis

cap. x.

c Orna quæ Vir. lapidosa uocat: q̄ foris parū car/
Vir. li 2.º geor.

nis: & intus plurimum ossis habeat: inter acina numerata sumpta in cibum parum alunt: tarde cōcoquuntur: & aluū astringunt.

De persico. cap. xi.

· Persica tota asia nascuntur: maxie uero in p̄sida: unde ad nos trāslata nomē hēnt: sero id quidē factū est & cū difficultate. Verū postea ubiq; fere spōte proueniūt: Fabulas mihi narrare uidentur: qui scribūt uene nata cū cruciatu apud p̄sas gigni & ob eā rē a Cyro inde ad Egyptios trāslata: ut quos armis uincere poterat: ueno saltem necaret. Cōfingūt itē quo res uerisimilior uideatur egyptio sole & cælo mitigata fuisse: Hāc aut opinio nē inuit Columella his carminibus. Et pomis q̄ barbara p̄sis Miserat (ut fama est) patriis armata uenenis. At nunc expositi paruo discrimine læti Ambrosios p̄bēt succos obliuā nocēdi. Addidit tamē ut phana ē: ne oīno rē fabulosā pro historia credidisse uideretur. Gallica & asiatica p̄sica. q̄ nationū cognoīa habēt autūno maturescūt: estate p̄conia habentur. Dyrachina ī p̄cio ante alia sunt: Recētia seruari hac rōe poterūt. Optima eligito & mitte ī muriā: postera die exime & purgabis diligēter: ac collocabis in uas fundēs salē acetū saturegiā. Persicorū cibus pp̄ humiditatē & frigiditatē stomacho iūtilis habetur. cito. n. inacescit: atq; in phlematicos uertitur humores. Eorū usus quo negāt medici mēbra nūtriri ad ephimeras iter facit. Matura tamē ante cibū sumpta appetētiā inducūt: urinā mouēt: aluum lubricant: fetorem oris medentur. Sicca post cibum manducata: & si nihil nutriunt stomachi tamē sigilla habent: qd̄ astringunt. Sunt qui dicāt statim post persica ante cibum sumpta: uinum optimū bibendum esse: ne continuo putrefiāt

Columella.

*Humida et
frigida sunt
persica.*

Non improbatuꝛ eꝛ eorū opinio qui asserunt post cibū co-
 medenda p̄fica tessalatiꝛ concisa: & in optimo mero re-
 molita: q̄ os stomachi & superiora orificia refrigerant.
 Hoc autē fieri debet ubi ex assis cena præcessit. Folia per-
 fici trita & imposita uentri lumbricos aut expellūt aut pi-
 mūt Eadem sicca & in puluerē tunsa recentes plagas cru-
 entorum uulnerum claudunt. Nucleus persicorum cum
 oleo tritus capitis dolori medetur.

persici folia.
Nucleus persi

De olea.

Cap. xii.

e Xigeret nūc mensarum ordo: ut de cōficiēdis ac-
 coquendis pulmentis ratio p̄beret̄. Verūm cum
 om̄ia fere obsonia mixta sint de quibusdā simplicibus ad
 hanc rem ptinētibus prius dicendū est: ad primū de olea
 atq; oleo. Olearum genera sunt plura. Cōditia: pausea:
 radius: horchites: quæ de oliuitate optie cōdit̄ (ut ait Var-
 ro) salentina: termucina: conditua grandior ē & esui op-
 tima ut nūc Bononiēsis: & picētina: acerbā scindit̄ utriq;
 gladiol. o: & in frigida aqua tādiu maceratur: donec ama-
 ritudo cum pinguedine euanuerit. In seriā deinde aut
 in lignum uas reposita superfusa aqua cum sale & fenicu-
 lis decocta ad tempus seruatur. Comedit̄ cum piscibus &
 carnibus assis: ut uel fastidium leuet: uel desiderium indu-
 cat. Difficilis concoctionis est: ac parui alimenti: humores
 generat crassos & glutinosos. Sumpta externa mensa exa-
 latiōes ad caput reprimi. De reliquis commodius fiet
 oleum: trampeto ut a quibusdam solet uel mola: quod
 utilius est: uel solea quod difficilius. In ficis reponit̄
 oliua. plerisque subiicitur exprimiturque tandiu: donec
 sampse aride nil alius præstant. Id olei: quod primū

Optimu oliuum.

olei vis.

exit: si nō ex fracescētibus oleis & nimiū maturis ac cōcale factis fuerit: suauius esui est. Hoc Plī. omphacinum uocat ομφαξ. n. uuam imaturā grāci appellāt: qđ genus olei ad frigiditatē & siccitatē tēdit. Seruare oliuas uirides: ut quo uis tpe oleū facias hoc mō poteris. Oliuas de arbore sublatas: in mel demerges: auferesq; tales: quo uis tpe quasi mox de arbore redēptas: de qbus si uoles oleū uiride facies: At quod ex maturis exprimit: & si pinguis & grauioris odoris est: tñ utilius omphacino pp tēpatas q̄litates habetur. Ad caliditatē. n. et humiditatē tēdit. Vēdicari tamē a nimia p̄guedie oleū sale illitū pōt: gratiusq; fiet subtracta e fundo doliū amurca. Oēs. n. feces olei ac uini ad fundū tendūt: ut mellis ad summū: unde et oleū melius in sūmo qa exalatiōes amat. uinū in medio: mel in fūdo ē p̄cul oī fece. Olei uis est corpus tepescere: q̄ re cognita: Hānibal in romāos ducturus acies: ad trebiā frigida hyeme corpa militū ad lenitatē et robur inunxit et uicit. Cōtra algores oleū mirifice iuuat. Potū ieiun. o stomacho: aut lūbricos īterficit: aut e uētre pellit. Preterea uero cōtra uenenū p̄ āti doto habet: Ex aqua. n. calida potū uomitu uenena fugat Sūt et alia plura genera ficticii olei: q̄ cōsulto p̄termittunt qa nihil ad rē nostrā faciūt. De melle. cap. xiii.

Agna apibus cura et sollicitudo cōficiēdi mellis et cere inest; maior conseruādi. Vnde Maro recte eas parcas appellat. Nō. n. liguriūt ut musce. Castissime p̄terea habent. Ingnatis. n. locis: aut q̄ male oleant nulla apū assidet. Tam q̄ olet unguēta qui uiolētia & recenti cōcubitu fetet. q̄ qui allēū: redolētia sapit pungitur & ab aluearibus quæ ab aluo secundum Varronē sunt di

2
sta: facto agmine fugatur. Legē habent ad similitudinem
optimi principis. ad quē oīa deferunt. Hoc pcedēte aut de
lato se nequit uolare. de loco ad locū p̄ficiscunt. Castra
hoc ē aluearia ponūt. Apibus naturale pabulū ē rosa. ser
pillū: apiastrū: papauer. faba: lēs: pisū: ocimū: cytīsus. Ex
his. n. rorē matutinū: unde mel & florē: unde cera cōficiē
colligūt. Optimū tamē mellificiū est. qđ ex thymo fit: &
ob hāc rē ficulū mel & atticū palmā fert: pp thymi abūdā
tiā & suauitatē. De melle pōtico & hispano. ī quo ueneni
uim inesse qđ auctores scribunt. nō attinet dicere. Id. n.
querimus. qđ ad uoluptatē facit. Mel solū ē. qđ ī summo
fecē expuit. hoc quo grauius eo melius ē. Mel contra uinū
laudat hoc qđ uetus & humectū. illud qđ recēs & calidū
ī p̄cio ē. Decoctū crudo melius habet. neq. n. adeo inflat
aut p̄cordioꝝ dolores ac bilē auget. Estiuū autūnali meli
us ē. Corporibus frigidis & humidis cōuenit. multis egri
tudinibꝝ medet. Corpora putrescere nō finit. In cōditura
maloz cucurbitaz. citroz. & nucū optimum habet. Oris
desideriis & in multis obsoniis facit satis. Ex hoc oxymel
& hydrōel. q̄ eādē uel aquā mulsā licet appellare cōficiē
que tussietibꝝ p̄cōmode dat. Mulsū ego fieri ēt ex uino &
melle teste Plinio crediderim. De saccharo. cap. xiiii.

Apum pabulum

Acchaz fert nō arabia solū & india. sed creta &
sicilia. qđ Pli. mel ex harūdinibꝝ collectū uocat.

Fragile id qđ dū terit aut subiicit dētibꝝ hoc cer
te q̄to cādidius. tāto melio. qđ p̄fecto ex lōga deputatiōe
fieri cōsuevit. unde pbabilius ter aut eo āplius īcoctū di
cimus. Calida ē eius uis & humida. hoc fit ut bene nutri
at stomacho p̄sit. eius exaspationes (si qua insunt) leuiat.

Sacchari vis

Hoc ut arbitror ueteres ad medicinae usum tantummodo utebantur. Et ob hanc rem nulla in obsoniis eorum de saccharo fit mentio. Caruere illi quod magna uoluptate cum nihil ex his quae esui dantur tam insipidum sit quod saccharum non condant. Hic natum est illud crebra usurpatio puerbum. Nullum genus edulii addito saccharo insipidius reddi. Liqfacto hoc amigdalas remolitas a qua mudas nucleos pineos auellanas coriandrū anesum cinama atque alia plura in bellaria redigimus. Transitum saccharum fere in eorum qualitates: quibus in confectione adhaerit.

De lacte.

cap. xv.

1 Ac ego ἀποτοῦ γαλακτος deriuatum puto: primum quod ex fetis animalibus mulgetur colostrum appellatur. id autem iam abiicitur quia lactetibus nocet. Sunt qui uim lactis temperatam putent quae ad frigiditatem & humiditatem parumper declinet. Et ob hanc rem lac bene nutrire, multum sanguinis generare: cum sanguis sit ex uberibus & mammis expressus: cerebrum fouere: stomacho & pulmone professe. genituram addere inter omnes medicos constat. Non idem tamen ex omnibus animalibus mulgetur lac. Omitto muliebrem: quo in medicina tantum utimur. Tale prope uim lac habet: qualem animal: unde mulgetur. Optimum caprinum habet: quod stomachum adiuuet: epatis opilatioes tollat: aluum lubricet. In secundo loco erit ouillum. In tertio bubulum. Melius uere quam estate: rursum estate quam autumno: aut hyeme. Stomacho ieiuno ut exit ab ubere uel tepidum bibendum est & tantum a reliquo cibo abstinendum donec in stomacho resederit. Coagulatum lac primum mensa haustum uere & estate minus nocet. Nam post cibum sumptum (ut fere solemus) aut statim putrescit: aut secum alterum cibum incoctum ad ima trahit. Quiescendum est item postquam de sumptum est: ne in stomacho quod exagitatio fit coacescat

lactis effectus

2
Imbibitū aut cū saccharo aut melle: a putrescentiā phibet
reputato & ieiuno stomacho bibedū dixi: q̄a in eos humo
res quos p̄icipes in cibi receptaculo dephendēt: facile cō
uerti solet. A nimio lactis usu cauēdū tñ est. nā & aciē ocu
lorū hebetiorē reddit: & calculos in renibus & uesica ge
nerat. Sero caprino qd' ex lacte sublato caseo fit: p̄ medici
na utimur: q̄ epar & sanguinē refrigerat: q̄ pharmatis uia
ad purgādum corpus faciat. De caseo: cap. xvi.

T si caseo in tertia mēsa uescimur: tamē hoc loco
eius uis explicāda fuit: cū ex lacte de quo dictū ē
fiat. In mltis etiā eduliis cōficiēdis hoc crebro co
qui utant̄. Coagulatū lac nō multo coagulo: ne caseus (ut
fere sp̄ cōtingit) acorē cōcipiat māu factoris. & qdē nō ma
cilēta & calida: sed sub pingui & tēperata ī pilā redactū ex
aheno in formas uel calathos uel fiscellos reponat̄: expri
mat̄ q̄ tādū: donec serū p̄itus exierit. Salitus caseus in lo
cū fumo aliqtulū obnoxiiū reponat̄. ubi salē cōcepit & eta
tis aliqd adeptus erit: esui nō icōgrue dabit̄. Caseo digni
tas a locis & pecoribus accessit: ut de lacte dc̄m ē. Duo sūt
hodie casei genera in Italia: quæ de p̄cipatu cōtēdunt: ut
marceolinus: ita. n. hetrusci uocāt: q̄ mēse martii factus sit
in hetruria. & pmēsis ī cisalpinis quē eundē maialē a mē
se maio licet appellare. Qualitas casei ex etate dephēdi
tur. Recēs algidus ē & humectus: salitus & durus calidus
& siccus. Recēs caseus bene ac multū nutrit: calorē stoma
chi reprimat: sanguinē excreātes adiuuat. phlematicis: oī
no nocet. Vetus difficile cōcoquitur: parum nutrit: stoma
cho ac uentri aduersatur: bilem facit: podagrā: dolorem
laterum: harenulas & calculos generat. sumptū post cibū

*A nimio lactis usu
abstinendum.*

Duo casei genera

Casei qualitas

*Casei sūt recentis
veteris vis.*

quātū uis parū: cū os stomachi sigillet: & fastidiū pinguiū
eduliorū tollere: & coctioni ac capiti prodesse aiunt.

De re cocta.

cap. xvii.

f Vblato ex ahenō caseo: serū tādiu lēto igne cōca
lefacius donec ad summū id pīquedinis nataue/
rit. qđ reliquū casei fuit. recoctā id rustici uocāt qđ ex lacte
secūdo cōcalefacto colligat. Cādida est: nec gustui īsuauis
Insalubrior recēti ac medie etatis caseo hēt. melior tñ ha/
bet uetere & nimiū salito. coctā siue eādē recoctā libet ap
pellare: mltis pulmētariis herbaceis p̄cipue coq admiscēt

De butyro.

cap. xviii.

b Vtyrū ex lacte hoc mō fit. Emulctū lac ex multa
libus ī uas eneu, qđ ab imo coartatū fursū uorsū ī
latitudinē cāpanæ surgit diligēter pcolat. Ex gete & hūi/
ditate nocturna ī supficie pinguitudo lactis natat. hāc ru/
stici pannū uocāt: q̄ leniter cocleare satis magno ī uas ob/
lōgū īp̄ergūt: rutabuloq; tādiu miscēt donec ī massā rede/
gerit. q̄ ablata & seriis reposita ad tps adipis aut olei uice
ī qbusdā obsoniis utunt̄ fere oēs q̄ septētrionalē & occidē
talē plagā icolūt qđ eo idigeāt. quo calide & tēpate regio/
nes abūdare cōsueuerūt Butyrū calidū ē hūidū. corpa ad
modū nutrit & obesat. Eius tñ frequēti usu & stōachus le/
dit. & fomēta phlematice egritudini p̄parat. Datū in cibū
cū mūdīs amigdalīs & saccharo. pituitā digerit. & tussim
frigidā ac siccā tollit. Illitū uulnerib; ex uenēosis aīalibus
potūq; ātidoti & tyriace uices p̄stat. De ouo. cap. xix.

o Vum qđ ωov grāci dicūt mltiplex est. & ex uolati
libus fere oibus nascit. q̄ oua pariāt esui accomo
data. sūt anseres anates pauōes struchii & galliæ

*Butyri qualitas.
cf. vii.*

sed gallinarū meliōra ac salubriora sunt: maxime si ex gal-
lo cōceperint: q̄ uero aut ex uēto zephyro: ut qdā uolunt:
aut ex ppria libidine cōcepta. ea minus sapiunt: ac fature
oīo inutilia sūt. Quorū uis tēperata est: & ob hāc rē bene
ac multū nutrire medici asserūt. Ouum bifariā diuidit: in
alborē & uitellū. albor ad frigiditatē uitellū ad caliditatē
tendit. alborē in purgādis uulneribus: in cōstringendis: q̄
lassa sūt: ut in cōdituris quorūdā eduliorū ac bellariorū uti
mur. At uitella maxie uero recētiora: & q̄ ex gallina p̄dice
phasiano sumunt nō nimiū iocōta (Sorbilia. n. debēt esse
oua) cor fouēt: ac mēbra nutriūt. In sanguinē. n. purū: & q̄
coardeat: cōuertunt: q̄re q̄ inanitate laborāt: hoc cibo re/
purgato prius stomacho: qd̄ facillime ī alios humores cō
uertit: crebro in prima mēsa utant. Medetur & huic cibus
tussi: ex aspatis arteriis uocis raucedini: & sanguinē excreā
tibus. Oua ex aceto decocta cū magis tēperata sint: stipti/
caq; fiāt: uētrē cōstringūt. ardores urinæ. renū uicia: ac ue
sicæ mirifice tollūt. Atq; multo magis si nup̄ nata ac cruda
excusso albamēto deglutieris. Sapidiora eo magis sūt oua
quo ex gallinis pinguinibus nō macilētis. ex depastis triti
cū. hordeū: miliū: pānicū: q̄ herbas sunt nata. hyeme pa/
leis. estate fursuribus p̄cōmode seruantur. Quæ in aceto
macerata sūt: ut ait Plinius facile illesa p̄ ānulos trāsmit/
tunt. Dura Celsus affirmat ualētissimæ materiæ eē. & ob
hāc rem tarde cōcoqui. Quibus in eduliis coq; ouis utan
tur: suo loco postea dicetur. De succidia. cap. xx.

Nulla caro adeo humida ē: ut seruari nō nisi mltō
f sale possit. ^{Animal} hoc edacissimū ē & ob hāc rē sāgui/
ne mltū ac calore abūdat. Vliginosa loca: ubi uo

Quorum vis temp

Oua ex aceto

Varro.

Nescentes.

Caro suilla et
recent, et salsa
preciosa est.

lutet: libeter incolit ad reprimendum calorem: quo maxie luporum dentis exagitant: dum suilla carne semiuivam lacerant ad flumina igitur tale animal deferunt: quo feruor ille extinguitur a nullo brutorum pinguedine superat. Affirmat Varro se in archadia uidisse suem: quam pro pinguedine non modo surgere non posset: sed ne amouere quidem soricem: quod exesa eius carne nidum fecisset: ac mures pepisset: sus ubi anicula est: quattuor mensibus uentre fert. binis nutritur porcelli adhuc lactetis nescentes dicuntur ab eo quod non dum fabam fredere possunt. id est frangere ad annum ubi uenerit: porcus salitura non incongruit. pridie quam occiditur: potione prohibere oportet: quo sit eius caro siccior. deinde diligenter salire: ne fracescat: & uitiu sapiat: ne uel tineas et uermibus ledat. Dum saluram facis: in fundo dolii aut serie sale sternito: frustra deinde ponito: cusis deorsum spectet. tam diu in dolio remaneat. quoad sale concepit: in carnario deinde quo fumus penetret suspēdat. hic fumes laridum pro tempore. hinc pnam. hinc pitafonem. hic sumen. hinc gladiu. que non immerito rustici salaturam succidam uocitarunt. quod inde succidi ad esum multa possunt ut ex horeo fit quod eundem succidam succidi die rustici appellauerunt. Colliguntur item multa ad pulmētaria ex porco nup caso. ut adeps. Caro suillata recens que salita. & si gustu titillat. preciosa tamen omnia est. ac mali succi. ut ait Celsus. De liquamine. cap. xxi. Liquamē ex adipe porci. atque anseru hoc modo fit. In cocisum minutu ad carbones ignitos in cacabo pones. ne si ad flammam suspēderis. fumum concipiat tantumque salis indes. quantum satis esse putabis. liquefactu antequam refrigit in ollam ripositoriam colabis. reponesque ad usum: ut ubi uoles eo uti liceat. Fit item liquamē ex anserina & gallinacia adipe.

De omento.

cap. xxii.

o Mentū adipē illum esse ānuit Celsus q̄ intestinis adheret. Testiculi inqt simile qddā medullis habēt carēt sanguine & oī sensu. Tunice eorū p̄fecerunt. Eo deuoluunt plerūq; aut omentū. aut intestinū. hoc genus morbi epipocele gr̄aci uocāt apd̄ nos indecorū: sed cōmune his herniæ nomē est affert dolorē & scroto & inguinibus & abdomini. Fuere itē q̄ diceret omentū esse pinguedinē Macrobius uero omentū carthilagini p̄simile esse dicit: qd̄ qdem impositū ossi cruciatū: dū sectionē importat sentit. Qd̄ cerebrū inqt tactu suo hoīem torquet: uel frequēter iterimit nō suo sensu: sed uestitus sui. i. omēti hunc portat dolorē. Ex hoc fit genus pulmētis: qd̄ omētum uocatur.

De abdomine.

cap. xxiii.

a Bdomē: qd̄ gr̄aci πῆπιτορας uocāt: uentris pars illa est: quæ umbilico ad inguina inter carthilaginem epellem ducitur: pingue id quidē est Satyro teste. Mōrani quoq; uenter adē abdomine tardus. Celsi uerba hæc sunt. Interdum uel ictu aliquo: uel retēto diutius spiritu: uel sub graui fasce interior abdominis mēbrana superiore cute integra perrūpitur. Erit igitur abdomen ex quo sumē fit: quod idē uulua appellatur nec obstat id etiam turgētibus porce capillis fieri: cum circa abdomen māmæ sunt. De lucanicis: & reliquis pulpamētis: quæ ex suilla carne fiunt suo loco dicetur.

De aceto.

cap. xxiiii.

a Cetum ex uino fit: si uas fuerit uacuū & nō clausum. Aer enim ex uacuo elicit potentiā eius. nam cum uinum semina caloris in se habeat: ac uapidum fiat:

c iiii

transit in uitiū: qđ acetū dicit̄ adeo frigidū: ut ante oēs hu-
mores flāmā extinguat. Et qđ mirū uideri pōt: saxa: q̄ ignis
nō coxit in sū statī rūpit: Qđ Hanibal ad taurinos sal-
tus in difficili alpiū trāsitu fecisse legit̄. Variæ sunt auctore
de acetī qualitate. Ex calidis. n. & acutis ptibus quidā ace-
tū cōstare dicunt: q̄ ex ^{intensa} ipsius siccit̄ate dephendit̄.
Quidā uero plus frigiditatis in se: q̄ caloris hēre hac rōe
confirmāt q̄ bilē q̄ sanguinē reprimat q̄q̄ etiā pituitā ue-
hemētī acore incidit. Aceti uariā uim ex hoc deprendimus
q̄ rebus frigidis mediocriter aditū frigidiores eas reddit̄ si
calidis calidiores penetrādo. n. qđ eius maxie propriū est
qualitates in rebus: ut dixi auget. Acetū & si melancholi-
cis lippiētibus: ac dolore articuloꝝ laborātibus paraliti-
cis: spasmaticis ppter uia: quā malis hūoribus ad neruos
& iuncturas facit: obest plurimū. moderate tamē sumptū
stomachū pdest eius ardores cōpescendo: ac desideriu edē
di instaurādo. hinc fit: ut in cibus primæ mēse eo plurimū
utant̄. potū ac super infusum morsui uenenatoꝝ aīalium
mirifice adiuuat. Pestilēti āno hoc uti in obsoniis ac odo-
ratoꝝ uice: id pulsibus ac naribus admouere, domicilia q̄
humectare iubemur. Tollit̄ acetī frigiditas & uis nimia: si
cū passulis decoctū fuerit. Liberatū acerimo podagræ do-
lore. M. Agrippā sup̄mis suis ānis ferunt demersis in ace-
tum calidum pedibus. Ex aceto & melle oximel fit: ut alia
multa

De acore.

cap. xxy.

Vod agristā uulgo dicunt & omphaciū Plinii: &
q̄ acorē Macrobiū auctoritate dixerū. Omphax. n. ut
dixi uuā adhuc acerbam significat. Quare igitur
magis appellē oleū ex bacca imatura omphaciū q̄ agrestā

uaria acetī vis.

Aceti effectus.

quæ ab omphace fit: nō satis uideo. Acorē uero ita macrobius exprimit. Acetū acerbius acore est: cuius uim acresta uehementiorē esse constat: quæ tēperatius stomachi cōpescat ardore: nec ita corpus emaciat & dissolnat: ut acetū solet. Acor residenti stomacho & estuāti ac sitibundo epa-
 ti mire prodest. Hoc & cōtra uenena: & in cōdiendis ob-
 soniis cōmode & salubriter utimur.

Liber tertius.

n Vces eas eē: q̄ foris duro tegunt cortice: itus hēt qd̄ esui est: satis cū de pomis loq̄remur diximus. De generibus tantū nūc dicēdū uide-
 tur: ac primū de iuglāde: q̄ uel a iuuando & glāde dicta est: uel qd̄ sit iouis glans: eandē
 græci basilicā uocāt. Habet. n. hoc genus arboris nuces: q̄ sunt suauioris saporis q̄ glās est. Vnde p̄ exochen nuces tā-
 tū epitheto adiecto p̄nūciamus. Affirmat Plinius græcos nuces iuglādes a grauedine capitis uocitasse. Ait. n. arbor ip-
 sarū foliorūq̄ uirus in cerebrū penetrare: sed ad cibū nuclei faciūt. Sunt at̄ recētes tussientibus inimicē. Edē p̄sum-
 pte cū ruta & sale: cōtra uenena & pestilētē aerē Mythridatis auctoritate mirifice iuuāt. Valent itē nuclei a ieiuno p̄-
 sumpti cōtra rabiosi canis morsū. Putamē nucis cōbustū tritūq̄ ac ex oleo aut uīno capiti infātis illitū: alopetiā tol-
 lit & capillū nutrit. Muscæ (ut ait Columella) ab auribus canū arcēt: si aures amaris nucū corticibus illite fuerit. Ex nucleis multa edulia fiūt: p̄cipue uero aliatū: quo una cū annosis ac pinguibus carnibus ad tollendū fastidium: ad

Juglandes.

excitandum desiderium uescimur. Ad hoc tundendum desu/
dat. F. noster rusticellus: adeo est aleati cupidus.

De amigdalis

cap. i.

a Migdalū p̄ fructu uariare genus repperi. nā & ge/
neris fœminini & neutri legit̄. Neutrū ego ana/
logia motus p̄nūciauerim. Amigdalus q̄ græca nux & lō/
ga nostris appellat̄ circa calēdas februaryas feri debet: qa
p̄ria gemascit. Eius fructus. qd̄ amigdalū uocat̄. qa prius
est auide nimiū a plerisq; cū folliculo deuorat̄. hīc crebri
dolores capitis & gūedines oriunt̄. Sicca uero cōtra ebrie/
tatē ualēt. si ante uinū quicq; sumātur. Ex his inflāmatioēs
oriri illo argumēto dephēdit̄: qd̄ uulpes deuoratis amyg/
dalis moriunt̄: nisi aquā in p̄xiō habuerint. Oleū in quo
decocta sunt infusum capiti: caducos & lethargicos exci/
tat. Ulceribus ī ueteratis ac caninis morsibus trita cū mel
le subueniūt. Renū dolores ex aq̄ pota extingūt admixto
modico passo qd̄ solet potiōis amaritudinē lenire. Ama/
ra. n. medicinæ magis q̄ esui sunt accōmodata. Dulciori/
bus & cōfectis: & seorsum in scunda & tertia mensa uesci
mur.

De Auellana.

cap. ii.

n Vcē auellanā: seu p̄nesticā: quā græci ponticā uo/
cāt: ex corylo nasci manifestū est. Hæc ī cibo sū/
pta ob eius caliditatē cōmixtā siccātī capiti dolorē iniiciūt
inflāmatioē stomachū exagitāt: corpus tñ maxie nutriunt
Toste distillationibus mitigandis utilissime sunt. Trite ac
ex aqua mulsā pote etiā uetustissime tussis molestiā sedant
ex axungia uel adipe contrite: & alopeciis illite capilloge
damna restituunt.

De nucibus. cap. iii.

e X nucibus pineis: quæ resinā habēt distractis pi/

*Amygdala dr̄ e-
nux Thasia,*

3
nei nuclei eliciunt: qui in cibū sumpti humores optimos
gignunt: sitim sedāt: stomachi dyscrasiā tollūt: urinā pur/
gant. Nuclei cū uuis passis frequentius sumpti uenerē etiā
iacentē excitare credunt: eandē uim habēt & cū saccharo
cōditi. His crebro nobiliores: ac diuites tpe ieiuni in priā
& ultima mensa uescunt. Liguat saccharū cui pinei inuo
luti cū trulla in pastili formā redigunt. His addunt bra/
ctee auree ad magnificentiā credo & uoluptatē.

De castaneis.

cap. iiii.

c Astaneā: quæ heracleotica uocat inter nuces Vir/
gilius nūerat uno carmine. Castaneaq; nuces mea
quas amarillis amabat. Generat & hæc ex oibus quæ esui
dant robur in mēbris & uim: sed difficillime coquūt. ma/
xime uero a phlegmaticis: nisi cū saccharo: & melle fuerit
in cibum sumpte. Elixē uero & adhuc calide mane ante ci/
bū cum melle date tussientibus p̄sunt. Torent itē ad flam
mam in patella perforata: nec eius suauitatis sunt: nec nu
trimenti: cuius habentur sub carbonibus lento igne deco
cte. Has suauius edemus cum caseo in tertia mensa. Inte/
rior castaneæ membrana quæ corticē fructumq; distermi/
nant ad tertias in aqua decocta ac potui oblata: mire al/
uum fluentem refrenant.

De filiquis.

cap. v.

f Illic quia durū habēt corticē: nō immerito nuci
bus annumerātur. Hoc nomē eas adeptas puto:
quia filiquis fabæ et lupini: & si maior sit persimilis appa
ret: carobas uulgo appellamus. Quæ si recentes fuerint
stomachum ledunt: aluum soluunt. Edē siccitate in con/
trarium agunt. Cibus earum urinam ciet: & ad stomachi

dolorē nō leue p̄sidiū ē. si terne in sextario aquæ ad dimi/
dias coquāt: usq; succus p̄ dies qnq; cōtinuo hauriat. Ga/
lienus tamē de reli q̄s pessime lentit q̄ uix coquant: & uē
trē stringāt: & humores noxios augeāt. Affirmat Valerius
flaccus uiterbiēsis medicus nostra etate egregius siliquas
in tertia mensa sumptas uetare: q̄ minus uapores antece/
pti cibi caput petant. De pistachiis. cap. vi.

Istacia auellanis similia sūt: his medici in pharna
p ciis utunt. Eosdē fere usus habēt: quos nuclei pi/
nei: p̄terq; ad serpētum ictus. Austere. n. & stiptice
uirtutis sūt. Ideoq; ēt stomacho acōmodata credunt: ma/
xime tamē cōstat ea & thoracis: itemq; pulmonis ac ieco/
ris uicia purgare. De pipere. cap. vii.

Romata: q̄bus in pulmētariis utimur: multifariā
a habēt: et oīa q̄dē prius ab externis ī nostrā puiciā
iportata. Ex arboribus hæc fere colligūt: ut piper
q̄d' ī frōte caucasi loco solibus opposito ex arbore iunipis
nostris assimili nascit. Distāt autē piperis semia a iunipo
paruulis siliq;: q̄les in ipsis fasceolis uidemus. He priusq;
desiccant decerpte ad solēq; toste: faciūt q̄d' piper longū
uocat. Paulatī uero dehiscētes ob maturitatē ostēdūt cādi
dū pip: q̄d' deīde tostū solibus calore magisq; mutat. Est
& q̄ddā genus pipis: q̄d' pp cæli intēperiē carbūculat. Id
ex oībus asprimū est leuissimūq; & pallidū. Gratius quidē
nigrū habet. Leuius utroq; cādidū. Nascit piperis arbor
in arabia solū: & troglodytica. uerū hodie quoq; in Italia
myrto nec ab similis amaritudine. fructū facit minus de/
coctum. Est autē piper calidum & siccum. & ob hanc rem
stomachū et ep̄ar cōcalescit. Bilosis nocet. uentū ex aluo

piperis ha.

3
resoluit & pellit urinā ciet. Eius uero usus in hyeme magis
q̄ in æstate laudat. De cariophilo. cap. viii.

c Ariophilū fortassis dicitur in India na/
scit̄ granis piperis assimile uidet̄ nisi q̄ grandius
aliq̄tulū & fragilius ē Arbor eius folia habēs pu-
denfaq; in ramos triū cubitoꝝ consurgit: cortice pallido
radice lata lignosaq;. In uirtute ēt ferme idē cū pipere est.
hepati tñ minus nocet: q̄ piper. ac uim cōtra uenena hēt.

De cynamomo. cap. ix.

d E cynamomo q̄ Herodotus narrat fabulosa sūt
ac falsa nascit̄ at in ethiopia: cuius frutex situ bre-
uis est: ramo humili ac rēp̄so: cum nunq̄ ultra duas urnas
ascēdat. Quattuor digitoꝝ crassitudinē habet. nascit̄ au-
tem in uepribus dumisq; & ob eā rē nō sine molestia col-
ligit̄. Cynamomū uirgulti cortex est: cuius p̄cipue bonitas
in summo ad longitudinē palmæ tenuissimis ptibus habe-
tur. Secūdas ptes tenet: sed breuiore mensura: quæ huic p̄-
pinqua: Villissimū qd̄ radicibus proximū. Radicem eius
magni ponderis dicatā in tēplo capitolini iouis & pacis a
Vespasiano impatore uidisse se asserit Plinius. Cynamōi
natura calida est & sicca: cōcoctionē facit: stomachū atq;
hepar uim & odore iuuat. Cynamū idem esse cynamomū
crediderim. in illo enim meo iudicio facta est ut metrum
syclope.

De gingiberi. cap. x.

g Ingiberis uirtus cādida est & sicca: licet alique ex
parte ad corruptionē tendat: cum putrescat. ut li-
gnū tinea corrosū stomacho frigido succurrit
eius nīmiā uliginem ex esu frustuū uiridū coctā desic-
cando. Contra uenatorum morsus pro antidoto habetur

Cynamomi ra.

De nuce moscata

cap. xi.

Nux: quam pingmentarii moscatam appellāt: calida est & sicca. Corpus humanū ui sua & odore adiuuat oculorum aciē hebetatam acuit. Vomitum sedat appetētiā inducit: stomachum atq; epar fouēdo. hec oīa quæ aromaticā uim habēt integra & rosa seorsum aut mixtim esui hoīum uehementer sunt accommodata.

De croco

cap. xii.

Romaticis uero iniuria crocū: qd' gēus uariat addideri cū eorū uirtutis colore: quo sæpius ornant & sapore i quonō parū uiriū iest: augeat. Crocū siluestre & fatiuū habemus: radices hēt bulbo assimiles eiusdē tñ ubertis & gratiæ nō ubiq; ē priā nobilitas cilicio ascribit' & ibi i tauro mōte & in timolo: secūda licio. tertia italico. adulterat' tamē ubiq;. optimū crocū ubi manu tāgit': ac si fragile ē crepitat. Altera pbatio: si manu platū ad ora fuerit: leniter faciē atq; oculos mōdet optimum ubiq; qd' pinguisimū: qd'q; statū redolet. floret uergiliæ occasu: paucis diebus flore & folio uiret. bruma colligit'. siccatur umbra. Croci moderatus usus: cuius uis calida & sicca ē pulmonis: pectori epari: cordi pdest. Potū cum uino: quia uehementis odoris est: ebrietatē facit. Crocum adolēscētē in florē sui noīs mutatum poetarum narrāt fabulæ. Sunt tamē qui crocum dictum putāt a corico ciliciæ oppido.

*Optimi croci
probatio.*

De acrimoniis & primum de alio. cap. xiii.

Alium quo plures hēt nucleos: eo aspius ē. halitū ut cepa: porrus: ascaloniū ac bulbi oēs i suauiore facit aiūt tñ radicē betē sub prius tostā: ac sup aliū deuorata tetrum eius odorē extinguit. Extat & alium siluestre: qd'

græci Scoradon uocāt domestico certe magna uis inest et utilitas: q̄ppe p̄niciosus hominū malis uehemēter resistit. Serpētes & scorpiones: itēq; alias latēter bestiolas odore solo fugat. morsui canino cū melle succurrit. Eius succus cū oleo mixtus: & uenenatos ictus & ulcera ī corpibus sanat. Fuere ēt: q̄ aliū elixū freneticis darent. Coctū in faba tussim & sup̄ationē pectoris mitigat. Vtilius tamē coctum et uiride: q̄ crudū & siccū existimat: cū multa fiunt edulia p̄cipue uero moretū et alliatum q̄bus urbani raro: rustici q̄ sæpissime utunt̄. Serit̄ lyratim spacio palmarū.

De cepis:

cap. xiiii.

c Eparū genera græci plura fecere: ut sardam: famo thraciā: ascaloniā ab ascalonio iudæ oppido noīa tā. unde & q̄dā ascaloniū mutato genere scripsere. Oībus odor lachrimosus ē. minus tamē tusculana uehemēs: imo p̄ppe dulcis. Cepa ruffa acrior: q̄ candida: sicca q̄ uiridis et cruda: q̄ cocta sicca: q̄ cōdita. Frigida humida ac scabulosa amat locā. Seruant̄ bene ad fumū suspēsā: optie paleis mense martii & aprilis cæpā: februario ascaloniā serūt rustici. De cæpis idē medici ferme sentiūt. his uidelicet inflāmatiōes incēdi: caput p̄grauari: cerebrū ac memoriā ledi: somnū p̄grauere induci. humores phlēmaticos nūc generari: nūc rescindi. Quidā tamē eas temperatā sumptas salubres putarūt. q̄ aluum molliant: q̄ somnū inducant: q̄ appetentiam faciāt. uentrem preterea excitant: & eius fomenta salaci humiditate augent. Contusa cæpa: ac emoroidibus sup̄ imposita eas appetit. cōtra uenena: & corruptelā aq̄rū alio assimilis oīo. Cæpullā a cæpa diminutiū fecit Apitius. hoc genus bulbi aliā a cæteris sortiri naturā

ceparū effectus.

uidet. Solū. n. crescente luna decrefcit: rursū decrefcēte
crescit. Ascalonia eiusdē ppe uis est: cuius cepa: q̄q̄ minor
sit orbicularis surgit cepa uno capite unoq; caule:
obsoniis apilianis admodū celebris.

De bulbis.

cap. xv.

b Vibi megarici a. M. Catone p̄cipue laudat. uerū no
bilissima inter hos habet squilla et si magis ad me
dicinā faciet. bulboꝝ genera gr̄cis noibus explicata: odo
re: suauitate: sapore: magnitudine differūt. Oīa tamē fer/
uidæ sūt naturæ: & ob hāc rē mouere libidinē dicunt bul/
bos: inuit celsu. oīa olea capitata: uel quorū radices esui
dātur appellari. nā cū de q̄litatibus ciboꝝ loqueret: & ua
lentissimū cibū dixisset: in quo plurimū alimēti inesset. in
media inq̄t materia numerari eas ex oleribus debet quoz
radices uel bulbos assumimus. ac paulo infra ex legumini
bus inq̄t ualentior faba: uel lenticula q̄ pisum ex oleribus
ualētior rapa: napiq; & oēs bulbi. ī qbus cepā quoq; & al/
lium numero q̄ pastinacha: uel quæ spāliter radícula ap/
pellatur. tanti fecit pythagoras bulbos megarenses: ut de
eoz natura uolumē cōposuerit. Scribit Varro bulbos uē/
trē excitare: & ob hāc rem in nuptiis edēdis idem sentit &
Apitius: sed his addit nucleos pineos. eruce succū & pipe
ris uim. Bulbos Martialis salaces uocat. q̄ etiā demortuā
uenerem excitent.

De porro.

cap. xvi.

p Orri duo sūt genera sectiuū & capitatum. Sectiuo
uero Cæsar auctoritatē dedit edēs singlis diebus
cū oleo: cōseruatur uocis gratia. Cantare enī non
mō ^{private} seruare: uerū ēt publice & in scena gaudebat. Debet ēt
porro se plurimū: cū bene cantauit p̄fessus est. Post satio/

3
nē defecat: quo fiat capite crassius. Laudatissimum: qđ in
egyptō nascit. Mox hostiēse & aretinū ī p̄cio fuere. Porro
capitato ad multa corpis uicia Hipocrates usus ē Eius. n.
succus p̄fluuiū sanguinis sistit. cōtra ēt uenenatos morsus
cum mero uel aqua mulsa potiusq; plurimū ualere credit
Sanat & cū lacte mulieris sumptus ueterē tussim ac pulmo
nis ulcēat. Cōmāducatū cōtra uenena fūgorū ualere putat
fracturas ēt alligat: duriciē relaxat. Vulnera recētia cū sale
appōita statī claudit. ebrietates discutit. uenerē stimulat.
aluūm mollit. Eius tamē nimius usus capitis dolores facit
mala sōnia p̄ponit. dētes & gīgiuas corrūpit. uisui nocet.
Edere porrum post lactucas portulacas: atq; oleā frigida
nō est in salubre. Perire qđē e potō succo flauīdioris porri
ut Melas eques Romanus in carcerem coniectus Ti. Cesa
ris iussu.

De feniculo. cap. xvii.

i
N hortis holitoris nascūt herbe qđā fatiue: qua
rū tum semie: tū caule p̄ cōditura obsonioꝝ uti/
mur e magna ex pte odorifere sunt. De his uero
quēadmodū uel minuta uel eduliū cōficiť: suo loco diceť
Feniculū ferulaceū Plinius uocat: q; e ferulis: ut mīta alia
nascat. calidā uī hēt & siccā: nō tamē simplicē. Admixtā
ei austeritatē eē gustus ip̄e ostēdit. Traditū ē serpētes qbus
feniculū gratissimum ē: senectutē huius holeris gustatiōe
deponere & oculoꝝ caliginē: quā lōga in subterraneis lo/
cis mora cōtraxere: cōfrigādo caput inter ipsas ferulas de
ponere. Vtimur ergo hoc holere & crudo & cocto nō sine
causa. Bonos enim humores generat. pectori cōferit & in/
terclusos uenaz meatus aperit. coctum cum cicere utinam
ciet: Pulmonis & iecinoris iniurias abigit. Valēt & eius fo

*Nimius porri u.
perniciosus.*

fenicul. ingem

*quare et crudo
cocto feniculo
mur.*

lia ex aceto trita ac pota aduersus scorpionum ictus. Prete-
rea cōtra serpētes oportune semē eius ex mero sumit. Satū
feniculum cum ficu sicca suauiorē esui dephēdes. Sunt qui
eius ferulas supueniente hyeme usq; ad terrā abradant: fi-
moq; bubulo aut humano stercore integāt. quo sequēti an-
no dulcius feniculum faciat. De cumino cap. xviii.

c Vminum colūbo gratissimum est: in sup ficie terre
uix herens nascitur: & in sublime tendit. Putrida
amat & calida loca: medio serēdū uere. Est & al-
terū genus siluestre: qd̄ rusticū uocāt: alii thebaicū. Huius
tamē ferule in ethiopico & aphyrico solo mirū in modum
crescunt. Nascit̄ & ī regiōe nostri orbis. Calidū & siccū ha-
bet: Ventris tormina reprimat. urinā puocat. Eius nimius
usus palorem inducit. Hoc hypocrite quoq; magna copia
ob aucupium & ambitionem ubiq; est: ad fallēdum utunt̄

De aneso.

cap. xix.

a Nesum & crudū & coctū a Pythagora inter pau-
ca laudat̄. Viride itē atq; aridum oībus qbus cōdi-
tur gratissimū usum p̄stat. Laudatissimū est creticū: proxi-
mum egyptum. Eius usus appetentiā p̄stat. cōditū cum sac-
charo turgidas aluos exonerat. edet̄ tamen cōmodius ī ter-
tia mensa. Vapores. n. caput petentes reprimat. oris halitū
iucūdiore facit: fetoreq; tollit. Ciet urinam: dolori capitis
medet̄: neruis pdest: uenerē excitat. De papauere. ca. xx.

p Apauer quod græci *μικροψα* uocant & fatium &
sponte nascēs repitur. Huius duo sunt genera al-
bum & nigrum. E nigro sopor cōcipit̄: albi caulis
tritū: & ex uino potus elephantis medet̄. Satiui tria genera
candidū cuius semē tostū in secūda mensa cū melle apud

ueteres dabatur. E nigro iciso fructus exprimitur: quo me/
 dici in curandis egrotis utunt. Est & tertium genus: errati/
 cum uocant: q̄ cum ordeo nascatur. Eruce hoc quidem si/
 mile. Succum papaueris medici opion uocāt: quo & curas
 tollunt. Si nimine fuerint: & somnum indigētibus faciunt
Hoc eodem opio sumpto. P. Licinium p̄torium uirum in
 hispania tedio uitæ interemptum legi.

De coriandro. cap. xxi.

Oriandrum egyptitum ut p̄cipuum habet inter sil/
 uestia nō iuenit. Tritum ac potui datum magnā
 hēt uim ad refrigerādos ardores Nō est edēdum
 simplex pp̄ inatā maliciā: sed uel cū melle: uel cū uua pas/
 sa: uel nostro more: qd̄ suauius est: ac salubrius aceto p̄pa/
 ratum: ac saccharo iuolutum. Hoc i tertia mensa cōmodi/
 us utemur ad reprimēdos uapores caput petentes stiptica
 illa in qua plurimum ualet. Rem mirā tradit Xenocrates
 si uera est: menstrua cōtineri uno die: si unum granum tri/
 tū biberit foemina: Biduo si duo: & totidem diebus: quot
 grana fuerint. M. Varro coriandro sub trito cum aceto car/
 nem incorruptam estate seruari putat.

*qua ratione coru
 comedendū si*

Xenocrates.

De mentha. cap. xxii.

Mentha, suauissimi odoris herba est: hāc fuisse puel/
 lam a Plutōe amatam ferunt poēte: uersamq; in
 herbam sui nominis a Proserpina cuius pellex erat hinc
 preterea menthulā dictā: quasi donū amoris: uel quasi me/
 ritam: uel q̄ mensā grato odore percurrat. Excitat enī hāc
 herba p̄pter inflāmationē: & humiditatē demortuā uene/
 rē. Hāc ob rē credideri ueteres exercitū duces uetuisse mi/
 litē. quē castū uolebat. Vnde & castra sūt dicta hac herba

*Mentha comest.
quid efficiat.*

uesci. Appetentiā inducit mentha. & obesos a marcescen-
tia conseruat: letum cor reddit: stomachum iuuat. lumbri-
cos interficit. Cōtra morsum canis rabiosi ualet plurimum
Serit̄ mētha equinoctio uerno. melius tamē furculo uenit
q̄ semine humido minus gaudet. Estate uiret. hyeme fla-
uescit. semel sata diutina etate durat. Est & mētastrum fil-
uestre genus. quod ^u uitis propagatur.

De apio.

cap. xxiii.

Erit̄ & apiū eo tpe quo mētha. Dictum ē apium:
f q̄ apex hoc caput in achaia uictor̄ sacri certami-
nis eo corōaret̄. aut q̄ eius flores apes libēter pa-
scunt̄. Aiūt Herculē apio: populo: oleastro in coronis usū
Apii radices in uenena mirifice agunt: & q̄ amarum ē: me-
dicinæ magis q̄ esui cōuenit. Sunt qui hāc herbam ambro-
sianam uocent.

De serpillo.

cap. xxiiii.

Erpillū a serpēdo dicit̄ tam apud nos: q̄ apud gre-
f cos. In montibus. n. eadē rōe: qua sisimbrū longe
ac late scalet. Satiuū minus serpit. Aduersus ser-
pētes efficax est: capitis dolores decoctum in aceto: & illi-
tum tempori mire tollit.

De pulegio.

cap. xxv.

Vlegii duo genera satiuū & siluestre. Satiuum ad
p recreādos aīos labore defatigatos plurimū ualet
Maxime si eius furculi in ampullis uitreis cū ace-
to detineant̄. qua de cā corona uatum ex pulegio magis.
q̄ capitis dolores leuet. q̄ ex rosa fit: Tuetur & capita olfa-
tu. contra frigorū estusq̄ iniuriam. Neq̄ eos estuare. qui
duos e pulegio furculos ipositos auribus in sole habeāt le-
gimus. Flos recentis incēsus pulices odore necat. Siluestri
pulegii eadem uis q̄ quidē origano persimile habetur.

*Necantur pul-
lore pulices.*

c Ardos precipitos habet carthago magna: Cordu/
baq;. Veniunt cardis duobus modis autūno plāta:
semine aut nonas martias: stercori in locis frigidis amāt.
Cōdunt ad usum cardis ex aceto & melle diluto laferis ad
dita radice & cumini ne q̄s dies sine cardo sit: sunt & car/
doꝝ siluestriū duo ḡna: unum fructicosius altero: qđ imo
caule crassius est. Vtriq; folia pauca & spinosa: atq; asp̄is
acuminibus: florē purp̄uerū & cito canescentē faciētia. Il/
lud satiuū esui datur. Hoc p̄pter sub austerā mordacitatē
stomachū iacentē: si non auidius sumat̄ erigit & cōponit:
Eius radix ex aqua cocta cupiditatē bibēdi poteribus sub/
ministrat. Matrici utilissimus hic ē cibus hinc est qđ adeo a
fœmininis appetunt̄ cardis. De saluia. cap. xxvii.

Aluia calida & sicca in multis cōdimētis utimur:
f nec mirū cū herba salutaris sit. Nā & cōtra para/
lysim ualet: & dētibus illita p̄dest: & serpentū ue/
nenosos morsus sedat. De ocymo. cap. xxviii.

Vod gr̄aci ωκυμα nos quoq; prima longa ocymū
q̄ dicemus. Id est meo iudicio: qđ uulgo basilicō uo/
cant. Vere serit̄: estate plantat̄: q̄a melius suiculo
crescit: Inferius priō deinde sup̄ius floret (ut ait Teophra/
stus) & diu in flore durat. Chrysippus medicus ocymū ui/
cio dedit: qđ obsit stomacho: qđ oculos hebetet: qđ ifaniā fa/
cit: qđ iecori obsistat: & iō caprā hoc genus herbæ nunq̄ cō/
tingere. Preterea si tritū lapide cōtegat̄ scorpiones gignit:
Cōmāducatū: & ī sole positū uermes creare: pediculos nu/
trire. Aphris quoq; putāt hoc eē psuasim. si q̄s eo die: quo
ocymū sumpserit a scorpione feriat̄: nullo mō posse saluari

Chrysippus.

Gal.

Verū hæc oīa usu falsa dephendunt. Cū & ocymū capre
edant nec mēs olfantiū hoīum imutet: & scorpionū terre
striū: marinorūq; ictibus addito uini aceti q; exiguo mede/
tur. Vsu quoq; cōpertū est: deficientibus ex aceto odoratū
salubre esse. Affirmat Gal. scorpionem odore ocymi mire
delectari: & ob hæc rē ad eius caulē libenter accedere. me
diocriter tamē sumēdū est pp eius uim nimiā: quæ ex cali
ditate puenit. De ruta. cap. xxix.

Yemē odit ruta: apricis ac siccis gaudet locis cine
h ricia terra uult nutriri. Amicitia ei est cū ficu: adeo
ut nusq; letior pueniat: q̄ sub hac arbore Serif fur/
culo melius in pforatā fabā ocymo difficilius arefcit. Du/
rata runcat nō sine difficultate. Vlcerā. n. pruritiua: ut ur/
tica manibus indit. Condunt eius folia seruāturq; ad usū
fasciculis qbusdā Ruta ualde hominibus salutarē testat
tot antidota medicorū: huius herbæ nomē extollentiū: e
q̄bus illud diospoli pclarū: q; stomachū excitat: cōcoctio/
nem iuuat: aluū mollit: biles extenuat: uicia pectoris late
ris iecuris ac renū mitigat. De Mythydratico illo pclaro:
qd' cū ruta sit satis supius dictū ē. Rutæ duo genera satiuæ
& agrestis: ac sumpta in cibū mustella cōtra serpentē: quo
cum dimicatura est se armat. De eruca. cap. xxx.

Ruca calida ē & sicca: & ob eā rē dicta est q̄si uru/
e ca: ignee. n. uis est: & crebro in cibū sumpta uene/
rem mirū in modū excitat. Nascit eruca facillime
estate & hyeme: p̄cipue aut frigoris cōtemptrix ē. Lactuce
crude esui date ad tēperamentū frigiditatis addit. Sunt q
scribāt erucā calidā quidē esse: nō tamē nimiū ignite uirtu
tis. Radix eius in aqua decocta extrahit ossa; quæ fracta

sunt. semen e uino potum in scorpionū uenena ualet plu-
rimū. In cōdiendis obsoniis tāta est huius herbæ suauitas
ut ea græci *ευζαμου* appellauerint.

De nasturcio. cap. xxxi.

n Asturciū nomē accepit a narium tormēto. inde
quoq; uigoris significatio dephenditur. In arabia
mire amplitudinis gigni ducit. Hoc ut peculiari cibo per
sæ illi utebant: (ut ait Xenophon) qui sub Cyro militarūt.
Nasturcii uis ignea est: usum tamē uenereum uidet inhi-
bere. Nimius eius usus ut eruce nocet: moderatus pdest:
Nā & animū exacuit & aluum purgat: ac bilem detrahit:
Valet item ad plurimos medicinarū usus.

De thymbra. cap. xxxii.

t Hymbra Plinio teste apd nos satureia dicit: her-
ba est aromatica & gūiter spirās: qd & Virgilius
carmine explicat. Et grauiter spirās copia thym-
bre. Serit hæc uerba origano emula mensæ ianuario. Sa-
tureia urinā mouet: & ex uino pota lethargicos in morte
dormiētes excitat. Contra aīalia quoq; quæ aculeis seuiūt
nō inutiliter adhibet. Venerē facit hæc herba: unde bene
a saturitate: in qua libido inest nomen accepit.

De nepita. cap. xxxiii.

n Epitā græci: calamitē nostro uulgo dici affirmāt
magne uirtutis est: ac uehemēs in calore: unde ēt
nobilissimis antidotis meruit ascribi. Stomacho. n. ac p/
cordis utilis hētur pituitas capitis thoracisq; soluit ac pur-
gat. lecori medet: duriciē lienis resoluit. calculum pellit.
urinā ciet Tam simplex q̄ cū aliis herbis: ad hæc quæ dixi-
mus faciētibus tunsa cribrata pinsita multum prodest.

De anitho.

cap. xxxiiii.

S Eritur anithū nō minus coquorū q̄ medicorū gra-
tia. Huic calida uis inesse tradit̄ nec oīno auſtera
In se. n. habet aliquā molliendi potestātē: & si grācis au-
ctoribus credimus: ita nutrit ut athletarū cibū sine anitho
ludorū magistri eē nullo mō paterent̄. Egrotā tibus p̄dest
cū oleo tepēfactū ac cerebro infusum. Credit̄ ēt dare illis
aliquas ex febre indutias. Dolores capitis mitigat: neruo-
rū tensura relaxat: nō dormiētes ad spē q̄etis iuitat. Coctū
in aq̄ cyathis tribus ab potui datū stomachi querelas mi-
ro mō releuat. Ruētus p̄terea mouet: q̄a cōcoctionē adiu-
uat. Tormina sedat: aluū sistit semen eius feruefactū & ad
motum naribus singultū sedat. De thymo. cap. xxxv.

Hymus herba dulcissima ē: apibus (ut ait Maro)
amicissima: ut Nerme galathea thymo mihi dul-
cior hyble. Sumptū hoc nomē a redolētia uidet̄.

*Duplex est Thymi
genus.*

Florē epithymū hęc herba generat: qui collectus ī umbra
siccat̄. Sūt aut̄ eius duo genera candidū radice lignosa: in
collibus nascens: qd̄ ēt p̄fert̄. Alterū nigrius florisq; nigri
utrūq; cibo & medicamēto cōuenit. Est calide simul auste-
req; uirtutis. Thymus sumptus in cibū caliginē discutit: lū-
bricos interimit urinā repellit: menstrua fœminis puocat
partus emortuos extrahit. Tritus cū melle & ī cibo datus
pituitas soluit. Mixtus polētæ & in uino maceratus coxen-
diciq; feruens superpositus schiaticis salutaris est.

De origano.

cap. xxxvi.

S Vnt q̄ grāce organū dictū putēt: q̄ uinū coloret
uerū si sic esset: origenū p̄nunciari deberet. Facta
est in noīe huius herbæ magna mutatio cū ex eradium &

ensten græci uocauerint. Efficax est origanū in medicina magis q̄ in cibo. Nec minus satiuū q̄ siluestre. Tritū ex uino albo ac potui sumptū: scorpionū & arachneoz̄ uenenis resistit: cruditates discutit: morsus stomachi ex aqua calida datum lenit. De ceripholio. cap. xxxvii.

c Eripholio ignea uis & acerrima iest: tritū & haustū cū uino lateres mitigat: ex aqua mulsa pituitā resoluit. Ex aceto lumbricos & tineas perimit: urinā ciet: mēstrua pellit. Tritū cū cera & axungia parotidas soluit. Est. n. parotida morbus similis glādulis: q̄ circa aurem nasci solēt: unde & parotida dicit̄ q̄ iuxta aurē: quā græci ^{ωτα} uocāt nascat̄. De amaraco. cap. xxxviii:

g Vod egyptus & syria sansucum appellauere: diocles & sicula gēs amaracū uocauit. Narrat̄ in fabulis hunc fuisse puerū regiū: qui dū p̄ciosa ferret unguēta: casuq; plapsus: fracto uase uehemēti illo ac suauiissimo odore afflaret̄: in odoriferā herbam cōuersus est.

Hāc Dioscorides dicit a romanis persam appellari. serit̄ utroq; mō semine & suiculo: sed hęc iuuatior & odore melior. Calidus ē amaracus & siccus: nariū meatus apit: hūores glutinosos a capite deiicit. Tritus ex aceto ac ictu scorpions superpositus egroto medet̄. De ennula. cap. xxxix.

e Nnula calida uis & sicca est. Radice eius i q̄busdā pulmentis utimur: hyeme p̄sertim q̄ salubrior habet̄. cor. n. mirifice iuuat: pulmonē a malis humoribus defendit. schiaticis & articuloz̄ dolore laborātibus ac egritudinibus a frigiditate natis p̄dest. Eius succus potus fugare lumbricos putat̄ & uenatoz̄ morsus abbigere. A ieiuno sumpta dentes confirmat.

parotida

dioscorides.

*Ennula eius val
prodest*

De sisymbrio:

cap. xi

Sunt qui sisymbriū tymbreū appellēt. Surgit hæc herba pedali altitudine. Qd' in irriguis locis nascit' simile nasturcio est: satiuū & siluestre reperit'. Vtrunq; aduersus aculeata aialia: ut crabones uespas & similia effi-
cax est: capitis dolores sedat. uomitus. singultus: ac tormi-
na reprimat. Stomachi dissolutōes cohibet: siue ī cibo sum-
ptum siue in succū potum. De marubio. cap. xli.

Marubium est: quod græci propter amaritudinem uocant: a quibus & inter primas herbas cōnumerare: cuius semina foliaq; trita cōtra ser-
pētes p'sunt. Pectoris & lateris dolores tussimue sedāt. Ca-
stor marubii duo genera tradit: nigrū qd' magis p'bat: &
cādidiū. Ex utroq; minutatim cōciso & farina subactō: fiūt
offelle: quibus ex eo in patella frictis in prima mensa ad sa-
lubritatē uescimur: lūbricos fugare credunt': & ob hanc rē
pueris apponi solēt. De abrotano. cap. xlii.

Abrotonū iucūdi odoris ac grauis herba est: dicūt
hoc nomē ab abrotonio scēmina in herbā cōuer-
sa sumptū. Flos eius aurei coloris est: spōte puēit
& in cacumine suo seipm ppagat. Serit' at' semine melius
q̄ radice aut furculo. E semine nō sine negocio plantaria
trāsserunt'. Ledit' abrotanū nimio sole. Verū ubi ex tēpe-
rie cōualuit uitiū ritu fructicat. De hyssopo. cap. xliii.

Olea & hūida loca amat hyssopus. Sūt q̄ & hyssopū neutro genere pnūciāt. Heret & faxis radice:
ac caule. Gustatu feruēs ē. In oleo cōtritū phithi-
riaci: hoc ē morbo pediculari resistit: & capitis putriginē
tollit. Optimū ē ciliciū e tauro mōte: deide pāphiliū. Sum

ptū cū fico: fariā: melle: sale: & cumiō pectus & stomachū
 iuuat: simplex oīo cōtrariū ē. De petroselino cap. xliiii.

Vod grāci petrosilon: nos petrapiū possumus ap/
 q pellare. Hoc et Columella holus atrū uocat: sunt

& tñ q dicāt holus atrū idē eē: qd' hiposelinō. Ad
 macerias feri gaudet: umbra. n. fouet. Si nō radicitus euel

lit: quo durat: & caules ad usum obsoniorū subministrat.
 Macedonicū a gustu suauitate & odore aromatico mirifi

ce laudat. Nā iprobat' ēt alexādrinū. & smirneū. Aduersa
 tur hęc herba scorpīōibus: poto semine torminibus intra

neis medet'. Idē semē decoctū: & mulso potū difficultates
 urinæ tollit. Radix eius in uino cocta calculos pellit: lū

boꝝ ac lateris dolores: canis rabiosi moribus pota & illi
 ta medet'. Est & aliud genus qd' orthoselinō uocatur hoc

furgit recto fructice: semē habet cumino simile: mensruis
 & urinæ efficax. Addidere qdā oposelinō differēs ab aliis

generibus breuitate: caule fatiuo: & radicis colore ruffo:
 eiusdē tamē uirtutis est: cuius & primū illud genus. Nā &

scorpionū ictibus: & morsui canis semē huius: qd' & holus
 atrū licet appellare ex uino datū occurrit. In mulso deco

ctum ac potui datū difficultatibus urinæ medet'. Tormi
 na uentris: & cæteras intestinorū querelas eodē modo sa

nat. Radix in uno cocta calculo lateris ac lumboꝝ dolo
 ribus eadē portione succurrit. Succus argenti ppinatus ex

optatū calorem per membra diffundit.

De absinthio.

cap. xlv.

absinthium sicce ac calide uirtutis est: ob amaritu/
 dinem eius sumptū in cibum ualitudinis causa &
 stomachū ualentiorē facit: & epatis fibras aperit.

*petroselinus usus:
 in uictibus exisisti*

Absinthium prodes

Febres quoq; longas utpote quartanas minuit. Est & ab/
sintium romanū: quod magis esui accōmodatū credide
rim. Ex hoc enim conditum facit Apitius.

Liber quartus.

f Cribere quedā prius necesse fuit: ne cū de ob/
soniis loqueremur earūdem uim & naturā ex
plicare longū: & a te ip̄a fortasse alienū uide
retur. Dicendū erit deinceps de his herbis &
oleribus q̄bus uel cū supradictis: uel seorsum
cōditis in priā mēsa si fructus absint uescimur. Neq; enim
cōsiliū esset: post cærasa pruna ac cætera poma ad quæ
appetentia ferimur. Lactucas inthybum ac reliquā olerū
herbarūue conditiuā esse. Facillime enī ob frigiditatem &
humiditatem tot simul diuersarum rerum ingestarū om/
nis cōcoctio tolleretur: quo nihil potest esse hominis per/
niciosius. Si ergo poma abfuerint nō iniucundū erit: esta/
te tamē magis q̄ hyeme & cena magis q̄ prandio lactucas
hoc modo edere.

De lactucis conditis. cap. i.

I Lactucā a lactis idest humoris abundantia: uel q̄
lacte nutrientes fœminas implet dictā putat Apu
legius. Huius oleris plura sunt genera. Verū ante omnia
lacticaulis: sessilis & crispa laudant̄. Seruntur toto anno
letis & irriguis: & stercoratisq; locis legitimū tamen est a
bruma semē iacere: plātā fauonio trāsserre: aut semē fauo
nio plantā equinoctio uerno. Albe in primis hyemē tole
rant. Est quidē natura omnibus refrigeratrix: frigide enī

& hūide habent: & ob hāc rē estate ab stomacho fastidiū auferūt: cibiq; appetētiā inducūt. Ferunt diuū augustū in egritudie usu lactucæ conseruatū. Nec mirū cū cōcoctionē adiuuēt & meliorē q̄ cætera olera sanguinē generent. Coctæ ac crude edunt. Lactucas crudas si lotionē nō indigebunt: sic cōdies. sunt. n. salubriores: q̄ quæ aq̄ lauant i patinā ipones: salē cōtritū insp̄ges: olei parū: plusculū: aceti infundes: ac statī deuorabis. sunt q̄ huic cōdito parū menthe & petrosellini addāt: ne oīno insipidū uideat: neue nīmia lactucæ frigiditas stomacho noceat. Coctas exp̄ssa aq̄ in patinā ides: sale oleo & aceto cōditas cōuiuis appones: sunt q̄ huic inspargāt modicū cynami uel pipis bene triti & cribrati. somnū hic cibus inducit: tussim ex calido humore generatā mitigat. urinā ciet. uenerē retardat: aluum mouet. Eius tñ frequēs usus maxie uero recētium oculorū aciē hebetat. Est & aliud genus lactucæ quā caprinā uocāt hac tunsa & i mare deiecta pisces q̄ sunt in pxio statī negātur. idē faciūt & fluuiales ferranā lactucā: & eā q̄dem agrestem: q̄ appellauere a serra: quā in dorso hēt dictā putarūt. Hæc fortassis endiuiā est. Cōditura endiuiæ. cap. ii.

e Ndiuiā ego iter lactucas connumeraueri: quīs de hoc noīe nulla apud ueteres mētio fiat. satiua extat & agrestis: & utraq; salubris. Amarior siluestris: iucundior satiua: & ea maxie quæ caule surgit crispo. Conditur & hæc eodē modo quo lactuca tam cruda q̄ elixa. Endiuiā in cibum sumpta estuantia p̄cordia refrigerat hepatis fibras & uenarum meatus aperit. Habet hoc peculiare endiuiā: q̄ estuantia refrigerat & algētia calefacit. Trita hæc herba cū propria radice ac scorpionum & reli

*lactuce frigide
humida existunt*

*Endiuiā estuantia
refrigerat et algētia
calefacit.*

quoque aialium: quod aculeo nocet ictui imposita laboranti subue-
nit. Eiusdem quoque succus potui datus in eiusmodi uene-
na agit. Conditura buglossi. cap. iiii.

q Vnde graeci buglossum uocant: nos quod idem sonat lin-
guam bubulam ab asperitate appellabimus. Calida est
buglossus & humida: tam satiuam quam siluestris. Sum-
pta in cibum quouis modo: sanguinem purgat: hilaritatem inducit
cardiacum pellendo. Cocta ex aqua & melle ulceribus oris
tussi & raucedini auxiliu praestat. In melancholiam agit optimi
sanguinis copia. Conditur & cruda & elixa. Crudam bene lo-
tam atque expressam reticulo ad id apte facto: cum nepitamen-
tha & petrosellino in patina indes. Sale & oleum insperges
iuoluesque quoad oleum imbibat & remole sciat eius asperitas
Acetum postremo infundes: ac conuiuis statim appones. Eli-
xa conditur ut lactuca. Conditum pädodopum. cap. iiii.

f Item conditum pädodopum ex lactuca: buglosso: me-
tha. nepita feniculo. petrosellino. sisymbrio. ori-
gano. ceripholio. cicerbita. quam teraxico. lanceda
quam arnaglossam medici uocant. morella. feniculi flore: ac
plerisque aliis odoriferis herbis bene lotis: expressisque patina
amplam requirunt: sale multo inspergi atque oleo iungi debent
aceto deinde supfuso ubi paululum resederit: earum siluatica
duncies comedenda: ac bene detibus conterenda sunt. Hoc
conditum plusculum olei & minus aceti requirit. Hieme ma-
gis quam estate conuenit: quia plus concoctionis quam hyeme ualida est
requirit. Conditura portulacae. cap. v.

f Item bene lota portulaca: secretaque a peduro caule in pa-
tina reposita cum cepa minutim concisa. sale oleo: a-
ceto conditur. Sunt quoque ad comprimendam frigiditatem portu-

*portulaca frigida
Humida.*

laxa piper tritū: ac cynamomū inspargāt. Portulaca. n. quā poplī licet appellare frigida ē & humida: & ob hāc rē nō multū nutrire existimat. Nimios tamē stomachi, renū, ac uesicæ ardores extinguerē putat. Plurimus eius usus oculos hebetat: uenerē inhibet: uenerisq; somnia. Māducata itē cū polēta: intestinorū uomitiones sistit: aluū refrigerat: laborātes podagra calida sanat. Eius radix suspēsa filo gestata ad collū uuæ morbū expellit. Q d' accidisse p̄torio uiro scribit Pli. Recēs postremo masticata stuporē dentiū ex esu acerborū fructuū cōtractum diminuit ac tollit.

Rosmarini cōditura. cap. vi.

q Vi lautius ac salubrius esse cōsueuerint: e floribus rosmarini conditurā faciunt. Huius fructicis duo sunt genera: alterū sterile satiuū alterum: & cui caulis flos ac semē resinaceū inest. Folia odorē thuris p̄ferunt. Eius radix uiridis adhuc uulneribus iposita corpora sanat. Succus fructicis & radice regiū morbū pellit. Oculorū aciem exacuit Semen ad uellēda pectoris uicia potui datur. Flores eius mane collecti: ac illoti oīo ne uim amittāt: cū sale bene trito oleo & aceto cōditi ad uoluptatē & salubritatē faciunt. Nam & stomachū concalefaciūt: & reumatismos tollunt: & asmaticis profunt.

De conditura malue. cap. vii.

m Irabunt fortasse qui naturā maluæ ignorant: me hanc herbā iter edulia posuisse. Sed desināt mirari: & quātis laudibus extollēda sit aiaduertāt. Maluæ duo genera satiua & siluestris: & utraq; laudāda: q̄ altea dicit q̄ altea surgat: amplitudine folii discernantur. Satiua minor. Hanc græci a molliendo uentre μαλαχην uocauerunt.

Omne solū in quo ferit malua pinguescit. Valet hæc herba cōtra oēs aculeatos ictus: p̄cipue uero scorpionū uespa rū: apū: muris: arachnei. Quin & trita cū oleo cutiq; extē sa: hoīem ab iniuria taliū bestiolarū defendit. Cruda illi/ta uulneri aculeos oēs extrahit. Ferit hoīem oībus morbis cariturū: si q̄libet die ex succo malue aliqd sorbeat. Valet itē hic succus quāq; stomacho aliquātulū inutilis cōtra bi/lem atrā: & eā maxime: quæ iā ad insaniā ducit. Elixat te/nelle malue caulis ablata cima: & in patinā more aspara gi positus cū sale oleo & aceto comedit. Condiunt & eo/dē modo flores. Nec insalubre hoc genus cōditure habet cū & calculosis: & inflationi: & torminibus: & sacris igni/bus medet.

De conditura intybi. cap. viii.

Ntyba ipatiētiora frigoris habent: caule foliis ac radice optia ad restaurādū fastidiū palatū sūt. Est & erraticū: qd̄ egyptii cycoriū: nostri ambulā uo/cant: siluestre hoc qd̄ habet. Vere caules: estate folia: hyme radices bene lotas & excuatas pp duriciē & amaritu/dinē: cū sale oleo & aceto salubriter edimus: Nā & stoma/chū cōcalesctū & dissolutū astringunt ac refrigerāt: aluū sistūt: dysentericis psunt. Coctū intybū uenerē soluit: ieci/nori: renibus ac stomacho pdest: maxie aut si cū aceto: cū passulis decocto comederis: aut aliqd defruti patinæ indi/deris: cynamiq; triti q̄tū uis modicū isparseris. Cycorinū q̄dā ob singlarē salubritatē chreston appellarūt. Quidā uero pancratiō: qd̄ oīa bona cōplectat. Huius usus & ue/sicā adiuuat & geniturā effluentē morbo ualitudinis sistit & uenenis ac peste laborātibus prodest. Ad epar tamē re/frigerandū ante omnia natū uidet. Eius flores nequaquā

a caule degenerātes: eodē modo cōdiant^r quo & supradi
cti sunt q̄ & intybus ut Cornelius celsus mas. genere pro/
nunciēt.

De conditura saxifragie. cap. ix.

ppella tā saxifragiā Apuleius asserit q̄ lapillos in
a uesica frāgat cōminuat. Eius radix petroselino as/
fimilis ē: q̄ ablata lota atq; in frustra cōcisa cū sa/
le oleo & aceto comesa: ob eius caliditatē & siccitatē lapi/
dem (ut diximus) frangit. Renes & uesicā purgat: concoq;
tur tarde ppter siccitatē: quæ cōcoctioni cōtraria est: quā
contra humidum & calidum adiuuat.

*calidū et Sumidū
concoctionē adit.*

De conditura pimpinellæ. cap. x.

p Impinellæ: q̄ & bibnella græce dicit^r. uis calida &
ficca inest. Ob hāc rem tarde cōcoquit^r: uolupta/
tem edentibus affert. Colecta ac lota in patinā ac suomet
caule si tenera est reponi debet: sale oleo & aceto condiri
si p̄dura fuerit folia tantū sumant^r. Aperit hic cibus iēno/
ris fibras: urinā prouocat: ac lapides ut saxifragia: non ta
men adeo cōminuit.

De cōditura acetosæ. cap. xi.

a Cetosa ab acore nomē trahēs in quattuor genera
diuidit^r: duobus in cibis nō uescimur lapacio. s. &
rumice. Alia duo in cōditurā ueniūt quorū alterū:
quod oxilapaciū uocari pōt: arenosa & lapidosa amat lo
ca Folia habet acutiora: & similitudinē unguis ex pollice
imitātia: & crescēdo in sole ac cause in folia quosdā fibras
ducit. Hæc herba mea uernacula salma: q̄ salis imitet^r sa
porē uocat^r: alterū qđ hypolapaciū dicit^r in fecūdioribus
orit^r locis similitudinē hoc habet cū tripholio. Hæc uulgo
aceto sella dicit^r. Habēt hæc duo genera acetosæ frigidita
tē & austeritatē i se humores generat nequaq; improbādos:

Fastidiū tollunt: appetentiā inducūt: sitim extingūt: uina
cordis corroborāt: aluum fluentē sistunt cholera reprimūt
Pota earū decoctio scabiem & pruritem extinguit. Sunt q̄
acetosam illotam etiā statim prima mensa cum pane sine
ullo condimēto comedant: quod ego persæpe facio Emi
ne nostri cōsilio. Addunt quidā acetū: nōnulli oleū: quo
uis modo comederis salubris est: estate p̄sertim & pestilē
ti cælo. Hac herba medici in multis pharmaciis p̄cipue
uero in potionibus utuntur.

De asparago cōdito.

cap. xii.

Sparagi duo genera hortēse & agreste. Incultum
a gratius est: qd̄ alii chorudā: alii libycon appellāt
Asparagū dictū q̄ in locis asperis nascatur asserit
Varro. Sunt q̄ dicāt lingua caldea caulē asparagū uocari
Hac. n. herba semp in caulē crescit. Elixī asparagi in pati
nam extendunt sal oleū & acetū inferūt. Sūt q̄ eos aroma
tibus cōspergāt. In priā mēsa comesti inflatiōes stomachi
discutiūt: oculis dilucidatē afferūt: aluū leniter molliūt
pectoris & spinæ doloribus: intestinorūq; uiciis profunt.
Sunt q̄ eos addito uino coquāt: qd̄ eo modo efficaciores
sint. Eius usus si minus fuerit nō parum interdū nocet: cū
urinā citā emittat: uesicāq; qd̄ p̄niciosū est exulcerat. Ra
dix asparagi trita & in uino albo pota: calculos fugat.
Quidā uero succū eius ex uino datū: cōtra uenena utilē
credidere.

De cōditura lupulorū.

cap. xiii.

1 Vpuli quorū uis calida est & humida in sepibus ac
maceriis nascūt: quos ego aut a calore lupio: aut
ab aspitate sic appellatos puto. Asprimi. n. sunt &
colorē lupi caule: & foliis imitant. Coquūtur hi & cōdiū

*lupuli un
dicantur.*

4
tur eo modo quo & sparagi. Frigi quoq; in oleo & liqua/
mine non incōmodē possunt: sed salubres sunt. Elixī & si
parū nutriunt: sanguinē tamen purgāt: epatis fibras ape/
riunt: urinā cient: bonum & uiuidum colorē inducunt.

*lupuli elixi vald
profunt*

De cōditura capparīs.

cap. xiiii:

c Apparīs siccis in locis ferit̄: area circūquaq; effos-
sa: fructus undiq; aut natura ripis: aut artificio la-
pidū ne luxuriari pmittat̄. Fructice surgit firmio-
re: unde una cum semine caulīs plerūq; decerpit̄. Eius ge-
nera & maxime peregrina: (ut ait Plinius) fugienda sunt.
Nam & arabicum pestilēs est & apulum uomitus facit: sto-
machum & aluum uiolēter mouet. Verum nūc (ut mihi ui-
detur) mutata natura est. In precio enim peregrinus est: &
maxime egyptiacus: nec improbatur apulus. Capparīs fru-
cticem cynosbaton quidā nosbatum alii: nōnulli staphi-
lem uocarunt. Siccam & calidam presertim. Neq; paralyfi
periclitari eos ferūt: qui capparī quottidie utuntur: nō lie-
nis doloribus: nō epate cum fibras uitalium & precordio-
rū aperiat: humoresq; glutinosos ac melācholicos in pri-
mis a splene abigat. urinā ciet. lumbricos interficit. uene-
rem excitat. ac contra uenenū tyriace uim optinet. Condi-
tur autem hoc modo. Indes in cacabum aque nō feruētis
sed apprime calide: ubi tādū fines: donec abundantē sal-
sedinem dimiserit. Transferto inde in aquam recentem:
inq; eā tādū finito: quoad refrigescat. Inde postremo au-
ferens expressum in patinam repones: infundesq; oleū &
acetum non multum. Sunt qui mentham huic edulio ad-
dant: nec incongrue id quidem: cum & ad uoluptatem &
ualitudinem faciat.

P Astinace: cuius uis omnis in radice & semine est
duo sunt genera: & qđ spōte uenit: & qđ feritur.

Primo uere uel autūno solo q̄ alrissime refosso:
Annicula utilis esse incipit: bruma utilior gratior autūno
Pastinacā albam esse: cariotam uero rubeam uel subnigrā
asserunt medici. Hęc melior in orto: ac maxime in uiter/
biano solo: illa fœlicior siluestri terreno nascitur. Ambe
sunt difficilis cōcoctionis pauci & grossi alimenti. Bis eli/
xanda est pastinaca: prima decoctio abiicitur: secundo cū
lactuca incoquitur. Inde in patinā translata cum sale ace/
to. coriandro. pipere condita esui per cōmodē datur. Nā
& tussim & pleuresim & hydropisim sedat: ac uenerē exci/
tat. Frugi etiam excauata post primā concoctionē in oleo
& liquamine farina iuoluta solet. Conditur & cariota eo
modo: quo & pastinaca sed suauior habetur: quæ sub cali/
do cinere & carbonibus coquitur. Subtracta ubi paululū
refruxerit: depilāda est & omnino abstergēdus cinis: tessa/
latim condienda: in patinaq; transferēda: addendū sal: ir/
rorandū oleum atq; acetum: ex defruto uel sapa nō nihil
addendum: inspargendo aromata dulcia. Hoc nihil esui
suauius. Duabus in rebus homini prodest. Nam & bilem
reprimat & urinā ciet. In reliq; uero ut epati stomacho ac
spleni aduersat. De cōditura cepearū. cap. xvi:

C Oquitur & cepa sub cinere & carbonibus tandiu
donec omne crudū exhalauerit: ubi refruxerit mi/
nutatim concisa patine inditur sale oleo defruto
uel sapa inuoluitur. Sunt qui & cepe piper aut cynamū
inspargant.

De conditura porri. cap. xvii.

e Lixat porrū: aut cinere coquit patineq; imissum ad secundā ueterē tussim cū modico sale ac plusculo melle in priā mēsa comedit. Cōdiunt & hæc q̄ ātea cōmemorauī aliis modis: de q̄bus ubi ordo mēsarū req̄ret dicet. Patia ex capitib; & itraneis caponū et galliar;. c. xviii

Allinarū atq; auiū iocuscula: pulmōes: pedes: capita & colla bene lauabis: lota & elixa in patinā sine iure trāsferes. Indes acetū: mēthā: petroselinon inspergesq; piper aut cynamū: ac statim cōuiuis appones.

Patina de linguis aut luganicis. cap. xix.

c Oquātur in aqua lingue salite: coctas tessalati cōcides ac in patinā indes: addesq; de petroselino: mentha: salina: & aromatibus q̄tū satis erit. ultio infundat acetū. Idē fiet de luganicis maioribus: hyeme tamen magis q̄ estate: plus. n. cōcoctiois: q̄ melior hyeme q̄ estate fit huiuscemodi cibus requirit.

De carniū differentia & quo tempore quæq; coquenda edendaue. cap. xx.

f Ed iā tēpus est trāsire ad mēsam: quā ego secundā & potiorē appello. Ibi. n. de carnibus agit: q̄ melius ac salubrius q̄ qd' uis aliud eduliū nutriūt. Verum cū uaria sint aiantia tā terrestria q̄ uolatilia q̄ hoīem nutriūt: uarias quoq; iesse q̄litates necesse est. Nec in sexū minus & etatē & p̄res eorū q̄ in specie differētia cadit. Meliores siqdē gallinæ q̄ galli. rursus si necessitas cogit capre q̄ hirci castrati mares q̄ foeminae. iuniores q̄ uetuli. Fallit in porcis q̄ semestres uel anniculi esui meliores habēt ueruecei q̄ agni. Enutrita ī mōtib; q̄ in planicie aut palu

stribus locis. Depasta glandē castaneā: triticum: ordeum:
fabam: pannicum: milium: q̄ uel furfures: uel herbā: ut in
porcis ac gallinis gustu deprehendimus. Laudabiliora sūt
itēq; media inter macilentia & nimia obesitate sūt: q̄ quae
aut ppinguia: aut macra nimis habent. Pinguia. n. appe/
tentiā remouēt: cōcoctionē disturbant: ac stomachū laxāt
Hanc ob rem ex obesa carne macrā: rursus ex macra pin/
gnē tutius comedemus. Preterea ut hyeme calidis: ita esta/
te frigidis uescemur. ut edulo: pullastra: acidis ac frigidis
estate hyeme pipionibus: calidis & ficcis autūno cōturni/
cibus ficedulis uere auiculis e nido posteaq; panas emise/
rint sublatis: hyeme itē turdis ac merulis. Est itē in coctu/
ra magna differētia. Pinguior caro melior assa q̄ elixa est.
Rursus strigosa uel macra: melior elixa q̄ assa: q̄ mediū
tenet quouis modo apte coquet. Magis ē nutrit assum &
si difficilius concoquit q̄ elixū: rursus iurulentū: q̄ frictū.
Verū ne in his diutius q̄ satis est cōmoremur ad explican/
dam uim & naturā aīaliū: quibus tum ad necessitatē: tum
ad luxū & lauticiē humana cōsuetudo uescitur trāseamus

De boue. cap. xxi.

b Quem: cuius appellatione taurū & uaccā ac uitu/
los uoco: magno usui esse mortalibus nemo est q̄
ambigat a rōne: uectura: lacte: caseo: corio ad calceorum
usū. Hinc est q̄ apud ueteres tam capitalis habebat q̄ bo/
uē sine cā q̄ qui hoīem occidisset. Quosdā ē apud roma/
nos in exiliū actos legimus: q̄ bouē tanq̄ colonū interfe/
cisset. Coluere quoq; egyptii peculiariter numinis uice bo/
uē quē Apim uocabāt summū apud illā gentē deū: q̄ hoc
aīal ob eius usum & innocentia honore diuino dignū ui/

*pinguia cibi ap/
petentia remouet*

*In coctura nō
mediocri est
differētia*

deretur. Init foeminā taurus uno ictu quæ mēse decio pa/
rit uel gregi uel usui hoīum. Lactātes adhuc uitulos ap/
pellamus: hos lani ad cultū emunt. Occidūtur & boues
nōnunq̄ ac uaccæ: hedū sterilescūt illi dū aratrū & plau/
strū renuūt. Caro bubula frigida, ac sicca naturæ est diffi/
cillimè & coquit̄ & cōcoquit̄: crassum turbidū ac melan/
cholicū p̄stat alimētum. Ad quartanas scabiē & leprā ho/
minē impellit. At uitulina tutius comedit̄: tēperati. n. ali/
mēti ferè existit: hāc itaq; nō iniuria mense nobiliū crebro
repetūt.

Caro bubula.

uitulina.

De oue agno & ueruece. cap. xxii.

o Vis agno. ueruece. lana. pelle. lacte. caseo. sterco
re hoībus usui est: Ariete ut marito ad p̄pagādū
genus utitur. Qui quo senior est eo melior ad in/
eundas oues habet. Agnas fastidit: uetulas sectat. Fert uē
trem ouis quinos mēses: mares deinde uel foemellas pa/
rit. Foemellas in sp̄e gregis si uolet retineat pastor. Ex ma/
ribus arietem gregis maritū deligat: reliquos dum adhuc
lactēt, laniis uēdat. Quos in numerū ueruecū referri uo/
lunt: eosdem nō minores quinq; mensium castrare oportet.
Horum caro salubris est: & agnina melior. Calida. n.
& humida habetur ad temperamētum tendens: illa uero
plus humiditatis q̄ caliditatis habet. Ouem arietem den/
tibus ne attingas: nō modo enim eius caro nō p̄dest: ue/
rum etiā uehementer obest.

De capra & hedo. cap. xxiii.

c Apra hedo lacte q̄ salubri. caseo. pelle in castroge
usum hominem iuuat. Vnde & hyemē cōtinuare
sub pellibus maiores dicebant̄. his ēt naute utebant̄: uil/
lis. n. aquā pluuiā reiciūt. Cinyphe capelle olim in p̄cio

erāt: quia maiores mense quito pariunt. In quibusdā: la/
ctis magna ubertas. Ex his hedi lactētes esui sunt optimi.
Capellas auribus spirare nō naribus: nec unq̄ febre care/
re Archelaus auctor est. Ideoq; fortassis aīa his q̄ onibus
ardētior. Hanc ēt ob rē in cōcubitus calidiores tradunt.
Noctu ēt nō minus q̄ die cernere credunt. Depēdet oīum
mētouillus: quē aruncū uocāt. Hoc siqs unā ex grege tra/
hat: cætere stupētes intuent. Morsus earū arbori exitialis
oliuā lambēdo stilē quoq; faciūt: eaq; ex cā Mineruæ imo
lanf. Capelle atq; hirci fetidi carnē ne degustato. Hedi/
nā q̄ nulla iter domestica aīalia potior habet, edito. Parū
enim recremēti in se habet. facillimē cōcoquit: bene alit:
sanguinē bonū generat: calido & frigido temperatū.
Hic cibus cōuenit laute uiuentibus: ut Augusto & Phos/
phoro: Lucretio nō itē: qui pitagoreoꝝ pietatē laudat: &
rem rusticā sectat. De ceruo. cap. xxiiii.

*Sardina reliquis
carnibus domesti-
corū aīalium salubri-
or.*

Ceruus: quē ἀπρωτῶν κερᾶτῶν dictum putant latra/
tus ac morsus canū perhorrescēs ad hominē cō/
fugit. Minus itē fugiūt humana uestigia q̄ ferina
Conceptus femellarū est post arcturi sydus Octonis mēsi
bus partū ferūt. Gemellos interdū edunt. Simplex nimi/
rum aīal est: ac rerū oīum miraculo stupēs: sagittas enī &
arcū uenātis cū admiratiōe intuētur. Transnatāt flumina
quātū uis lata ac maria cerui gregatī capita clunibus p̄ce
dentiū imponētes uicēq; reddētes donec olfatu terrā: quā
nusq; uident a diere. Soli mares cornua habēt: qbus usq;
ad annos sex singulos ramos adiciūt. Mutatur aliquādo
his color in cādidū: qualē fuisse. Q. Sertorii ceruā tradūt
quā esse fatidicā hispaniæ geutibus impator nobilissimus

persuaserat: habēt hęc animalia cum serpentibus pugnā: eosq; e cauernis spiritu nariū extrahunt: ac pedibus cōtes-
 runt. Ideo cerui cornua in abigendis serpētibus singulare
 remediū habent. Viuere ceruos post centū annos ex aliq;
 bus captis cū torquib; & quidē aureis acutē pp obesitatem
 operis: quos Alexāder magnus indiderat dephensum est
 Febriū morbos nō sentit hoc aīal: hanc ob rem quidā pri-
 cipes oībus matutinis diebus ex hac carne degustare soliti:
 lōgo euo febribus caruere. Ceruina uero bubule fere assi-
 milis est. Tarde. n. concoquit: parū alit: ac bilem atrā au-
 get. Esui tamē estate: p̄cipue uero mense augusto q̄ hyeme
 suauior est: hanc nō edat noster Brutus & Celius: ne oīno
 melancholia obruant. De uris. cap. xxv.

*nale quoddā bella
 caruē cū serpenti*

*febricitat nunc
 ceruus.*

*quare Ceruina bu-
 nō absimilis.*

Nitio hyemis urfa cōcipit: nec uulgari quadrupe-
 dum more: sed cubāte secū mare comp̄ssiq; Tri-
 gesimo die parit carnis frustrū: unde unguēs tan-
 tū p̄minēt. hoc lābendo paulatim figurat. Hyeme quater-
 nis mēsibus latēt. Primis diebus bis septenis tā graui som-
 no p̄munt: ut uulneribus uix excitent. Tunc. n. mirum in
 modū uetero pigrescūt. Illi adipēs medicaminibus sunt
 apti: contraq; defluuiū capilli tenaces. Post hos dies prio-
 rum pedū fructu uiuūt. Credit Theophrastus eodē quoq;
 tēpore coctas ursoꝝ carnes si asseruent̄ increfcere. Inuali-
 dissimū urso caput qd̄ contra leōni fortissimū est. Tauros
 supra cætera aīalia ifestat. Capit̄ laqueis & falcibus. Eius
 caro tarde concoquit: spleni atq; epati obest. Multa recre-
 mēta generat: appetentiā tollit: ac fastidio edētes afficit.

De damis. cap. xxvi.

d Ama: quā graci dorcada uocāt: capree genus est

raro mansa fieri potest. Cū capreolis fere in qualitatibus
cōuenit. Bonū nāq; alimentū eius caro uescantibus p̄stat.
Modici recremēti est: sanguinē tamē ad atram bilem quo
quo modo tendētem efficit.

De leporibus & cuniculis. cap. xxvii:

Vi leporē a leuitate pedū sumpsisse nomen dixe/
q runt fallunt (ut ait Varro) q̄ antiquū sit uocabu/
lum & græcū. leporum duo sunt genera: maius

leporum gna duo.

& minus. Maius id est: qd̄ in alpibus in collibus in plani
cie subdio uiuit: quodq; uoluptatē uenādi hoībus prestat.
Minus quod sub terra in cuniculis: unde nomē accepit ui/
tā magna ex parte ducit. Hoc capi nisi superne eiectū nō
potest. Alpini leporibus & quidē magnis: pro cibatu hye/
me uescunt. Cuniculis adeo baleares insule exūdauere: ut
certū sit balearicos ipsos cōtra innumerā eorū turbam ab
Augusto militare auxilium petiisse. Cuniculi caro melius
ac facilius alit q̄ leporina: quæ quidē frigide ac sicce natu/
re est & ob eam rem bilem atram facit.

*Cuniculi caro me-
lius ac facilius
q̄ leporina alit.*

De hystrice & ericio. cap. xxviii.

i N india & aphyrica hystrix peculiariter generatur
Ericio uel ut ait Pli. erinaceo similis spinis tergis
hispidū habet: q̄s tēsa cute plerūq; laxatas uolūtaria iacu
latiōe in hora canū urgentiū iacit. Latet ut ursus quatuor
hibernis mēsis. Huius caro ut erinacea licet nō admo/
dum inter esculēta comedat. Stomachū tñ adiuuat: aluū
soluit: leprā ac scabiē diminiuit. Salitā hydropisim miti/
gat: mingētes ī lecto quo minus id faciāt adiuuat. Sunt q̄
& taxos & glires cenis addāt: q̄ aīalia ī q̄litatibus hystrici
haud mltū dissimilia sūt. De glires hoc ānotatū est: nō cō

*hystricis caro nō
inutilis.*

gregari nisi plures in eadem sylua. Et si misceantur alieni/
gene dimicando aut uincere aut interire. Genitores pte/
rea suos senecta fessos insigni pietate alunt. Hyberna ge/
ta gaudent. Reconditi. n. & hi cubant. Rursum estate iu/
uenescunt. Similis & mustelis quies.

Liber quintus.

De auibus esculentis.

Vi pauones & aues esculentas ad patinas tra/
stulere: illi qdē nequaquam mihi dissipe uisi sūt
cum ex his obsonia fiat ceteris suauiora: &
regū ac principū mensis quam humiliū: & mi/
nimi census hominū magis cōueniētia. Ca/
ueant igitur plebei & populares: & quibus (ut ait Satyrus) res
legi nō sufficit tale aliquid delinguāt ne dum comedant.
Lautorū hæc erūt obsonia: & eorum maxime: quos non uir/
tus & industria: sed fortuna atque hominū temeritas ex in/
fima sorte: utpote e ganeis e stabulis e popina non ad di/
uitias: quod esset ferendū: sed ad sūmos dignitatis gradus
erexere. Hi sunt quorum gratia pauones ac phasiani nati
aut capti uidentur. His preciosa uestis: preciosa suppellex: &
quicquid preclarū natura extulit debet. Cepā & aliū mecū
deuoret Pōponius: Adsit septimus: & Septumuleius Cam/
panus: Nec extra tridiū pernoctet Cosmicus: hunc sequa/
tur Parthenius: & Podagrosus Scaurus: Fabium Narnien/
sem: Antonium ruffum & Mecenatem non reuicio: qui pau/
pertatē sponte amplectuntur. Et ne mihi succēseat Cincin/
natus: hūc quoque Demetrius ad cenā holitariā uocet: quā
doque ita fortunæ placet: quam relictis idulstris ignauie fauet.

De pauone.

cap. i.

u Eniat ante oēs aues ad patinā pauo: & quādo uiuus gloria delectat: mortuus quoq; eiusdē sit par-ticeps Quod gloria capiat pauo ex hoc dephendimus. Laudatus enī gemmatas alas ex aduerso sole: quo melius uideat cum iactatione expandit. Idem annuis uicibus cauda amissa donec subcrefcit pudibundus querit latebras. Viuit annis quinque ac uiginti. Colores incipit in trimatu fundere ab auctoribus nō gloriosum modo hoc aīaī tradit: uerū etiā maliuolū. Pauonē primus orator Horten-sius occidit in sacerdotii cena. Saginare eos. M. Aufidius Lurco primus instituit: ex eoq; quæstus puetus suos mirū in modū auxit. Sūt q̄ uelint pauonis carnē crassi & modi-ci alimēti: ac difficilis cōcoctiōis eē: melācholiāq; augere Eiusdēq; naturæ strutū caro habet: quē aphrica peculiari-ter nutrit.

De anserē & anate.

cap. ii.

a Nserem tā siluestrē q̄ domesticū cane uigilātiore esse testata est capitoliū gallog; tpe acerrima. per M. Malliū e lāgore excitū defensio. Hāc ob rem cibaria anserū Censores in primis locabāt. Anser morta-libus pluribus in rebus usui est. Custodia de qua diximus: plūma qua q̄busdā in locis bis in anno uulsa culcitrās fa-cimus: ut delicator; ceruices mollius recūbāt. Carne quā & recētē & salitā comedimus: adipe quo plura cibaria cōdiunt. lecore in quo maxie excellit: si lac prius uel mulsā ibiberit. Messalinus cocta messale oratoris filius pedes anserinos tostos & depilatos ēt cū cristis gallinaceis in pati-nam addebat quasi rē inter obsonia p̄clarā. Ego uero hāc auem atq; quas Columella α.υ.φ.β.ι.α hoc est terra et aqua

uictum querentes uocat: mali nutrimenti crediderim esse.
Tutius. n. & alis & pectore uescemur. Non multum ab his
differunt anates. Que pectore tantum (ut Marcialis affir-
mat & ceruice ualet: cætera redde coquo. Anatis caro anse-
rina calidiorē uim habet.

De gruæ.

cap. iiii.

a B mari eo ueniunt grues: longa quidē peregrina-
tione: ducem quem sequantur deligunt. Habent &
in extremo agmine qui gregem uoce cotineant. Excubias
noctu faciunt lapillum elato altero pede continētes: ut re-
laxatus ob somnum: ac decidens negligētiam custodis co-
arguat. Cætere dormiunt capite subter alam condito: alter-
nis pedibus insistentes. Dux erecto prouidet collo: ac præ-
dicit. Ad nos ueniētes indutias tātis per pygmeis: quibus
cum dimicare consueuerunt relinquunt. Capte uel pedica
uel retibus ad mensas transferuntur. Ex his cibaria quouis
modo cocta tarde coquuntur: atram bilem augent & recre-
menti in se quā alimenti plus habent.

De ciconiis.

cap. iiii.

c Iconiam in cibaris: gruibus anteferendā: Corne-
lius nepos: qui diui Augusti principatu obiit affir-
mat: quem pauci nunc uelint tangere ne dum eē:
ob pastum credo: quē e serpētibus & luridis bestiolis col-
ligunt. Vnde ueniant ciconie & quo se transferant incertū
est: & longinquo uenire nulli dubium: & eo quo grues mo-
do. Sed he uere: ille hyeme sunt aduene. Abiture congre-
gant in loco certo: ita gregatim: ut nulla sui generis relin-
quatur: nisi captiua & serua. Prædicta die discedunt ita oc-
culte: ut nemo uideat discedētium agmen: cum tamen di-

cessuras appareat nec uenire prius q̄ uenisse cernimus.
Vtrunq; sit nocturnis temporibus. Locus in asia est pitho-
nis comen uocant parentibus campis: ubi congregate in-
ter se cōmurmurāt: edemq; nouissima uenit lacerant: Sunt
qui ciconiis non inesse linguam affirmant. ob serpentū exi-
tium. tantus his honos habet. ut apud thessalos capitale
sit ciconiā occidisse. Huius auis caro eadē fere q̄ gruus est.

De oleribus.

cap. v.

c Ygnus græcū est nomen olere frequentatius. cō-
meant ac remeāt simili ratione olores q̄ anseres
& eorum uolatus cernitur. Lyburnicarum more rostrato
impetu feruntur facilius ita scindētes aera q̄ si recta fronte
impellerent. Colla imponūt p̄cedentibus fessos duces ad
terga recipiunt. Fabulose narratur cygnos propriam mor-
tem flebili cantu prædicere. Ad patinas ueniunt eadem fe-
re ratione qua anseres.

De hirundine.

cap. vi.

h Irundo quæ græce ἀλιων dicitur a nobis. hyber-
nis mensibus ad aphros aduolat. uera redit. Ex
his auibus quæ ad uncōs unguēs non habent sola
bestiolis quibusdā uolādo uescitur. Thebarum testa subire
negātur. quoniam urbs illa sepius capta sit. Nec atria itro-
eunt propter scelera Terei regis. Cecina equestris ordinis
uir cōphensas in urbe secum ferens uictoriæ nūcias ami-
cis mittebat. in eundē nidum remeantes cum uictoriæ co-
lore. Scripsisse Fabium pectorē i animalibus suis ferūt. cū
obsideretur p̄sidium Romanū a Lyguribus hirūdinū pe-
dibus epistolam allatam lineo reuictam significantē quo
die aduētante auxilio eruptio fieri deberet tāte celeritatis

in uolatu hirūdo est: ut cæterarum alitum minus obnoxia
fit. De merulis turdis & sturnis. cap. vii.

a Beunt merule turdi similiter ac sturni: sed in uici/
na loca. Occultātur hæc animalia sepibus ibiq; hi/
berno tempore pabulū querūt. In germania hye/
me turdi maxime: estate in nostris montanis locis: autūno
in plano & collibus inueniūtur. Hyeme p̄terea loca mari/
tima: & iuniperis ac myrtis abūdātia etiā apud nos frequē/
tant. Merularum caro tarde cōcoquitur: pauci alimenti est
& melencholiā auget. Turdi uero hyeme presertim be/
ne: ac multum alunt: pauci recrementi sunt: ab his solum
cauendum est: ubi lapsanum quod græci nostri na/
pellum uocāt comedunt. Sturni: quos uulgo diabolicā car/
nem habere dicimus omnino ab obsoniis lautorum reici/
antur: hos comedat Vacerra noster: qui massupio magis q̄
uitæ couultū uult. Sturnorum hoc propriū est cateruatim
uolare: & quodam pile orbe circum agi oibus in medium
agmen tendentibus.

De turture. cap. viii.

u Ere turtur occultatur: pennasq; amittit: loca sabu/
losa libenter frequētat: capitur rete: saginat̄. In ci/
butum sumpta atuū astringit: & ob hęc rem dysen/
tericis datur: Aiunt turturem fœmellam amisso marito ar/
borem uiridem non attingere uolatu.

De gallinis. cap. ix.

g Allina hoibus ouo: pullastra: capō: gallo: usui
est: sine illa sit magno: quales patauine siue ex pu/
milionum genere. Galli gallinacei: q; salacissimi
sunt prolis magis q̄ gule reseruantur. Profunt aut̄ nō hac
in re tantū humano generi: uerum etiā in excitādis ad opa

diurna fœcordibus. Horas noctis cœtu distingunt diem ue
nientem denunciāt: gregem gallinarum diligentissime cu
stodiunt. Armatus ungue adunco & rostro uicini gallum
a grege abigit cui palma cōtigit statim in uictoria canit. seq̃
ipsum principem testatur. uictus occultatur silens. Hoc ge
nus auium solum crebro cœlum aspicit: prædicitq̃ cantu se
renitatem ac futuram pluuiam. Castrant̃ galli dū adhuc
tenelli sunt duobus modis. Lumbis adustis cādente ferro
aut genitalibus euulsis: quo facto statim pinguescūt. Affir
mat Pli. gallinaceū in agro arriminenſi. M. Lepido. P. Ca
tullo consulibus semel locutum: Capos & gallinas sagina
re liguritores ipsi iuenerē: quo unctius: ac lautius deuora
rent: hinc alites dicte: q̃ sagina alte & enutrite sint Auitaria
ubi cicures atq̃ oīa genera auium segregata farcirētur. M.
Lesius Strabo primus instituit: hisq̃ farctores: qui rem cu
rarent addidit: descripsitq̃ quid cuiq̃ aui ad farcturam ap
ponendum esset. Deberetur huic merito statua in comicio
hanc Arniragus: hanc. P. Gallus. hanc & germanicus no
ster proprio aere faciendam curent. cum hi tanq̃ adoptiui
iure hereditario popinariam officinam frequentent. Hye
me tamē melius q̃ estate saginatio fiet. probabiliorq̃ erit
farcura. Galline etiam eo tempore anni meliores. quia tū
minus fetu exhauriuntur. Pulli qui nondum aut coire aut
ouum peperere estate dum tritura. dumq̃ adhuc de uitæ
omphacium pēdet esui meliores habentur. masculi tamē
magisq̃ fœmelle. Verum ut tandem pacis absoluam. om
nium auium lades quantum ad obsonia pertinet una ca
ro gallinacea cōpressa est. quid. n. popinis afferūt relique
altiles. quod non unus capus in se habeat siue elixum siue

assum uelis: Huius auis patina stomachum iuuat: pectus
leuit: uocē sonorā facit: corpus obefat.

De columbis.

cap. x.

Columbi pudicitia oēs aues antistant. Plures enī
in eodē colūbario mixtim degunt neq; tamē quis
alterius cōnubia uiolat. Amorē mutuū querulo gutture
ictuq; rostri ostendūt. In uenerem crebro ruunt: frequenti
pedum orbe facta adulatione. Idem faciunt & palumbes
uerum quia semiferi sunt rarius fetant. Viuere palumbes
ad trigessimū annū Aristoteles auctor est. Columbi autē
& turtures uix octauum attingūt annū. Ex his pipiōes mi-
nus pēniti calide sunt & humide plus q̄ satis est naturæ: &
ob hanc rem tarde concoctionis habent: multū alimenti
ac plus sanguinis generant: unde inflammationes: & febres
oriuntur. Qui tentare iam uolatum incipiunt: salubrio-
res nimirum habētur: maxime uero si cocti ex agresta fue-
rint: ne bilosis ob caliditatem obsint. Hic cibns pituita la-
borantibus nō incongruit. Ab esu ueterum omnino absti-
neas: durioris enī alimenti sunt: & improbādi.

De ficedulis: & passere.

cap. xi.

Ficedularū carduellium reliquarumq; auīū minu-
tarum caro: si pingues sint modo non indifcent:
boni alimenti est. Absit a patinis nostris passer: q̄
esui sumptus ob nimiam caliditatem male alit: difficulter
cōcoquitur: & libidinem excitat. Hæc auis ut minime ui-
tæ est: ita salacissime. Mares negantur anno diutius dura-
re. Fœminis longior aliquantulū uita. Nollē carduellos
deuorari: plus enī uoce q̄ patina hominē delectant. Impe-
rata enim faciunt: & pedibus atq; ore pro manibus utun-

f.

tur: ut is quē in cubiculo Francisci Gonziaci cardinalis cibum ac potum duobus uasculis equilibribus funiculo ad se trahentē cū uoluptate pariter & admiratione cernimus. Huius uice alabdā comedamus & carne & iure non in utilis homini est.

De coturnice.

cap. xii.

Coturnix parua auis est: & cum ad nos uenit terrestris potius habet quā sublimis. Aduolat he auicula non sine periculo nauigantiū: quippe uelis saepe magno agmine incidunt: noctu presertim nauigiaque mergunt: austro non uolant uento. scilicet humido & grauiore. Aura tamen uehi uolūt propter pondus corporum: uiresque paruas: hinc illa uolantium conquestio labore expressa. Aquilone ergo maxime uolāt ortigomethra duce. Græci enim coturnicē ορνυα uocant. Primū earū terræ appropinquātē accipiter rapit. Ultro citroque iture comitatū sollicitāt. Coturnicibus ueneni semē gratissimus cibus. Hanc ob causam quibusdā temporibus: eā hesterne dān auere mense nostre non itē quibus autūno Qualea sic. n. uulgares appellāt: in pretio est. Vere cū redit insipida & mali alimenti habet. In littore Antiaci captas edicū Marso meo nihil insipidius.

De perdicibus.

cap. xiii.

Perdicibus in nidificatiōe mira solertia inest stiptibus. n. se quasi uallo cōtra feras muniunt. Martos saepe fallunt transmūtatis ouis: quoniā intemperātia libidinis earū oua frangūt. Dimicāt iter se mares ob amorem: ut Coturnices & gallinacei solent. Tante salacitatis hanc auē esse quidā existimant: ut concipere etiā solo odore maris: aut eius uoce audita possint. Perdicū uita ad. xvi.

5
annos durare existimat. Inter aues huius caro bene ac facile cōcoquitur: parum recrementi: nutrimēti multum in se habet. Cerebri uim auget: geniturā facit: ac demortuam uenerem excitat. Phasiani caro medium quiddā inter perdicem & capum obtinet: licet Auerrois eum quantum ad obsonia p̄tinet: cæteris auibus anteferat. Nec īmerito quidem si uim fabulæ attendimus. Itym siquidē Terei thracum regis filiū in phasianum conuersum fabulæ narrant. Quare quid decētius regum ac lautorū mensis apponatur q̄ phasianus non satis uideo: ut eo tandē redeat: unde digressus est. Hoc tragico scelere caret Pōponii mēsa: qui cepas atq; alium ascaloniūue pro ity cōuiuis apponit.

Que differētia inter animalīū partes sit. cap. xiiii.

Nimaliū capita maxime uero quadrupedū & si
a crassi sunt alimēti multum tamē nutriunt. ad febres bilosas hominē impellunt. Gemiturā uirilē mirifice augent. Volatilium cerebra q̄ quadrupedum salubriora sunt. Verum cum cerebri uis frigida sit & humida ex frequēti eius usu pituite generātur humores: stomacho fastidium affert: & si post cibum assumitur uomitū. In principio cenæ non item: maxime autem si mentha aceto atq; aromatibus fuerit conditum. Si cōcoquitur natura calidis confert: semen uirile auget ac aluum lenit. Aiunt cerebella leporis & cuniculi cōtra uenenū plurimū posse. Oculi animalīū si tenerrimi sunt & pinguis bestiaē cū sint & hūidi: moderati alimēti habent. Hic bolus ophthalmia a liguritoribus uocat. Ligua hūiditatē in se hēt fere tēperatā

inter durū & molle. Verū si cum glandulosa carne: quæ ei
annoxia est: quæq; glutinū quoddā in se & humiditatē ha
bet coquitur: & cū aromatibus condit: suavis esui est: nec in
salubris habet. Cor frigidū est & siccū: & ob eā rem melā
choliā auget: tarde cōcoquitur: nō tamē parū alit. De mor/
tuo corde loquor uiuēs. n. caloris receptaculū est. Pulmo
uiuēs calide & sicca q̄litas est: mortuus frigide & hūide
ob eius rarā texturā & leuitatē modici alimēti habet. He
par qd̄ & iecur licet appellare: grossos generat hūores: dif
ficile cōcoquitur: appetentiā tollit. Lactentiū iecinora: mi
nus tamē insalubriora putantur. Gallinacea & anserina si
ue anatina his adduntur. Caprarū hircorū iecinora fugito:
ne in epilensiam incurras quam nostri comicialē mor/
bū appellāt. Cōtra uero epar lupi nō modo nō nocet: ue
rū etiā hydropisim curat. Valet itē epar rabiosi canis tritū
& ex aq̄ potū cōtra morsum alterius rabie seuiētis ubera
ga fibrosa & cartilaginosa sunt frigide uis & sicce habent
Hinc est q̄ crassum p̄stent alimentū: & quāto lacte abun
dāntiora sunt: tāto maioris sūt alimēti. Splen siue lien aco
rē quēdam in se hēt: q̄ antea receptaculū melācholiæ fue
rat: hinc est q̄ stomachū & appetentiā iuuat. Cito tñ fatiat.
Eius frequēs usus bilē nigrā facit. Porcinus splen ceteris
minus insalubris habet. Ale auiū in cibū sumpte saluber
rimi sunt alimēti: p̄cipue autē gallinarū. Sunt qui & anse
rinas his addant. Frequētī. n. motu siquid mali suci inest
purgat. Similiter quoq; anserina & gallinacea colla cæte
rarū uolatiliū meliora putantur: si sanguine iter cutaneo ca
ruerint. Grauis saporis renes urinæ receptaculū: & quasi
colla quedā humidiorū recremētōrum sunt. Difficillime.

6
item concoquitur: ac in malum uertuntur humorē. Lacten-
tis tamen hedi renes: quia nihil adhuc terrestre habent: non
improbantur. Pessimi sunt alimenti: ac bilem atrā faciunt: re-
cremēto & omnium receptacula licet obesent. Minus tamē
improbanda sunt auium: precipue autē galline uentricula: & in-
testina: luniorum animalium testiculi quā uetuloꝝ quā tarde cō-
coquitur: probabiliore habentur. Gallinacei tamē nūquā im-
probantur. Nō displicuit mihi Palelli hospitis nostri pati-
na: quā pedes uitulinos bene lotos: & coctos cū iusculo aro-
matibus in sparsos: in cenā more romano attulit. Inditū
quoque aliquid ex aceto putatim adeo appetentiā excitabāt.
Apponi hęc patina prima mensa consueuit. Boni & faci-
lis extant alimenti pectori cōfert: tussim lenit: meatus uri-
næ exulceratos sanat: dysentericis prodest. A medicis ta-
men anteriores magis quā posteriores animalium partes probantur.

De obsoniis.

Liber sextus.

Actum profecto nil hactenus uideretur expli-
cata earum rerum natura & uis: quibus hu-
mana consuetudo uescitur nisi deinceps ob-
sonioꝝ conficiendorum: ratio qua & coqui
& popinari utuntur ordine preberentur. Nō
enim omnium eduliorum eadem est coctura eademque cō-
ditura: eodēue tempore. Elixā debet esse bubula: & uacci-
na caro elixū uituli pectus. Dorsum tamen seu spinā ma-
lis appellare assaturā requirit. Coxas eiusdē in pulpamen

tum rediges. Totū ueruece nō iniuria elixabis: licet ex spata
tula & coxis bona fiat assatura. Suillā carnē quoquo mo/
do coxeris insalubrē inuenies. Eius tamē spina ubi recens
est assa ad gulā facit. Sūt q̄ cepas in eius feruēti adipe co/
quāt. deuorētq̄. hedi utrūlibet cocti suaues & salubres sūt
coxe tamē asse meliores habent. Eadē & de agni coctura.
Caprinā carnē si uoles mēse ianuario cū aliato comedes.
Cervi uero anteriore ptē in iusculo laridario coques: lum
bos assabis ex coxis pastillos: aut pulpamēta facies. Eadē
& capreoli: dame: ac capræ coctura. Aprū in piperato: aut
in laridario cōdies. Leporē assum recte cōuiuis appones:
posterior tamē pars melior habet. Anteriorē non iniuria
in piperato uel laridario coques. Eadē est & de cuniculo
coctura. Sunt qui ursinā carnē ex pastillo comedant:

Quomodo coquēde aues cicures & siluatice. cap. i.

Ves amphiuias: hoc est terra & aqua uictum que/
a rentes: ut anserem: cygnū: anatem: gruem: ciconiā
ac cætera eiusdē fere naturæ elixabis. Pauonē ue/
ro phasianū: coturnicē: perdicē: turdos merulas ficedulas
gallinas siluaticas assabis. He quoq̄ aues elixētur cum pi
pere & saluā nō insuaues uidebunt. Capos p̄pingues as
sos medios inter & pinguedinē comedes. Idem fiet de gal
lina & pullastra. Elixum. cap. ii.

Arnē in frustra concisam per horā in aqua frigida
c fines: bene deinde lotā cum aqua calida: atq̄ ite/
rum recenti in cacabo lato: ne anguste bullit ad
focū pones: salemq̄ indes anteq̄ efferueat. Vbi ebullire oc
cipiet bene despumabis. Si uideris fabulū aut terram con
mixtam sali: aquæ calidæ coclearem accipies: huicq̄ salē

6
infundes. In fundo sabulum & quicquid terrestre erit resi/
debit: sal in summo cū aqua natabit. Hāc colatā cacabo
infundes. At si caro annosa fuerit: eā crebro cochleari exi/
mes: recētiq; aqua humectabis: idē facies si galline uel ca/
pi āniculi fuerint. Alba hoc mō cum iure caro remanebit:

Assum.

cap. iiii.

a Sfum ex quauis carne hoc modo facies: si annicu/
la erit: ubi modicū ebullierit: ex cacabo exēpta il/
laridabis: uoluiq; ad ignē iubebis quoad bene coquatur.
At si tenella fuerit: ut uitulina & hedina sine elixatura eo
modo quo superiorē decoques. Capos: phasianos: hedu/
los: perdices & quicquid siluaticum assaturā requirit: be/
ne deplumatos exēteratosq; in feruenti aqua lauabis: lo/
tos ac pro appetētia odoriferis herbis pipere & larido be/
ne cōciso refertos ad focū lento primū igne coqui iubebis
at ubi paululum a coctura abesse uideris: salē cum trito pa/
ne circūqua; asperges: excitato maiore q̄ antea igne: in/
uolutoq; uolubiliore manu ueru. Vnde statim exemptam
carnem: exhalareq; permissam: ad cōuiuas deferes.

Piperatum ex siluaticis.

cap. iiii.

p lperatum cum quauis carne siluatica hoc modo
facies. In catinum tantum ex uino nigro austero
indito quātum ex aqua: optimeq; in eo carnes la/
uato: loturam deinde colato: additoq; tantū salis quan/
tum res exigit. Eandem aquam cum carne in lebete ad
ignem ponito. Coctam carnem eximito: in patinaq; diui/
dito: bucellis panis in graticula torreto: tostas in aceto re/
molefcere finito. Vbi acetum satis imbiberit una cum
libra passularum eas optime conterito. Huic oportune

f iiii

sanguis ipsius bestiae adhiberet: uel ioscule si fieri posset co-
trita. Hac deinde cum ipso iure misceto: additoque parum saepe
aut defruti cum aceto illo cum quo panem maceraueras. postea
uero per cribrum setaceum haec omnia simul facito transseant. Indita in
cacabum aspsa pipere chariophilo: cinnamo: ut uoles fa-
cito equaliter: bulliant per dimidium horam in carbonibus agitando sa-
pius cum tudecula uel cochleari. Carnem postremo cum larido
fricta: diuisa: in patinas hoc piperato condito: conuiuiscum ap-
posito. Multum & commode alit: stomachum fouet: corpus obe-
sat: bilosis tamen nocet: calculum facit: plus minusue secundum
rerum ipsarum compositionem. Ius laridarium. cap. v.

i Us laridarium cum quauis carne siluatica hoc modo fa-
cies. carnem in catino ubi tantum ex uino albo: quantum
ex aqua bene lauabis: loturamque (ut par est) colabis
cum hac lotura: cumque larido ac saluia minutatim concisa carne
in lebetes coques: ubi prope cocta fuerit: aromata suffundes.
Ut uero crassius aliquantulum iusculum fiat: oui uitella duo &
quidem per dura cum quibusdam bucellis panis sicci ne omnino tosti si-
mul cocteres: contrita cum iure miscebis: infundesque in cacabum.
Melius tamen fieret hoc: aut ex sanguine aut ex coctis aut con-
tritis iosculis eiusdem animalis. Coctam carnem in patinas tuo mo-
re diuides: conuiuiscum aut minutatim aut in frustra concisam
cum ipso iure appones. Multi & hoc alimentum est: stomachum
tamen crebro uescitibus facit. Epar & renes calefacit: bi-
losis nocet: solis pituita laborantibus conuenit.

Cibarium ex siluaticis. cap. vi.

c Ibarium: quod uulgo corrupto uocabulo ciueque appel-
lat sic facito. Carnem siluaticam cum aqua & aceto pa-
ri mensura cogito: coctam ex iure eximito: finitoque in pinace:

6
uel (ut latine dicā) orbe tā diu resideat donec humor exierit
eā deīde in optimo larido frigito. At si duas patinas cōdi/
re uolueris passulaz: librā: selibrāq; amygdalaz: cū sua pel/
le cōterito hisq; bucellas panis nō nimiū tostas: & atro ui/
no remolitas ac tūfas addito: pmiscetoq; oīa cū iure ī quo
caro cocta est. Facito postea hęc oīa p cribrū farinaceū in
cacabū trāseāt: ebuliātq; simul in carbonibus lōge a flāma
p dimidiū horæ curato. Si aromātū cupidus aut secus eris
ex gīgiberi aut cynamo plus minusue addito. Cepulā po/
stremo ī ollula cū larido tessalatī cōciso bene coctā ac tun/
fa in cacabū dimittito: sinitoq; paululū efferueat: ac dein/
ceps in patinā cū iusculo diuidito. Nutrit & hoc tarde con/
coquit: fastigiū mouet: caput ledit & oculos: epati nocet:
uentrem ciet: bilosis obest & pectori.

Pastillus ex siluaticis. cap. vii.

e X ceruo uel capreolo pastillū sic facies: In frustra
haud magna carnē cōcides. Vna bullitione cum
aqua & aceto saleq; remolitā ex cacabo eximes. sinēsq; in
quadra donec uis exinaniet. pip deīde & cynamū cōtri/
tū simul cū larido tunso in modū placēte subiges carnēq;
additis qbusbā p lōgū laridi tessalis hoc q̄si foliato inuol/
ues: indesq; cricūqua; cariophilī grana. farinā deinde be/
ne excretā subiges ex subacta crustā grossiorē unicuiq; fru/
sto circūuolues ī furnoq; lento igne optie coques. Apponi
hec statim cōuiuis. uel seruari in mēsem. aut saltē dies. xv.
possunt. porū omnino alit. tarde cōcoquit. stomachū la/
xat. splenetis & epaticis nocet pectus & exasperat.

Pastillus ex cicuribus. cap. viii.

e Icures appello oīa quæ domi alunt. ut uitulū ca/

pū gallinā & similia Ex his pastillū sic facies. Carnis ma/
cre quātū uoles sumito minutatīq; gladiolis cōcidito. Vitu/
linum adipē cū aromatibus huic carni bene misceto: inuo/
luta crustillis in furno coquito. Cocta ubi ppe fuerint: duo
uitella ab albore ouoꝝ excreta cū modico acreste: cūq; iu/
re ppingui bene tudecula agitata ī pastillū infundes. Sunt
q; modicum crocei ad speciē addāt. Fieri & hic pastillus in
patella bene uncta etiā sine crusta pōt capum pullastrā: &
q; quid uoles integrum & ifrustra cōcisum ī pastillo p uo/
luptate optime coques. In hoc & multum a limēti inest tar/
de cōcoquitur. Pauca recreamēta in se habet cor epar & re/
nes iuuat: & obefat: ac mentem ciet.

Crusta ex cicuribus.

cap. ix.

I crustā uoles ex pipionibus & quīs aue: primū fa/
cito ebulliāt: ubi ad cocturā fere uētum erit: ex le/
bete eximito. exēpta in frustra q; cōcisa in sarthagine cum
abundāt larido frigido. Inde ī patellā uel testum bene un/
ctā: crustaq; in stratū deuoluito. Huic pulmēto nō iniuria
prima & cerasa uel austerā addes. Acrestā deinde & oua
octo: si plures cōuiuias habebis: uel pauciora: si paucos cū
modico iure tudecula agitato. Hinc petroselinum: amara
cum mēthā gladio minutatim: qd̄ fieri pōt cōcisam admī/
sceto ad ignēq; pōito: lōge tamē a flāma. Lēte. n. ebulliat
neesse ē Cochleari iterī tādiu misceri debet: donec cochle/
arem ob grassitudinē integat. Fundito postremo hoc iuscu/
lum in crustā: ad ignēq; ac si arctocreas esset ponito: coctā
cōuiuīs apponito. Multum alet: tarde concoquitur: pauca
recreamēta relinquet: bilem reprimet: corpus exasperabit.

Frictum ex qua uis carne.

cap. x

Rictum ex alitibus & qua uis carne hoc mō facies
f Carnē uel aues bene exenteratas & lotas aut mi/
nutatim: aut quadrifariā cōcisas in ollā cū larido
ad ignē pones: crebroq; cocleari ne lateri serie adhereant
cōuolues: ubi ppe cocturā fuerint: maiorē partē laridi exi/
mes uitellaq; duo cū acresta agitata cūq; iure & aromati/
bus mixta i ollā fundes. Ebulliat tm̄ necesse est ut recte co/
quat. Huic patinæ crocū addūt quidā ut coloratior fiat.
Nō erit ēt a uoluptate alienū petroselinū minutatī cōcisū
patinæ insp̄gere cōiuiisq; statī apponere. Alet multū & si
tarde cōcoquit bilē reprimet: cor epar & renes iuuabit.

Pastillus in olla.

cap. xi.

p Astillū in olla sic facito. Carnē uitulinā cū adipe
minutatī cōcisam in ollā ponito: pipiones & pul/
los si uoles adiicito. Ollā ipsam ad carbones lōge ad flā/
ma ne cōcitate efferueat ponito. Vbi ebullire occeperit de/
spumato: passulas deide iponito. Cepā postremo minuta
tim cōcisam cū larido frigito. Frictā in ollā idito: ubi oīa
ppe cocta eximaueris acrestā & aromata suffundito. Sunt
qui & duo uitella ouorū bene agitata cū acresta infundāt
Multū alet tarde cōcoquet: nausēā faciet: stomacho noce
bit: epar & renes cōcalefaciet: sp̄ma augebit: caput & ocu/
los ledet.

Mirause catellonicū.

cap. xii.

c Atellani gens quidē lauta: & quæ ingenio ac cor
pore italicæ solertiæ haud multū dissimilis habe
tur obsoniū: qđ mirause illi uocant: sic condiunt
Capos aut pullastras: aut pipiōes bene exenteratos & lo/
tos in ueru collocant: uoluūtq; ad focū tantisper quoad se
micocti fuerint. In exemptos ac tesselatim diuisos in ollā

indūt. Amygdalas deide toftas sub cinere calido abfter/
fasq; lineo pāno terūt. His bucellas aliqd' panis subrofti
addūt mixtaq; cū aceto & iure p cribrū feraceū trāsmittūt
pofita ī ollā hāc oīa īfparfaq; cynamo gīgiberi ac faccha
ro mlto tādiu efferuere fil' ī carnib; pcul a flāma lēto igne
pmittūt: quo ad iuftā cocturā puenerint mīscēdo femp cū
cochleario ne ferie adhereāt. Hoc nihil fuauius cum uali
fchara meo ediffe memini. Multi est alimēti: tarde cōcoq/
tur epar & renes cōcalefacit: corpus obefat uentrē ciet.

Vt pauo coctus uiuus uideri poffit. cap. xiiii.

n Ecat' pauo: aut pēna fupne in cerebrū demiffa aut
iugulat' : ut eduli folēt: quo fanguis exeat. A guttu
re deinde ufq; ad caudā pellis leuiter fcidit' : fciffaq; cū p/
priis pēnis a toto corpe ad caput trahit' : quo abfciffo cum
pelle referuato cruribusq; pauonē ipm aromatib; ac odo
riferis herbis refertū ueru affabis: infixis tñ prius p pectus
chariophilis iuolutoq; collo lineo albo cōtinuo aq; hume
ctato ne oīo deficceat. Coctū pauonē ex ueru exēptū ppria
pelle iteges: & ut pedibus ftare uideat' : uirgulas ferreas in
fixas tabule ab hoc fabrefactas: p crura ne cernātur p cor/
pus ad caput & caudā adiges. Sūt q ad ludū & rifū cāpho
ra cū lana ori indāt ignēq; ubi ad mēfā fert' iniiciāt. Hoc
Gellio nō placet: q ignē reformidat. In aurare ēt pauonē
affum & aromatibus cōfperfū bractheis aureis licet ad uo
luptatē & magnificentiā. Idē ēt fieri de phasianis gruibus
anferib; capis ac cæteris auibus pōt. Verū tarde cōcoquit'
parū alit: atrā bilē auget: epaticis ac fplematicis nocet.

In porcello affo.

cap. xiiii.

p Orcellū adhuc lactētē iugulato uillofq; omnino

acute abradito. Per spinā deinde scindito: eximitoq; q̄c̄qd
in uētre habet: iocuscula eius cū larido alio: cūq; odorife/
ris herbis minutī cōcidito: tritū caseū oua agitata: tunsum
piper: crocū in puluerē redactū cū superioribus bene misce/
to. In porcellūq; oīno ita iuersum: ut qd' itus erat: foris sit
indito ac claudito ne excidat. Coq; in ueru: aut sup craticu
lam lento igne nō incōmode pōt ut oīa pariter esui bona
sint. Dū coquit' aceto pipe croco siml' mixtis cū saluix aut
rosmarini aut lauri ramusculis sæpe aspgenda est. Idē etiā
fieri ex anserē anate gruæ capo pullastra pōt. Male hoc &
parū alit: tarde cōcoquit' : stomacho capiti oculis atq; epa
ti nocet. Opilationes facit: calculu creat pituitā auget.

Pullus in acresta. cap. xv.

p Vllū cū salita carne decoq̄to: ubi semicoctus fue
rit grana uuæ sublatis e medio uinaceis in cacā/
bū feruentē indito. petroselinū & menthā minutatī cōdi
to. piper & crocū in puluerē cōterito. Hæc oīa in cacabū
ubi pullastra cocta fuerit cōnicito: ac patinā statī facito:
Hoc obsonio quo nō ab re. B. Poggius me etiā inuitato
frequēter uescitur nil salubrius. Admodū. n. alit: facile cō
coquit'. stomacho. cordi. epati. renibus cōuenit: ac bilē re
primit.

Pullus assus. cap. xvi.

p Vllū bñ depilatū exinanitū & lotū assabis: asfo
atq; in patinā iposito anteq̄ refrigerat: aut succū
mali medici: aut acrestā cū aq̄ rosacea saccharo
ac cynamo bñ trito ifundes: cōuiuisq; appones. Hoc bu
cino nō displicet q̄ acria simul ac dulcia appetit ut bilē re
priat q̄ excitat' & corpus obefat. In pulpā uitulina. ca. xvii
X coxa uitulina carnē macrā abscidito: abscissa i

frustra oblonga & subtilia cōcidito: battuatoq; cum gla/
diolo costa ita ne rescindat: statimq; sale & feniculo trito
suffundito: amaracū deinde ac petroselinū cum larido be
ne cōcisum & aromatibus sparsum sup pulpas extendito
easq; statim iuolutas in ueru ad ignē ponito: ne nimiū de
siccenē caueto: coctas cōuiuis statim appones. Multū alet
corpus solidum reddet: pauca recreamēta reliuquet.

In pulpam romanā. cap. xviii.

c Arnē uitulinā i frustra nō maiora ouo ita cōcidi/
to: ne alterū ab altero rescindat: salēq; ac corian
drū aut feniculū tritū statī inspargito: inspas iter duas ta
bular aliquātulū opprimito. Veru deide traiecta cū tessel
la laridi ne se cōtigāt. Ne ue nimiū desiccenē ad ignē uol
uito donec coquant. Multi hoc est & grossi alimēti: tarde
ēt cōcoquit: & aluū astringit. Esiciū ex pulpa. cap. xix:

e X coxa uitulina pulpā accipito: eāq; uel cū adipe
eiusdē uel cū larido minutatī cōcidito. Amaracū
& petroselinū cōtundito: uitellū oui cū caseo tri
to tudecula agitato: aromata inspargito: corpus unū faci
to: ac oīa cū ipsa carne misceto. In omētū deide uel porci
num uel uitulinū tessalatim incisum hoc pulmētū ad oui
magnitudinē inuoluito ad focū in ueru léto igne decoq;
to: mortadellā uulgares hoc exiciū nocant: qd' certe parū
incoctum q̄ nimium suauius est. Tarde ob hanc rē digeri
tur. oppillationes facit. calculū creat. cor tñ & epar iuuat.

Exiciū ex iecore. cap. xx.

i Ecinora porcina uel quoz; uis aīaliū paululū eli
xa terito eo mō quo caseū soles Porcinū deide uē
trē cōdito ad quātitatē iecinoris: tātūq; casei ueteris: ama

6
raci petrosellini: passulaz aromatatum contritorum cum duo/
bus ouorum uittelis admisceto quantum satis esse putaueris. Ex
his in unum redactis ad magnitudinem nucis pilas facito:
omninoque inuoluto: ac ubi uoles in sarthagine cum larido fri
gito. Leta & parua coctura requirunt. Tomacula haec uul
gus appellat quae fortasse melius omacula cum inuoluta
omento fiant dicere uel tomacla: ut Martiali placet.

Farcimina. cap. xxi.

P Vlpe uituline atque adipi suille bene tunse tritum ca/
seum: tum ueterem: tum pingue aromata bene tunsa.
Duo aut tria oua tudacula agitata: salis tantum quantum res
ipsa regret croci quo crocea sunt omnia admiscebis admixtaque
in intestinum bene lotum & perquam tenuatim producta iniicies
Coctura in cacabo requirunt. Bona non nisi biduo durant
Seruari tamen in dies. xv. aut plures poterunt si plus salis &
aromatatum addideris siue ad fumum desiccaueris.

Lucanica cap. xxii.

F I uoles bonas lucanicas: carne macra & pingue si
mul ex sue concidito ablati omnibus fibris ac neruis
Quod si caro decem librae fuerit salis libra una feniculi be
ne mundi uncias duas totidem piperis semitunsi admisceto
confricatoque per diem haec in mesula finito. Sequenti in intesti
num bene mundum inuito & sic ad fumum suspendito.

Gelu in patina. cap. xxiii.

F I uoles duas patinas eius pulmenti quod uulgo ge
latinam uocamus quadraginta pedes uerueceos ex
coriatis exossatosque in aqua recenti per tres aut
quattuor horas finito lotos in cacabum ubi aceti acerrimi
albi metreta una uini albi altera aquae duae sint. impones

tantū salis addendo quantum sat est. Facito deinde effer/
ueat lento igne. Despumare etiā diligenter memēto ubi se/
micocti fuerint piperis rotūdi piperis oblōgi cynamī. spī/
nardi quātū satis erit infringito. potiusq̄ conteras. In caca/
bumq; indito. ut una tādiu efferueant. donec ad tertias de/
uenerint. pedes tū eximito: iusq; efferuere iterū finito. decē/
ouorum albamenta tudecula tādiu agitato: donec uersa
in spumā uideant. Ebullire simul tātisq; hęc debēt: quoad
semel aut bis cochleari iuolueris. Exēpta ex cacabo statim
facco lineo bis aut ter colato. Tale ius in patinas ubi pulli
aut hedi aut capi bene cocti: & frustratim diuisi: nec hume/
cti: caro sit: indito: inq; frigido & humido loco tādiu fini/
to: quoad oīa gælu cōcreta fuerit. Ex hac patina nil come/
dat Vosconius meus ne bilē qua exagitat cum suo magno
malo augeat.

Hedus in alio. cap. xxiiii:

i. Ntegrū hedū: aut quartā ptē thesselis laridi & spī/
naxis mūdi: alii circūquaq; i pactis ueru ad ignem
uoluito. Humectatoq; frequēter cum ramusculis
lauri aut rosmarini: ex hoc qđ nūc scribā cōdimēto. Cui
acresta cumq; iusculo pigui duo uitella oui bene agitata:
duas spicas alii bene tūfas: modicū croci: paꝛ pipis misce/
to: i patellāq; idito Inde (ut dixi) qđ coqtur aspgito. Coctū
in patinā ponito: ptēq; cōditure infūdito: ac petroselinum
minutatim cōcisum ispargito. Hoc obsoniū bene coctū ci/
to comedi debet: ne refrigescat: hoc nō edat Caculus: quia
oculos hebetat: uenerem etiam demortuam excitat.

Pulmentarium in carbone. cap. xxv.

c. Armen macram ex coxa uitulina in bucellas non
nimirum subtiles cōcisam cultri costa cōtundito

6
sale deinde & feniculi femine bene trito utriq; aspsam iter
duas tabulas p dimidiū horæ cōprito. Inde craaticulas ad
carbones cogto: i utrāq; ptē crebro uertēdo: addēdoq; tes/
sellas laridi: ne igne inarescat. Coq nō admodū hoc pul/
mētariū debet: calidū itē in cōuiuis apponat: quo magis
appetētiā & desideriu bibēdi excitet. Hoc bibulus utat: q̄
siti i se demortuā q̄rit. In iosculis. cap. xxvi.

i Oscula aut suilla: aut ex quouis aiali ad magnitu
dinē nucis apta: ispsaq; sale feniculo & aromati/
bus dulcibus ac bene tritis omēto uitulino aut hedino se/
paratū iuolues: ad focūq; nō nimiū decoques: ac cocta sta
tim comedes. Succidia in carnē. c. xxvii.

c Arnē salitā larido itertextā: i tessellas cōcides: cōci
sam i sartagine nō admodū friges: frictā aceto sac
charo cynnamo petroselino minutatī cōciso aspges. Idē
ēt fieri de pna ac fumie pōt. Sed hęc succo citri uel mala/
rācii suffundi amat: Clamāt i hac opinionē Bibulus: & si/
ne acredine: quo uehementior excitet sitis: hęc deuorāda
affirmat. In turdo. cap. xxviii.

u Bi turdū assaueris: eo mō quo cōuenit amigdalas
bene tūfas sandaliq; ispsa: cū acresta & iusculo mi
scebis: modicūq; gīgiberis & cynnāi ispges. Mixta hęc oia
p cribrū setaceū i cacabū trāsmittes Vbi modicū ebullierit
i ollā i quā turdos assos reposueris ifundes. Sūt itē q̄ satius
dicūt i assos turdos uel malarācia exprimere aromata dul
cia ispgere. In uitulinū caput. c. xxix.

c Aput uitulinū aut bubulinū aq̄ calida depilato: ut
suē cōsueuisti: si elixū uoles ubi coctū fuerit in alia
tū mergito: si assum placuerit: repletū aromatibus alio ac

plerisq; odoriferis herbis in furno decoquito:

In cerebrum uitulinum. cap. xxx.

e. X capite elixo ac cocto cerebrū erues: cū quo duo uitella ouoz; tudacula bene agitata: modicū pipe/ris parū acreste: salis q̄tū sat erit: miscebis. Mixta hæc oīa ī sartagine cū liquamine tantisp friges donec qđ breui fiet cōcreta simul fuerint. Comedi cito hoc pulmētariū debet ubi refrixerit nil insipidius. Hinc est quo me palellus ho spes crebro in cenā uocat: ubi huiuscemodi patinā cōdiit.

In ficedulas. cap. xxxi.

f. lcedulas īplumes ac nullibi cōminutas: aut extē/teratas in folio uitis cū modico salis: feniculi ac la rīdi iuolues: iuolutaq; cinere calido: & carbonibus iteges. Ante dimidiū horæ coquē. Assas si uoles: q̄ternas simul deuicies circa ueru capite & pedib; ne si trāsfixe fuerit nil hēas: qđ cōedas. Sūt q̄ ī extrēa coctura. Iaridū his īstillet.

Patina catellonica in pdices. cap. xxxii.

p. Erdicis asse ac ppe cocte alas & pulpā circūquaq; absēdes: idēsq; in locū modicū salis: aromatū cha riophiloz; cōtusoz; succus citri aut malarācii: quo melius simul hereāt misceri his debet. Inuoluat tū cito necesse est ac calida deuoretur oportet. Hoc cibo Gallus noster fre/ quēter uescit: quīs catellonicoz; acerrimus sit hostis. Odit enī genus hoīum: nō patinas. Liguamē cap. xxxiii.

o. Mentū suis dū recens est minutim cōcisum ad ca/ stanæ magnitudinē sale multo aspges ac contun/ des. contusum p diē in tabulato fines: sequenti in ahenō ad ignē si cētū libraꝝ erit cū duabus aquæ metretis decoques: lento igne efferueat necesse ē: donec bene liqua

uerit. Colo deinceps colabis: capiesq; qd̄ i aqua nabit In
ditū liquamē in seriā loco subterraneo p̄ annū cōseruabis

In uentriculum uitulinum. cap. xxxiiii.

u Itulinū uentrē i angulo leniter p̄forato: stercusq;
ac fordes oēs eximito: in lotū uentrē hęc q̄ dicā i/
dito. Ex caseo ueteri oua q̄ttuor bene fracta: pagē pipis le/
niter tunsi: croci modicum: passulas integras: petroselinū:
amara cum mēthā cōcisam. Mixta oīa & in uētriculū clau/
sa in cacabo bene coquant̄. Perna. cap. xxxv.

Igito cultrum i mediā pernā q̄ ut Varroni placet
d a pede dicta: olfacituq; si bene olebit bona erit p/
na: sin secus reiiciencia est. Bonam in uino albo:
aut aceto decoquito. Sunt qui tantundem aquæ addendū
dicant: maxime uero Publius: qui uinum non bibit: hi cer/
te falluntur. Suauior est in uino tantum uel aceto & diuti/
us durat. Non est coquenda perna: nec est iure eximenda
nisi ubi refrixerit.

Sumen ex lingua. cap. xxxvi.

n On sumen admodum pingue: sed rubeum co/
quatur eo modo quo perna sed melius aliquantu/
lum. Hanc quoq; cocturam uult lingua quanto pinguior
tanto melior est. Eedem fere & de reliqua succidia ratio:

In pastillum gallinaceum. cap. xxxvii.

Ristas pullorum trifariam iocuscula quadrifari/
c am diuidito testiculos integros relinquito laudū.
tesselatim concidito nec tundito. Duas aut tres
uncias uitulinae adipis minutatim concidito aut loco adi/
pis medullā bubulam aut uitulina addito. Gígiberis cyn/
nami sacchari quantum satis erit sumito. Hęcq; oīa cum

ceras acribus ac siccis ad. xl. misceto: inditoq; in pastillū
ad id apte ex farina subacta factū. In furno aut sub textu in
foco decoqui pōt. Semicoctū ubi fuerit duo uitella ouorū
disfracta: modicum croci & acreste superfundes.

In pipionem exossatum. cap. xxxviii.

p ipionē exinanitū & bene lotū p diē ac noctē ī ace
to acri fines: lotū deīde ac repletū & aromatibus
& herbis elixū p libidine aut assum facies. Vtrouis mō si
ne ossibus iuenies. Ex solo pipione duo fiūt. cap. xxxix.

p ipionē sine aq̄ ita apposite deplumato ne pellē
frāgas. Exēterato deīde cutē integrā auertes ac di
riges: directā optimo farcimine replebis. Integer
tū oīno uidebit. Verū pipionē hoc mō assum: frictū: elixū
facies. Assum semicoctū sale ac trito pane aspges: iniūges/
q; leniter uitello oui ut crustā p cute faciat. Vbi īcoctus oī
no fuerit uehemēti, igne statī torreto: quo coloratior fiat:
īnde cōuiuis appones. Cibaria alba. cap. xl.

c ibariū albū: qđ aptius leucophagū diceſ hoc mō
pro duodeci cōuiuis cōdies. Amygdalarū libras
.ii. p noctē aq̄ maceratas: ac depilatas ī mortario
bene tundes inspēdo modicū aquæ: ne oleū faciāt. Dein
de capi pectus exossatū in eodē mortario cōteres: indesq;
excauatū panē acresta prius: aut iure macro remolitū. Gī
giberis p̄terea unciā ac sacchari selibrā addes: miscabisq;
hæc oīa simul: mixtaq; p excretoriū farinaceū in ollā mū/
dā trāsmittes. Efferueat deinde in carbonibus lēto igne fa
cies: cocleariq; sæpe agitabis: ne serie adhereat. Coctū ubi
fuerit aquæ rosaceæ uncias tres īfundes. Ad mēsamq; aut
ī patinis ubi caro fuerit: aut seorsum: sed mīoribus mittes.

6
Quod si in capos fundere institueris: quo lautius uideat
mali punici grana supinspargito. At uero si in duplicē cō
diturā diuisum uoles: partē uitello oui ac croco simul cū
modico acreste cōfuso colorabis: quā qdē a colore gene
stinā appello. Reliquā ptē & alba ē: ita cōuiuis ut dixi ap
pones. Hoc ego cōdimētis apitianis ante posuerim semp
Neq; ulla rō est cur gulæ maiore nostri pferant. Et si. n. ab
illis i oibus fere artibus supamur: una tamē gula nō uinci
mur. Nullū. n. in orbe terrarū irritamētū gulæ est: qd nō
huc tanq̄ ad gymnasiū popinariū trāflatū sit: ubi acerri
me de cōditura obsoniorū oīum diserit. Quē coquū dii
imortales Martino meo comēsi cōferes: a quo hæc q̄ scri
bo magna ex pte sunt habita. Carneadē alterū dices: si de
rebus ppositis ex tpe diferentē audieris.

Martini Comēsi
na in re popinari
is platina maḡ frui

Cibarium album catellionicum. cap. xli.

f Arrinā optimi risi cū duabus metretis lactis capri
ni in cacabo ad ignemponito procul flāmam: ne
fumū cōcipiat. Pectus deinde capi eodē die mortui: ac se
micocti in q̄dam quasi subtilissima fila diuito: inditaq; in
mortariū duobus eo āplius tribus ictibus pistillo cōtūdi
to. Vbi lac dimidiū horæ efferuerit: huc idē pectus in fila
redactū cū libra sacchari ides: efferuereq; horas quattuor
patieris agitādo semp cōditurā cochleari: cui herebit ut te
rebinthina ubi decoctū fuerit. Aquā postremo rosaceā ut
in superiore ifundes: patinasq; facies. Nō erit ab re si saccha
ri aliqd ispges. Nulli. n. cibariorū (ut aiūt) saccharū aduer
satur. Ad hoc Galbes noster Rizonē & me sapius iuitauit
Aderat & tridēdo: qui nil unq̄ lautius comesse asserit.

lys consumptum.

cap. xlii.

g iii

seri ius cōsumptum aut ex capo: aut ex phasiano:
f. aut perdice: aut ex capreolo: aut pipiōibus: aut ex
colūbis siluaticis pōt. Si ex capo uoles: cacabū su
mes: qd' aquæ metretas quattuor cōtineat. Tūc capū fra/
ctis ac cū minutis ossibus indes cū uncia succide macre. pi/
pis granis trigita: cynamo pauco nec nimiū tūso: tribus
uel q̄ttuor chariophilis: saluæ lacere trifariā foliis quīq̄:
lauri duobus. Sinito hæc efferueāt horis septē: uel donec
ad duas scutulas uel minus redigāť. Caue salē indas: aut
salita si egrotatiū cā fiet parū aromatiū nil uetabit quo mi
nus egroto ēť apponat. Senibus hoc & ualitudinariis det
Iusculum croceum. cap. xliii.

u. Itella ouoꝝ trigita: acrestā ius uítuli: aut capi: pa/
rum croci: modicū cynami in catinū simul fran/
gito: ac misceto. Mixta per cribrū excretoriū facito in ollā
transeant. In hac curato ut in carbonibus pcul flamma ne
fumum concipiat decoquant. Miscetoq̄ semp cū cochlea
ri donec crassum fieri incipiat. Tunc. n. a foco ablatū cō/
uiuis decem percōmode apponit. Spargi aromatibus dū
in patinis est hoc iusculum debet.

Iusculum album. cap. xliiii.

a. Mygdalarū librā depilabis ac tūdes aquā inspar/
gendo: ne oleū faciant: his deinde albamēta ouo/
rum. xx. panis albi ac remoliti parum: modicū acreste ac
gingiberis albi: iuris quātū sat erit addes ac cōtundes. oīa
simul bene miscebis. Mixta per cribrū setaceū facies in ca/
cabum transeant: coquāturq̄ eo modo quo supiora.

Iusculum uiride. cap. xly.

c. Apito illa oīa quæ in primo iusculo continentur

7
preter crocum: hisq; betas & modicū petroselinī aliquot
tritici folia: si tum uiridia erunt tunsa addes: per cribrum
transacta coques eo modo quo superiora.

Cibarium: qđ uulgo zanzarellas uocant. cap. xlvi.

Va septem: selibram casei triti: panem item tritū
tundens simul misceto: inditoq; in cacabum: ubi
fiet ius croceum: quādo feruere occipiet. Vbi bis
terue cochleari cōuolueris patinas facies: cito eum coqui/
tur. Cibarium uiride. cap. xlvii.

Cibarium uiride eo modo quo ante dictū condies
sed pro croco herbas indes: quas in usculo uiridi
cōmemorauī. Cibarium in bolis. cap. xlviii.

Ve antea dixi sumes: eadē uti uoles aut alba aut
crocea aut uirida facies. Duriora sunt hęc aliquā
tulum & in cacabū feruere occipientē cochleari
paruo figillatim deponat. Cibarium album. c. xlix.

Lborem ouorū: panē albū & tritū: casei modicū
cū lacte amygdalino misceto: inditoq; in cacabū
feruere occipientē: ex iure uitulino: aut capi p̄pin
guis ac eo modo quo superiora coquito.

Liber septimus.

Vllā industriā nō altilia solū: ac siluatica aīa/
lia: uerū etiā inanimata quedā fecere: ut legu/
mina: boleti: tubera. Herbe enim nō nulle tū
hortenses: tum siluestres: quæ a philosophis in
ter uegeta reponunt. Verū prius meo institu/
to de uī & natura istarum rerum mihi dicendū est: q̄ de ci/

bariis quæ ex eisdē fiunt dicere incipiā. Neq; certe a re ipsa
alienū putarim: ꝑcipue cū ordeo esicioꝝ hoc reꝑrat de eo
farre & ordeo aliqd dicere: quo ī cibariis utimur: quāq; cū
de pane diceremus breuiter eoz genera sunt explicata.

De ordeo: cap. i.

Ordeū frumēti genus eē satis in priō libro dixiꝝ:
cuius uis tēpata habet. Hinc est qd̄ parū alit. Aq;
cū eo decocta addito uel melle uel glycyryza cōtra egritu/
dines a nimio calore ꝑueniētes plurimū facit. Hoc ēt fre/
quēter ut infra apparebit ī cibariis uescimur. Hamiliū itē
ex hoc factū pectori nō incōgruit. De farre. ca. ii.

Far: quo aliq adoreū: aliq adorei genus dixerūt tē
peratū ē. Facile cōcoꝑt: abstergit: refrigerat. Eius
frequēs usus epatis ac splenis fibrās laborātibus ex calcu/
lo: uelicæ & renibus nocet. De hamilo. cap. iii.

Amilū: qd̄ inter frumēta boni succi Celsus cōme
morat: id eē putari qd̄ medici nostroz tēpoz mu
tata littera hamidū uocāt. Cōditū in amygdalis
& saccharo: epilotū lenit & pectus: tussim sedat: sanguinē
tamē nō bonū generat. De simula. cap. iiii.

Imulā fieri ex tritico loto sicco ac lēiter mola dif/
fracto dicūt medici. Afferuntq; cibaria ex hoc me
liora fieri q̄ quæ ex hamilo fiunt. Calorē. n. & siti
sedāt: epar refrigerāt. De halica. cap. v.

Alicā Celsus īter fruges boni succi cōmemorat ut
tritici siliginē: orizā: amiliū: q̄ qd̄ & pāificia ap
pellat. Ex alica tamē oriza & ptisana fieri optias
sorbitoēs & pulticulas dicit ut Columellæ placet ex ordeo
ut Celso ex oriza: qd̄ deriuatū uides. Sunt tñ q̄ hoc latinū

7
& nō externū putēt. De riso. cap. vi.

risum: qđ ego antiquo uocabulo orizā appellatū
puto: calide ac sicce uis ē. Et ob hāc rē multū alit
maxie si cū amygdalis tūsis lacte & saccharo (ut postea di
cet (conditū fuerit: decoctū in aqua pura uentrē cōstringit
Nocet tñ frequēs eius usus dolore alui laborare solitis.

De pannico. cap. vii.

t Ali succi habent pānicū milliū: ac legumina fere
oīa. Pānicū (ut ait Plinius) dictū ē: qđ pāniculus
inuoluat. Pānico p̄cipue aqtania utit. Pōtica gens nullū
pāniceo p̄ferunt cibū. Abundat & hoc circūpadana regio
Pānicum tritū & pro cribario sumptū: simplex uentrē re/
stringit: cū lacte coctū multū alit. De millio cap. viii.

m Illiū & pānicum terrā emaciāt: & ob eā rē iter ui/
tes & arbores frugiferas serēda nō sunt. Ethiopes
nō altā frugē q̄ milliū ordeiq; nouere. Gaudet &
millio cāpania. Purgat mortario & pistillo ut alia multa
Purgamēta appludā rustici uocāt. Ex millio fit puls & pa
nis p̄dulcis: quo cisalpini ac maxie insubres utunt. Milli
e musto subacti p̄cipuus usus ad fermēta est: ī annū si qđē
durat. Milliū usus pānico deterior habet. Siccū. n. & frigi/
dū est: ac tarde cōcoquit & male alit. De faba. cap. ix.

f Abe iter legumina q̄ a legēdo sunt dicta maxius
honos habet. Quippe ex q̄ & panis & lomētum
fit a faba in sacrificiis. A pulmētario fabaceo Py/
thagoras abstinuit: uel q̄ his mortuorū aiā ut ip̄e asserbat
p̄ domiciliis uterēt: uel q̄ his cibus iflatiōe sua trāqllitate
mētis q̄rentibus mirū in modū cōtrarius sit: ac libidinē in
citet: quā grāci κυαμοϋ hoc est in testiculis fabis silibus eē

faba vis.

dicebāt. Sola faba inter fruges exelas etiā crescēte luna re/
plet. Aqua marina aliaq; salsa nō percoquit. Prima legu/
minū ante hyemē feritur. Quāq; Maro uere serendā di/
cat. Aquas in flore maxie cōcupiscit: ubi defloruit exiguas
desiderat. Faba in egypto spinoso caule nascit cōtra coco/
drilli edacitatē. Fabæ uis frīgida ē: uiridis ad humiditatē
tendit: q̄ stomacho nocet: sicca tamen peior est. Insomnia
quo uis modo in cibū sumpta uel mala facit. Aromatibus
cōspersa: minus ledere putat. De cicere. cap. x.

Icer falsi laginosum ē ideo solū urit: nec nisi ma/
defactū pridie seri debet. Plures habet differētias
magnitudine. colore. figura. sapore. Arietino ca/
piti p̄simile est. Rubeū nigro & albo calidioris uis est. Tē/
peratius nigrū habet. Eorū iura qbus & remolita sunt pe/
ctori profunt: splenis atq; epatis oppillationes tollūt: cal/
culū frangunt: renes ac uesicā purgāt: uocē clariorem red/
dunt: uenerem cient: lūbricos e uentre auibigunt. Recens
cicer stomacho ac intestinis nocet: & os male olere facit.

De cicercula. cap. xi.

St & cicercula minutim cicer: inequales angulos
habēs ueluti p̄sum. Dulcissima quæ eruo similis
est. firmior quæ nigra & ruffa q̄ quæ alba. Virtute in quibū/
busdā ciceri similis est. De p̄so. cap. xii.

Mpatientissimum frigoris ipsum habetur: ideo in
apricis seri gaudet: ad austrum uerno tēpore faci/
li ac soluta terra Dulce ē & minus (ut ait Celsus)
q̄ faba: inflat ac nocet.

De phaseolo. cap. xiii.
Phaseolū uel phaselū: quē uillē Maro appellat:
hanc denominationē a phasello insula: nō p̄cul

7
monte olympto posita accepisse scribit Apulegius. Vim ca-
lidam & humidam habent phaseoli: quorū usus aluum li-
bricat & obefat: urinam mouet. Pectori ac pulmōni pdest
Caput tamē crassis & pnciosis humoribus replet. Insom-
nia & ea quidē graua inducit. Eius frigiditas & malitia le-
niri aliqua ex parte potest: origano: pipere sinapi insparso
Virum merū post phaseolos bibendū omnino est.

De lente. cap. xiiii.

I Ens ut pisum mouere seritur. Amat lens solum te-
nue magis q̄ pingue: cælum utiq; siccum. Eius duo
sunt genera. Alterum rotundū nigriusq;. Alterum sua figu-
ra in lenticulæ nomē trāsiens: frigida ac sicca naturæ ha-
betur. Cortex aluum soluit: medulla astringit. Difficulter
concoquitur: atram bilē generat: & leprā facit. inflat con-
densat: cerebro ac pectori nocet: oculos hebetat: uenerem
reprimit. Corrigi eius malicia hoc modo pōt. Primam cō-
cturam abiicio. Secundæ acetum & aromata addito non
erit etiam in salubre farinam ordeī lenti in cacabo misce-
re: ut bene ac multum alat.

De uicia & eruo. cap. xv.

Edica: uicia cicercula eruum: farrago: pecorū ma-
gis q̄ hominū causa sunt inuenta. Eius tamē usus
uim medicamēti habuisse litteris suis Diuus augustus ostē-
dit. Eius. n. uis tussim lenit: ac pectori pdest. Hoc rouiliū
uulgo appellant.

De lupino. cap. xvi.

Vpini satio terras letiores facit: ubi caule surrexit:
Iac florem emisit ad solē cōtinuo heliotropii more
uertitur. Hoc uice clepsydre nubilo cælo rustici
ntant. Nullo impendio cōstat lupinus: neq; enim sationē

aut rucationē exigit. Primus oīum serit̄: ultimus tollitur.
Vtrūq; fere septēbri mēse ter in anno floret: lectū cōdi ad
fumū amat. Eius uis calida ē & sicca. Maceratus frigida aq̄
salutisq; hoī i cibo est. Amarus medicamēti uicē p̄stat. Im
positus. n. puerorū uētribus cōtra lūbricos p̄ medicamēto
habet̄. Valet itē cōtra oēm oppilationē: egre tñ coq̄ hu
mores ēt crudos & malos efficit. De canabi. c. xvii.

Erūt & canabis ip̄a ut linū decorticata post uinde
miā funes ad usū p̄stat. Aiūt canabi in alabādica
ferularū uicē in plagarū usum p̄bere: adeo magna
in regiōe nascit̄. Ex semine canabis tūso cibaria q̄dā fiunt
quæ & stomacho et capiti: ac deniq; membris oībus pluri
mū nocent. De sambuco. cap. xviii.

Ambucus alterū genus habet magis siluestre. qd̄
alii thamiatē: alii ebulū uocāt. Flos. n. in cibariis
sūptus: epaticis: hydropicis: cardiacis: atq; hydropicis p̄
dest. Acinū uero quo & capilli cani tingūt̄: potū ex aqua
urinā mouet. Folia in uino pota: serpētū ictibus resistunt.
Aqua in qua folia macerata fuerint sparsa p̄ domū puli
ces necat. Decoctio item foliorū sparsa muscas necat.

De cucurbita. cap. xix.

Vrcubita in uentrē plerumq; crescit: nōnunq; uero
in anguinēā formā. In locis humectis nascit̄. Li
bertate pensili gaudet. In longitudinē nouē pedū creuisse
quādā lectū est. Veteres medici diffiniuere cucurbitā esse
cōgelatā aquā. Est. n. humide ac frigide uirtutis. Nā in ci
bum sumpta & stomachū relaxat: & bibendi desiderū ex
tinguit. ac aluum mollit: intestina ledit: quo lōgiores sūt
eo salubriores habent̄: Quæ in uentrē creuere deficcate

7
ad fumum euacuateq; orei usum rusticis in cōdendis hor/
tensiorum seminibus prestant. Cucurbite etiam ubi tenel/
le sunt abrafa leniter superiore cute: conciseq; in anguineā
formam: ac desiccate rusticis hyeme cibaria prestant.

De atriplice. cap. xx.

a Triplicē eē putari ego qđ rustici spinachiū uocāt:
a spinis credo q̄s i semine facit. Est. n. holus frigi/
de & hūide substātiæ: amplius tamē ab hūoribus possidet.
Sūt qui uelīt atriplicē nō eē qđ spinachiū uocāt: licet sili/
tudinē habeat: & eandē ppe uī. Nā & alnū molli: & hictē/
ricis hoc est auriginosis ab auri silitudine: ob sp̄sum fel (ut
ait Varro) pdest. Calidū epar refrigerat: bilē incensam re/
primit.

De rapo. cap. xxi.

r Apū qđ uariare genus lectū est: a Democrito tā/
quā hūano corpi cōtrariū dānat. Ex eo. n. putat
inflatōes stomachi excitari cōtra Diocles. Itēq; Dionisius
pp eius uirtutes ēt necessariū existimat. Cū. n. calidū sit &
humidū multum alere & obefare putat. Geniturā augere
maxie uero si sub cinere & carbonibus coxeris. Nō erit ēt
insalubre: si prima abiecta decoctiōe secundo elixaueris.
Additis aromatibus q̄ eius inflationē tollunt. Bene cocta
urinā ciēt ardorē tollūt sitim extinguunt. Cōtra uero inco/
cta inflationē & opilatiōes generāt. Rapi costum cū adi/
pe tunsum articuloꝝ dolori medet & frigus a pectus abi/
git. Aqua in aqua discocta fuerint frigidis podagris salu/
bre fomētū pstat. Cauendū est dū rapa colligimus ne eru/
cæ bestiole qđā uenenose insint: q̄s gr̄aci καυπας uocāt.
Has necare mulierē mēstruo laboratē asserit Colūella: si
solutis crinib; & nudo pede unūquēq; hortū ter circueat.

De nasis. cap. xxii.

n Aporum plura sunt genera: neq; una eademq; in omnibus uirtus est. Napi in altitudinē tendentes qui & corynthii dicuntur terre maiore ex parte pminēt. Hi feri in locis deuexis & siccis amant. Liothasii uero frigoris patiētissimi sunt. Apud italos olim amiterminis palma dabatur: inde marfis: tertia ut ait Plinius nostratibus: id ē cisalpinis. Napi omnes alius tamen alio minus & maius calidi habētur. Guttur & pectus in cibum sumpti leniunt. Aluum inflant: ac uenerem cient. Generare eorū frequēs usus pituitam putatur.

De blito & bleta: cap. xxiii.

b Litum iter hortensia: holeris leuissimū genus est. Hoc ego bifariā diuidi crediderim: cum & nigrū sit & candidum. Nigrum capite fere exit: ut bulbus: caule: ut lactuca. Neq; ulla fere hortensis herba latitudine maior. Quidā bliti naturā inertem & sine ui putarunt: & si aluum usq; ad bilem plerūq; conturbet. Nimina foeminarum menstrua in cibo sumptū sedat. At bleta quæ alba est queq; mediū temperamentū sortitur. Hepaticis atq; splenicis cum aromatibus dulcibus quæ falsedinem eius leniant utilissime datur. Ardores item estatis releuat. Fastidio languidos ad cibum reuocat. Nutriētes foeminas plurimo lacte implet. Esa cum iure proprio aluum mouet: eo uero abiecto: sola esui sumpta constringit.

De Brasica. cap. xxiiii.

b Rasica: quā eandē & caniliculū & caulē licet appellare: q; caule q uulgo tyrsus dicitur p cæteris crescat: oibus holeribus ut Catoni placet atistat: ma

xime uero lotio qd pluribus in rebus salubre esse ostēdit:
 Sexcētis fere annis medicina brasice usum populum roma
 num idem Cato tradit. Nōdum. n. in urbem conuenerant
 medici: qui sanendi facultatem peregrinam quidē in artē
 postea redigere. Inuenta tum pigmenta sunt: & his precia
 addita: quæ uellēt. Cæterū rustici illi ad militares uiri glo/
 riosas cicatrices gratuito holore curabant: hōr colētes ad
 salutem & cibum Genera brasice tria facit Cato. Vnam ex
 centis foliis: caule magno: que pythagorica dicitur. Altera
 crispo folio: quam appianam uocāt. Huic ego zeuiā: q̄
 in agro ueronēsi nascit: & capranicensem cōtulerim. Ter
 tiam minutis caulibus lenem tenerem quæ minime pbat
 Serif brasica toto anno equinoctio & autūno transfertur:
 Cimam uere prestat quā quia Drusus fastidiuit a Tyberio
 patre increpitus est. Sunt & estiuū autūnalesq; mox hiber/
 ni. Iterumq; cime. Nullum genus holerum eque fertile est
 sua se fertilitate consumit. Est & brasica siluestris trium fo
 liorum Diui Iulii carnibus militaribus iocis precipue ce/
 lebrata qua milites in obsidione dyrachiana ut in milita/
 ribus ex probationibus apparet usos crediderim Lapsana
 enim hoc genus brasice ipsi appellabāt. Celide & sicce na/
 turæ brasicam esse constat & ob hanc rem atram bilem au
 get. Mala insomnia facit. Parum alit stomacho parum ca
 pitū atq; oculis propter exalationem multum nocet. Hye/
 me si cum carne pingui coquantur q̄ estate tollerabiliores
 purgare tamē pituitā aiunt guttur lenire uocē clariorem fa
 cere si cū primo iure edit. Abiecto primo si secūdo coquat
 astrigit ut blea. Affirmat Aristoteles i pblematibus nil eq̄
 ebrietati mederi q̄ brasica uel semen quæ: sua ui diuretica

uinum altiora petēs ad meatus urinæ pducit. Valet & suc-
cus eius cum uino potus contra morsum rabiosi canis.

De fare in iure. cap. xxv.

d E simplicibus quibusdā satis dictum est: ad cōdita
nūc tādē me reuocāt coq. Far mundū & lotū iure
pulli diu cogto: cocti ptē in catino trāfferto. Huic ouoꝝ ui-
tella tria aliq̄tulū refrixerit cum croco dissoluta indes:
rursūmq; in cacabum transferes: & aromatibus cōsparges

Risum in quouis iure. cap. xxvi.

r Isum condies eo modo quo far. Oua quidē subtra-
hunt. Hoc in tuo sit arbitratu.

Milium in patina. cap. xxvii.

m Ilium cū aq̄ calida bene lotū: cū iure carniū lēto
Tigne diu cogto: cochleariq; sæpe misceto ꝑcul fu-
mo idito deide croco: quo coloratius fiat ad mēsa mittito.

Cibarium ex pane trito. cap. xxviii.

p Anē tritum efferuere in iure carniū parū ad mo-
dū finito: ubi ex igne paululum refrixerit: modicū
tritī casei eius aliquod remoliti i eundē cacabum indito ac
misceto: colore croceo gratius hoc cibarium fiet.

Iusculum: qd̄ uerzusum uocāt. cap. xxix.

o Voꝝ recētium uitella q̄ttuor: semunciā cinnami
sacchari uncias q̄ttuor: ex succo malarāci uncias
totidē: aquæ rosaceæ uncias duas: tudecula simul confusa
ac in unum corpus redacta eo mō coques: quo iusculū cro-
ceū coquēdū diximus. Nō erit ēt ab re crocū addere: quo
gratius fiat. Hoc genus cibarii estate ꝑcipue salubre habet
Multum. n. ac bene alit: epar refrigerat: & bilem reprimat.

Puls fabacia ex faba fracta. cap. xxx.

7
Abam diffractā bene mundā ac lotam ad focum
f pones. Vbi efferuere occeperit primā aquā expri/
mes: in desq; tantū aquæ recentis: uel duobus digi/
tulis emineat addendo tantū salis quantū sat est. Procul
flāma ppter fumum: & operta tam diu ebulliat necesse est
donec cocta in pultē redigat. Agitari deinde in mortario
& tam diu misceri debet: donec unū corpus cōficiat. Rur/
sum in cacabū positam calefiat: cum trāfferre in patinas
uoles hoc modo condies. Cepā minutim concisam in ol/
la feruenti oleo coques: in desq; modicum saluīæ: aut fico/
rum: aut pomorum tessellatim concisorū. Hæc quidē fer/
uentia adhuc: patinis fabaciis infundi debent. Sunt qui &
aromata inspergant.

Faba in frixorio. cap. xxxi.

f Abam coctā & resolutā cum cepis ficis saluīa: atq;
aliis plerisq; holitorii herbis in frixorio adipe: uel
oleo bene uncto friges: in pinacaq; uel orbē extensam in
placente forma atq; aromatibus suffundes.

Cibarium ex piso. cap. xxxii.

p Isum cum siliqua semel ebulliat facito. Exemptū
aqua fixoriū cū tessellis carnis salite: & eius maxi/
me: quæ macro pinguiq; distinguitur indes. Velim tamen
ipsas tessellas modicū prius efrixisse. Addito deinde parū
acreste: modicū sapæ: aut sacchari cinnami nō nihil Hoc
item modo & phaseolos coquito.

Cibarium ex carne. cap. xxxiii.

c Arnem macrā elixam minutim cōcidito: cōcisam
in iure pingui iterū p dimidiū horæ coquito addē
do prius excauatū panē ac tritū. Modicū piperis: croci pa/
h

rum: Vbi paululum refrixerit: oua dissoluta caseum tritū:
petroselinū amaracū menthā concisam minutim cū mo/
dico acreste. Mixta & simul agitata in eundē cacabū indes
cochleari lente agitādo ne conglobent. Idem etiā fieri ex
iocusculis & pulmonibus potest.

Cibarium ex intestinis. cap. xxxiiii.

I Ota bene sint ac munda intestina recrementorū
omniū receptacula: ad focū deinde in cacabum cū
osse succidie: quo sapidiora sint ponito: salem indes caue
to. Vbi cocta fuerint exēpta in frustra nō magna cōcidito.
Menthæ p̄terea saluix salis q̄tum sat erit: tantū addito: fa/
citoq; rursus cū hoc additamēto paululū ebulliāt. Coctis
ī patinas positis aromata insperges. Sūt q̄ caseū tritū supfun/
dat.

Cibariū ex intestinis trutæ. cap. xxxv.

I Ntestina trutæ bene lota: ac semicocta: paululū pi
peris petroselini menthæ ac saluix minutim cōci/
se indes. Patinas ubi feceris aromata insperges.

Oua trutæ cōdita: ut pisa credant. cap. xxxvi.

O Va trutæ semicocta: ac ex cacabo exempta: in fru/
stilla diuidito: & ut ius turbidū uideat panē exca
uatū cū eodē per cribrum setaceū trāsfagito: aut ex
iure pisore: si p̄ tēpore haberi poterit quātū sat erit sumito
cum hoc additis aromatibus: croco: petrosellino: ac men
tha cōcisa: rursus ipsa oua cogto: pisa edere te dices.

Cibarium ex lactuca. cap. xxxvii.

R Vrsus lactuæ medium presertim cum ouo cucur
bitæ acresta coquito.

Cibarium ex malo roseo. cap. xxxviii.

M Ala rosea a calore utputo sit appellata: cū iure car/

7
nium coq̄to. Vbi p̄pe cocturā fuerit ī eundē cacabū paulu
lū petroselini ac mētæ cōcisæ indito. Spissari ius cū excava
to pane: ut in truta dixius facillime pōt. Patinis ubi inditū
fuerit aromata insparges. De simila. cap. xxxix.

Imilā ī ius p̄gūe ac feruēs agitata cōtinuo coclea
ri uel tudecula īpones. Ad dimidiū horæ ebulliat
in carbōibus necesse est p̄cul flāma: ne fumū cōci
piat. In scutellas deīde īpositā caseo trito & aromatib; cō
sparges. Tēpore ieiunii cū saccharo succo amygdalino &
aḡ rosacea cōdiri pōt. Hoc Marso p̄derit: q̄ tussi & q̄dē cō
citata laborat. Patina ex rapis. cap. xli.

r Apa bene lota & in frustra cōcisa optie ī iure ali/
quo pingui decoq̄to. Cocta ac tunsā iteꝝ ad ignē
cum meliore q̄ antea si fieri poterit iure: cunq; frustra suc
cidie pipere ac croco ponito: ubi semel efferuerit: inde exē
pta cōuiuis apponito. Hoc nō comedat Galba noster qui
urinam agere continet.

Patina ex feniculis. cap. xlii.

c Oquunt̄ feniculi eodē fere mō quo brastica: cōci/
di tamē melius ac coq̄ debēt. Piper amāt: & succi
die aut olei cōdimētū reqrūt. Esiciū romanū. cap. xlii.

Arinā optie a furfuribus excretā cum aqua subigi
f to: subactā in tabulatū extēdito: inuolutoq; ei li/
gno tereti qdē & oblōgo: quo uti ī tali ministerio
pistores solēt. Inde extractam in latitudinē unius digituli
concidito. Virtam dices adeo longa est. in iure pingui ac
continuo feruenti coqui debet. At si in aqua pro tempore
coqui oportuerit: butyrum & salem indito. Coctū in pati
nam cum caseo butyro saccharo: & aromatibus dulcibus

transferrī debet. Esicium frumentinū. cap. xliii.

e Siciū frumentinū eodē fere modo fit quo & ro
manicū. Fit tamē aliq̄do grossius: & minutim ma
gis cōciditur. Conditura eademq; superior.

Cibarium ex radice petroselini. cap. xliiii.

r Adices petroselini bene lotas & excuatas: si p̄du
re fuerint in iure carniū p̄coquito. Coctas ac mi
nutim cōcīfas cū pipe & croco in alio iure nō mi
nus bono iterū ad focū ponito: ubi paululū eferbuerit in
patinas indito. Cucurbita fricta. cap. xly.

c Ut cucurbite abradito: eādēq; ex trāsuerso in tes
fellas tenues cōcidito. Vbi semel ebullierit ex caca
bo in tabulā trāsferto: ibiq; finito donec paululū dificet.
Inuolutā deinde in sale & farina admodū alba in oleo fri
gito: frictā & in patinā trāslatā moreto ex alio feniculi ex
cauato ac macerato pane cū acresta ita dissoluto: utrarum
potius q̄ spissum uideat suffundito. Nō erit ab re moretū
īpsūm per setaceū trāsigere. Sūt etiā q̄ acrestā tantū cū flo
re feniculi infundāt. Croceā si uoles: crocum addito.

Cibariū ex cotoneis. cap. xlyi.

c Otonēa in iure macilēto cocta tūdes. Tūsa cū suc
co amygdalino: cūq; iure uitulino aut pullio dis
solues: ac ī cacabū p̄ setaceū trāsseres. Addito deīde gingi
beri cinnamo saccharo ac croco: rursūm ī carbōibus p̄cul
flāma ociose ebulliat facies: agitādo semp cochleari. Sunt
q̄ butyrū aut adipē recētē instillēt. Cocta & ī patinas trāsla
ta aromatibus & saccharo aspges. Faba fracta. ca. xlvii.

f Abā tā diu in aq̄ fines: donec bene humecta fue
rit: eā deīde e regiōe nigredinis apte ita scīdes: ne

qd̄ intus cōtinuat̄: In uacuos cortices amygdalas cū aqua
rosacea ac saccharo tunsas indes: ad ignē in olluda uel pa
tella sine aqua torrebis: cauēdo semp ne cōburāf̄. Tostas
ac in scutellas trāslatas iure optimo suffundes: in qd̄ & pe
trofelinū & aromata isparges. Sūt qui & cepas addant.

Cibarium canabinum. cap. xlviii.

c Ibarium canabinum p̄ duodecim cōuiuis hoc mō
facito: librā canabis bene mūdi tādiu coquito: do
nec scindat̄. Coctā & una cū libra amygdalarū addito: ēt
excauato pane ī mortario tunsā iure macro dissoluito trās
agitoq; in cacabū p̄ cribrū setaceū: ad focū deinde positū
cochleari crebro agitato. Postremo uero ubi p̄pe cocturā
fuerit se librā sacchari semiunciā gīgiberis. parū croci cum
aqua rosacea indito. Coctū & in scutellas diuisim: aroma
tibus dulcioribus cōspargito. Hoc ego baricocolis senēsi/
um p̄ simile puto: ex multis. n. p̄babilibus rebus in p̄babi/
le eduliū est factū. Nā & difficulter cōcoquit̄: & fastidium
ac dolorē facit.

Esicium ex carne. cap. xlix.

p Ro decē cōuiuis librā abdominis porcini: aut uitu
lini bene elixato: coctā ac cōcisam cū se libra casei
ueteris pauco ēt & pingui addito: cūq; herbis odo
riferis bene cōcisis: pipe gīgiberi chariophilo misceto sūt
ēt q̄ pectus capi tūsi nō icōmode addāt. Hæc oīa farina be
ne subacta ac intenuissimū foliū redacta ad castanæ ma/
gnitudinē iuoluito: iuoluta ī iure p̄gūi ac croco colorato
decoqto. Parū cocturæ regrūt. In patinas traducta caseo
trito & aromatibus dulcioribus aspergito. Fieri & hoc edu
lium ex pectore phasiani: perdicis: aliarūue altilium pōt.

Esicium siculum. cap. l.

no cap. v.
f Ariuā albā ac bene excretā cum albore oui: aq̄ rosa
cea: ac cōmuni bene subigito. Subacta in pastillos ī
modū palee subtiles semissemq; oblōgos extēdito. Hinc
stilo ferreo admodū tenui excauato. Inde ferreū extrahēs
uacuū relinques. Desiccata ad solē huiuscemodi exicia: an
nos duos ac tris durabūt. Maxie uero simēsis augusti luna
fuerint pinfita. In iure pingui decoctas ac in patinas fusa
trito caseo butyro nouo ac recēti: aromatibus dulcibus af
pargi debēt. Hoc exiciū duarū horarū cocturā requirit.

In uermiculos. cap. li.

7 q̄ fides uerantū. **f** Arinā eo mō quo superiorē subigito: subacta in fru
stra digitis rescindito: uermiculos dices. Ad solē
deinde ponito ut sint bene ficci: biēnio: & eo amplius du
rabunt. Coctos p̄ horā in iure pingui: patinæq; inditos ca
seo trito & aromatibus cōdito. At si dies ieiunii fuerit cū
succo amygdalino ac lacte caprino coques: ueq; q̄ lac nō
tīm cocture requirit: facito prius aliquātulū in aqua ebulliāt
deinde lac ipsum addito. Coctos saccharo inspargere me
mento. Eadē oīum ex farina esicioꝝ coctura est: croco co
loratiores fiant nisi in lacte decocti fuerint.

Minutal herbaceum. cap. lii.

f Oliā uitiū ac buglosse ī cacabū dū feruet aqua in
dito: ac statim eruito: eruta in tabula cū petroseli
no ac mentha cruda gladiolo cōcidito. Cōcisa ac in mor
tario tunsa in cacabū cum iure pingui indito. Parū ebulli
ant facito. Coctum pipere spargito.

Risum in amygdalis. cap. liii.

p Ro decē conuiuis: selibrā risi bis aut ter aq̄ tepida
lauabis. Lotū ac coctū ī tabulā extēdes donec aq̄

exierit. Inditū deinde in mortario cū libra amygdalarum depilatarū tundes: ac cū aqua recenti in cacabū p setaceū trāfferes. Selibrā sacchari addes. Procul flāma ī carbōibus agitatū cochleari pp fumū: ebulliat necesse est semihorā: Coqui & eodē mō risum in lacte caprino pōt. Verū qa esficiū cito fumū cōcipit: si id acciderit: hoc mō a fumo libera lis. Risum ita ex cacabo ī ollā mūdā trāfferes: ut ex eo qđ fundo aut lateribus adheret nihil attinges. Lineū deinde pannū & id qđē albū in plicas tris aut q̄ttuor redactū humectūue recēti ac expressa aqua supra os ollæ apte collo/ cabis. Post paululū idē etiā facies. Hoc ad extrahendū fu mū nullū efficacius remediū. Idem in farre ac cæteris fiet.

*Ad extrahendū fumū
a quibuslibet.*

Ferculum amygdalinum. cap. liiii.

Ibra amygdalarum albicantiū ea rōne quā dixi/ mus cū pane excauato ac remolito cōtundēs. Tū fas ac dissoluta recēti aqua in cacabū p setaceum fundes: coquesq; eo modo quo superiorē: sacchari selibrā addes. Parum cocture amat. Liquidum enī magis q̄ spissum pla cet. Sunt qui & aquam rosaceam addant.

Amygdalatu.

Esicium ex pelle caporum. cap. ly.

Apum ubi elixaueris pellē circūquaq; abscindes & eam maxime: qua collum integitur. Concisam ac in frustra diuersarum rursus in iure pingui per semihora decoques: addito croco quo coloratius fiat in patinā translatum aromatibus & caseo trito cōsparges. Hoc Archigallus noster delectaret: si per rem familiarem tenuē admodum ei liceret.

Ius in cicere rubeo. cap. lvi.

Ibra cicerū & eo āplius aqua calida lauabis: lotis

h iiii

ac inditis i cacabū sine aqua quo efferuere debēt semiūciā
farine: parū olei & salis: ad uiginti grana pipis fracti: modi/
cū cynamī tunsi: manibus diu miscebis: ad focū deinde
cū tribus metretis aquæ pones addita saluīa: roremarino
ac radicibus petroselini minutim cōcisis. Tātū ebuliat: ut
ad octo scutellas redigat: ubi ppe cocturā fuerit: modicū
olei instillabis: q̄ si ius pro egrotis fiet: oleum aut aroma/
ta minime indes. Ius in pane. cap. lvi.

t Ris panes decrustatos gladioli costa bene terito
tritos ac i tabulā extēsos libella farinae ac semi cir
eūallato. Oua q̄ttuor aut quicq̄ bene dissoluta cū pane &
farina misceto. Vbi anesi cōfecti magnitudinē & formā ha
buerint: cribro a farina secernito. Q̄d reliquū erit i tabu/
lā extēdito ut bene sicceat. Siccū ubi uoles i iure pigui lēto
igne p̄ semihorā decoq̄to ac croco decolorato. In decē scu
tellas trāslatū (tot. n. cōuiuis sufficiet) inspgi caseo trito: &
aromatibus debet. Ius in cucurbita. cap. lviii.

c Vcurbitā in iure: aut aq̄ cū modico cepullæ coctā
ac cōcisam p̄ cochlear p̄foratū in ollā trāsmittes:
ubi insit ius pigue: modicū acrestæ ac croci. A fo/
co ubi parū per efferbuerit eximes. In exemptā ac refrigera
tā aliq̄tulum: duo uitella ouoꝝ cū modico casei ueteris ac
triti dissoluta indes: aut cochleari cōtinuo miscēdo: ne cō/
globata cocturā impediāt. Trāslatā in scutellas: aromati/
bus insparges. Lac in cucurbita. cap. lix.

c Vcurbitā elixā & exp̄ssam ne insit aqua p̄ fetaceū
aut p̄ cochleare foratū trāsigito: facitoq̄ ut in ca/
cabū cū succo amygdalino & lacte caprino efferueat Acre
stam deinde aut saccharū pro appetētia cōuiuarū addito.

Carabazum catellonicum. cap. lx.

c Vcurbitā: quā carabazū catellonicū uocant: bene mundā ī cacabū cū larido tātū ad focū ponito: finito ut horas q̄ttuor ī carbōibus cochleari s̄ape mota efferueat. Ius deide & p̄igue & croceū & saccharo atq; aromati bus cōditū: ī eūdē cacabū indito. Sūt q̄ duo oua cū acresta & caseo trito dissoluta & mixta: ut in cucurbita dixi nō in cōmode addāt. Ius in faba recenti. cap. lxi.

f Abas eo mō quo amygdalas soles ex aqua calida depilato. In cacaboq; cū iure p̄igui cūq; salita carne ad focū ponito. ubi p̄pe coctas existimabis: petrose linū & menthā cōcisam indito. Coqui & hoc mō reliqua legumina debēt cū pelle: ne ut fabe decorticētur.

Verzulum in ieiunio. cap. lxii.

a Mygdalas ex aqua calida mūdās ac tritas cū excauato atq; ī acresta remolito pane miscebis: addes deinde malarāci succū: sacchari aliqd: aquæ rosaceæ parū Croci nō nihil. Impēsam postremo ī cacabū p̄ setaceū trāsferes: faciesq; ut p̄cul flāma parū efferueat: cochleari semp̄ inuoluendo. Leucophagium in ieiunio. cap. lxiii.

l Ibram ac semissem amygdalaz; ablata mēbraula cōtundito tūsis panē excauatū hūctatūq; in iure pisoz; aut ī coctura p̄is albi addito. Sēilibrā dein de pulpæ marini piscis aut fluuialis luci elixi terito amygdalis aut cū succo malarāci aut cū acresta aq̄ rosacea ḡigiberis selibra. Sacchari ūcis. viii. admisceto. Redacta ī unū q̄si corp̄o p̄ setaceū ī cacabū trāsmittito. facitoq; ut p̄cul flāma ī carbōibus parū efferueāt. Miscere cōtinuo memēto: Hoc parū alit: diu morat ī stomacho: bilē reprimat ardo.

rē urinæ tollit: geniturā auget. Pīsa in ieiunio. c. lxxiiii.

c Ondire pīsa p tpe ieiunii cū lacte amygdalino ea
rōne: q̄ p̄dixius p oportune poteris. Vitet hoc ci/
bariū p̄adagatus Leonicensis: tarde. n. cōcoquit
melācholiā auget: ac neruis obest. Minutal. cap. lxx.

o Lera ī aquā feruētē indita statiq; ablata minutatī
cōcidito. Cōcīsa demū ī mortario cōterito: tunsa
bñ facito efferueāt usq; ad cocturā: addito (ut par
est) saccharo. Hoc utat̄ Celius noster cui astrictior ē aluus
& si. n. parū alit: tarde cōcoquit: aluū tñ mouet: geniturā
auget: & ardorē urinæ sedat. Minutal. cap. lxxi.

o Lera ut prius dictū ē cocta ac cōcīsa ī iure pingui
aut ex carne aut ex oleo butyroue decoqto. Parū
alent: cito cōcoquent: aluū mouebunt: bilem repriment.
In canabim. cap. lxxii.

f Emē canabinū p diē ac noctē ī aq̄ finito: qd' ī sum
mo nabit: ut uanū abiicito. Hoc cū amygdalis
bene mūdis cōtūdito: tūsum ī iure pisoye dissoluto: saccha
ri modicū & aquæ rosaceæ addito. Cōcoqtoq; siml' oīa be
ne miscēdo ad octauā horæ. De hoc cibo male sentit Cassi
us enima: quo nihil (ut idē asserit) pōt esse insalubrius.

In brasicam romanensem. cap. lxxiii.
m Anibus in tortā brasicā ī aquā feruētē cōiicies: se/
micoctā (iure p̄prio abiecto) in aliū cacabū trāsfe
res: iuoluesq; larido bene tunso. Indes p̄terea tātū iuris pi
guis: q̄tum sat erit. Parū efferueat fines: nō. n. multū coctu
re requirit. Nocet hic cibus: ut ī brasica dixius: stōacho & ca/
piti. hic est q̄ Cornelius noster quāq; Romanus caulē tāq̄
rē pnitiosam reuicit. Cibarium croceum. cap. lxxix.

p Ro. xii. cōuiuis librā amygdalaz̄ cum mēbranulis
tūdes. his capi elixi aut cuius uis bōe alitis pectus
ouorum uitella q̄ttuor sacchari selibrā: cynnāi gingiberis
paḡ: croci plusculum cōtraria addes ac iure pingui & acre
sta dissolues Dissoluta ī cacabum p̄ setaceū excretorium in
fundes facitoq̄ p̄cul flāma in carbōibus efferueāt agitādo
sp̄ cochleari. Ad horā ebulliāt necesse ē sunt q̄ inter bulliē
dum duas uncias liq̄minis aut butyri recentis indant. Pati
nis aromata insparges. Alit hoc & si tarde cōcoquitur obe
fat uenerem ciet epaticis ac cardiacis p̄dest.

In florem sambuci. cap. lxx.

p Ro. xii. cōuiuis ieiunio Ex sicco sambuci flore tris
uncias ī aq̄ frigida p̄ horā fines exp̄ssa īde aq̄ dimi
dium cum libra acsemisse amygdalaz̄ mūdaz̄ tundes. ad
desq̄ excauatum ac mollitum panē selibrā sacchari paḡ gi
giberis si croceum uoles addes & paḡ croci. Hęc oīa in ca
cabum p̄ setaceum fundes feruere ubi occeperint reliquos
flores integros indes. Coctum cum aromatibus cōuiuis ap
pones. Hoc & si noster Labeo nō gustu solum uerum etiā
olfatu reiicit pectori tamen epati melencolia & hemoroi
dibus laboranti p̄dest ut in sambuco diximus.

In zanzarellas albas. cap. lxxi.

p Ro. decē cōuiuis librā amygdalaz̄ purgataz̄ cum
modico floz̄ sambuci bene cōteres cōtritā atq̄ aq̄
recenti dissolutā p̄ cribrū setaceum ī cacabum mittes Cya
thum ex hoc reseruabis quo duos panes tritos decem albu
mina ouorum bene agitata selibrā sacchari dissolues ac in
p̄dictum cacabū ubi feruere occeperit indes. Nō sunt agitā
da cocleari. Spissari ubi īcipiēt in patinis cōuiuis appones

Aromatibus dulcibus ispgere memeto. Hoc utat Aristoteles gallicus: pectus. n. lenit: uentrem ciet: dyssuriam tollit

Leucophagum catellonicum. cap. lxxii.

p Ro. x. cōuiuis amygdalis tūsis: ac iure pingui: aut uitulino: aut pullino dissolutis in cacabumq; cum duabus nucis farinae risi p setaceū fufis lentum ignē p horā p̄bebis agitādo sp̄ ne seriae adhereat. Inde selibrā sacchari: & pectus capi elixi ac tūsi indes Coctis aquā rosaceā addes ac statim in patinas arōata dulcia ispgēdo trāfferes. Bene hoc alit: & si sero cōcoquit. Corpus item obesat: epar iuuat aluum stringit. hinc est q; colicis nocet.

Liber. viii. De cōdimētis quæ uulgo sapes uocant:

On erat satis tot uaria esiciorū genera descripsisse: nisi cōdimēta quoq; optia ad excitādā demortuā appetētiā chalcaria adderemus. hos ego si ppter egritudinē aut nimios estus: aut hōestos labores desideriu edēdi resciderit pbandos puto. Sin uero ad luxū ad libidinē ad intēpātiā sumāt (ut hodie uulgo fit) nō solū iprobādos cēsuri: sed et oīo reiiciēdos: cū libidinū acerria i strum ēta sint. Vidi ego plerosq; nō Romæ mō: ubi hoīum mōstra magna ipēsa alunt: uerū et i qbusdā ciuitatibus ita licis q̄ reꝝ potiunt: adeo gulæ ac uētri deditos: ut cū obesi tate & frequētia uariorū cibarioꝝ appetēdi desideriu amiserint: cōqsitores ppositis magnis p̄miis submitterēt: q̄ ob limatū stomachū fracescētē gulā & desidē quouis mō excitarent. Qātum auri dii imortales ob talem sumptum cōsumitur: uerū ad instituta redire tutius est q̄ his bilem irritare q̄ cū intempant uiuāt parci tamen ac frugī uideri uolūt Pro bonis igit corpore atq; aīo laborātibus cōdimēta pro

ponā quo iſtaurata appetētia honeſto labore diu ſufficiāt.

Condimentum album. cap. i.

p Ro numero cōuiuagē amygdalas bene mundū cō
tūdes addito excauato pane ī acreſta prius remol
lito: gīgiberiq; albo q̄tū ſat erit. Hāc conditurā acreſtā aut
ſucco malarāci diſſolutā: ī catinū p ſetaceū trāſmittes. Dul
cē ſi uoles ſaccharē ides. Poſitā ī patinas cōuiuīs dū elixas
carnes aut piſces edūt appones: cū aromatib; aut ſine uti
uoles. Hoc eduliū & ſi pagē alit & tarde cōcoq̄ epar tamē
iuuat ac refrigerat. Cōdimētū camellinū .c. ii.

c Vm paſſulis tris bucellas panis toſtas ac in uino
nigro remollitas bene tūdes Tūſas cū uino nigro
ſapa acreſta: aut aceto ſi malueris diſſolues. Triti cynnami
chiarophilogē q̄tū ſat erit indes. Trāſactū p ſetaceum ī cati
num ubi uoles cōuiuīs appones: bene cōcoq̄: alit. digentē
corpus obefat: uenerem ciet: ſtomachum & epar iuuat. Ex
hoc ego Philelphi conuiuia ſuauiſſime ediſſe me memini.

Moretum quod ſapa uocatur. cap. iii.

u Itella ouog; dura: iecinora pulli elixa: amygdalas
toſtas p nūero cōuiuagē ſimul territo. Trita aceto
acreſta diſoluito in cacabūq; p ſetaceū traicito: addēdo tā
tum cynnāi: gīgiberis: ſacchari q̄tū ſat erit. Coq; paululum
hoc moretū: & colorari croceo debet. Alit tū mirifice. Epar
iuuat: egre tñ cōcoquit. Tucetū ex prunis ſiccis .c. iiii.

p Runa ī uino nigro remolita & exoſſata: cū modi
co amygdalag; nō decoriatag;: cūq; aliquot bucel
lis panis toſti: ac ī eodē uino quo priō hūctatis ſi
tūſa. Tūſa cū acreſta uino nigro: ſapa: aut ſaccharo diſſol
ues: ac colabis. addēdo aliqd ex arōatibus maxie uero cyn/

nam: Paꝛe alit appetētiā tollit: stomacho nocet. Bilē tñ re-
primit: epar calidū refrigerat. Moretum uiride. ca. v.

Etrosellini: serpilli: betæ: aliarūue herbaꝝ odori-
p ferarū: paꝛe gīgiberis: itē cynnāi ac salis modicū si-
mul terito. Trita aceto acri dissoluito ac in catinū
p setaceū trāsagito. Si aliū placet plus minusue ex appetē-
tia addito. Alit & hoc paꝛe: stomachū atq; epar calefacit:
tarde cōcoquit. Opilationes. tñ aperit: & desiderium edēdi
a fuscitat. Moretum psicinum. cap. vi.

Mygdalas mūdas cū excuato ac remolito pane
bene cōtundito. Tūsi paꝛe gīgiberis & cynnāi ad-
dito. Acresta deide uino nigro: succo mali punici dissolui-
to: trāsagitoq; p setaceū excretoriū ī catinū aut in patinas.
Sunt q & sādalos tūsos hīs rebus addāt hoc edulium paꝛe
alit diu morat in stomacho: bilē tamē reprimit: ac estuāti
epati prodest. Moretum genestinum. cap. vii.

m Odicum croci duo uitella ouoꝝ cū tritis amygda-
lis acresta dissolues: gīgiberiq; addes tūsum ac cri-
bratū: Trāsactū p setaceū ī patinas cōuiuis appones. Tar-
de cōcoquent: multi eruut alimenti: cor & epar iuuabunt.

u Moretum ex uua cap. viii.
Vā nigrā ī mortario uua cū excuato pane cōtūdi-
to modicū acreste deide aut aceti misceto: ne plus
q̄ satis ē dulcius fias. Hæc ad focū p semihorā efferueāt faci-
to additoq; cynnāo ac gīgiberi tūso: ubi refrixerit colato &
patinis idito: cōueit hoc stōachuat q; epati: corpus obefat:
bene alit & facile cōcoqt. Moretum ex moris. c. ix.

a Mygdalis cū excuato pæe bene tūsīs mora cōteri-
to leniter tñ: ne acina ifrigas. Cynnami deide gīgi

beris: aut nucis muscate parū addito p setaceumq; in cati/
num trā sagito parū alit: diu in stomacho morabit: Fasti/
dio afficit: dentes solum & oris ptes iuuat.

Moretū ex cerasis aut merēdis. cap. x:

e X cerasis tñ aut ex merēdis moretū facies ea rōne
q̄ uinaceū fieri dixim. Differūt tñ colore ac sapo/
re: plus minusue eaz rerū addēdo q̄s idi posse p̄diximus.

Qua i re p̄sint aut noceāt cū de cerasis loq̄remur satis su
perq; dixim: Idē ē de cornis fieri pōt. De sinapi. c. xi.

Inapis e ducta penultia p̄nūciādū ē: e greco. n. i a

f lōgū cōuertit. hoc i pulmētis utimur: cuius tria sūt
genera: unū garcile: alterū si se rapi foliis: tertium

erucæ semī. Optimū egyptiū nulla cultura nascit: melius

tñ trāslata plāta subcrescit. Sinapi Pytha. p̄ncipatū ob ue/
hemētia dedit: qm̄ nō aliud magis i nares & cerebrū pene

trat. Serpētū & fūgoꝝ uenena discutere putat ob eius cali

dā uim & siccā. stomacho utilissimū habet: agit i pulmōis

uicia ueterē tussim leuat faciles excreatiōes facit. Suspitio/
fis i cibo dat̄ sensus atq; caput sternutamētis purgat: aluū

mollit mēstrua & urinā ciet: pituitā rescidit: corpis uicio il

litū inurēdi uim ostēdit. Sinapiū. cap. xii.

t Vnse sinapi biduo tñ prius i aqua crebro pmutata

quo cādidiōr fiat & temperatiōr remolite: tunfas

amygdalas addito: atq; iterū cōterito: cū ex cauato ac mo

lito pane. Acresta deinde: aut acri aceto dissoluta p̄seta

ceū in patinas mittito. Dulcē si uoles dulcia: si acrē acria

indito. Hoc partim natura partim rōne cōpositiōis sto/
machum & epar cōcalescit: splenē extenuat: sitim facit:

uenerē stimulat. Sinapium rubeum. cap. xiii.

Inapim passulas sandalos bucellas panis tostas:
f cinnami parū: aut seorsū: aut simul conterito uel
mollito: trita. n. cū acresta aut aceto: cūq; modico
sapæ dissoluito. In patinasq; p setaceū trāsagito. Hoc mi/
nus supiore cōcalescit: ac siti mouet: nec icōmode nutrit:

Sinapium in frustra. cap. xiiii.

f Inapi ac passulis bene tunsis cinnami parū ac cha
riophilorū admiscebis: pillulasq; aut tessellas ex
hac mixtura facies. Siccas ī tabula quo uoles tecū deferes
Acresta ubi opus erit: aut aceto: aut sapa dissolues. Natu/
ra parū a superioribus et hoc differt.

Moretū cælestinum in estate. cap. xv:

m Ora ex rubro tūsa tritis amygdalis admiscebis: pa
rū gígiberis addes: dissoluta aceto: aut acresta p se
taceū facito trāseāt. Paræ hæc alūt tarde cōcoquūt fastidio
afficiūt. epar tñ iuuāt. Pipatū croceū in pisces. c. xvi.

b Vcellas panis tostas in modico aceti uini nigri ac
defruti facito ferueāt: coctas p seraceū trāsiges: in/
desq; aromata acria simul ac dulcia: si croceū uo/
les crocū addito. Hoc p cōmode alit: apte cōcoquit. Sto
machum & epar calescit pituitam discidit.

Aliarū ex iuglāde aut amygdala. c. xvii.

a Mygdalis aut nucibus semitūsis mūdi alii q̄tū uo
les addito silq; ut par ē: optie territo ispgēdo cōti/
nuo modicū aquæ: ne oleū faciant. Tritus excauatū panē
ac remollitū in iure carniū: aut pisciū idito: rursūq; territo
dissolui eodē iure si p̄durū uidebit̄ p̄cōmode poterit. Ser/
uabit̄ ad tēpus ut de sinapi diximus cōmodissime. Huius
eduli Pōpeius noster p̄cupidus ē: & si parū alit diu mora

tur in stomacho: uisum hebetat: epar concalefacit.

Aliatum coloratius. cap. xviii.

i Dage in hoc qd' in superiore. Verū nō aqua aut iure dissolues: sed musto uuæ nigræ manibus exp̄sso & p semihorā decocto. Idē ēt fieri cū succo cerasiorū potest. Hoc magis alit q̄ qd' prius descripsimus.

Acresta uiridis. cap. xix.

n Asturciū qd' gr̄aci κερδαμοῦ uocāt bene cum modico salis cōteres. Tunsum acresta ueteri dissolues in patinamq; per fetaceū transferes.

Moretū p̄pinaceū: qd' falsum uocāt. cap. xx.

p Ampinos uitium teneros adhuc bñ tūdes addes si uoles alii tenellī caulē: & modicū excuati panis: De sale nil loquor: cū nullū fere eduliū sine sale fiat. Aceto deide acresta hęc oīa dissolues: & dissolutā in patinā p fetaceū trāfferes. Parū hoc alit: Stomachū & epar refrigerat cholera reprimat. Acrestā cū feniculis. cap. xxi.

Liū cū feniculis dulcibus bene tūdito tusum acre-

a sta recētī dissoluito: dissolutū p fetaceū colato. Tumefactū aluum residere facit. parū alit epar refrigerat. Sapor rosellinus. cap. xxii.

r Osella nōdum bene matura cōtundito una cū spico alii si uoles: tunsa & acresta dissoluta in patinā p fetaceum colato. Moretum ex cornis. c. xxiii.

Orna bene matura manibus cōfracta ī cacabū re-

c pones. hisq; multū acreste recētis: pipis modicū salis plusculum addes. Vbi hęc simul p horas duas ebullierint p cribrū fetaceū satis rarū facito ī seriā aliq̄ ubi seruēt trāseāt. Coloraci ex hoc alia edulia poteret. Indi. n.

parum oportet: quia aluum astringit: pectus exaspant: & parum alit. Refrigerare tamen epas: & bile extinguere putat.

Pulmentum in torta. cap. xxiiii.

p Vlmētū qđ uulgo tortā appellamus & hoc nomē a tortis & concisis herbis: ex qbus fere sit accepisse putari: fecit hoc nostrorū foelicissimū seculū: quo oīa ppe maiorū iuēta sūt iuersa: adeo gulæ & uētri dediti sumus: ut qđ tū clarū erat nūc obscurū uideat. Ex auribus. n. & quis altili nō ex holeribus artocreata uolunt delicate nostrorū gulæ: Bletā cucurbitā rapū napū: buglossū eorū uernacula cibaria fastiūt: mihiq; ex cornelio meo relinquūt. Nec immerito qđē qñ lenociniis: adulatiōibus: blāditiis: assentiōibus qñ generoso quōdā labore diuitias & opes qbus abuterent sint cōsecuti. Totā igit siue illa pythagorea sit siue gallica deiceps appellabimus. **Torta alba. c. xxv.**

l Ibrā ac semissē optimi casei recētis: p̄serti minutati cōcisā bñ cōdito. Tūse ouorū albamēta. xii. aut. xv.

selibrā sacchari: semiūciā gīgiberis albi: selibrā liq̄minis porcini: totidē butyri recētis: lactis q̄tū fat erit admisceto. Vbi crustā subtilē admodū ī textu collocaueris hęc oīa idito: ad focū posita lēto igne decoqto. Sup ut coloratior sit carbōes ī opculū ponito: cocte ac ex textu exempte saccharū tritū cū aq̄ rosacea ispges. Alit hęc multū: tarde cōcoq̄t: epas cōcalescit: oppilatiōes iducit: calculū generat oculis ac neruis obest. **Torta bononiēsis. c. xxvi.**

t Antū p̄guis casei q̄tū ī alba posui cōcides ac conteres. Trito bletas petroselinū amaracū lotū cōcisum oua q̄ttuor bñ disfracta: tū sū pip: paḡ croci mltum liq̄minis: aut butyri recētis addes: miscebisq; māib; ut unū ppe

corpus fiāt. Hāc itē ī textū subcrustatū ad focū pōes. Semī
cocta quo colorator uideat ouū cū croco disfractū suffun
des. Cocta putato: ubi supiorē crustā leuauerit. Hāc & supi
ore deterior est. **Herbaceū maiale. c. xxvii.**

t Antūdē casei q̄tū ī priō & secūdo p̄posui cōcīdīto
& tūdīto. Tūso bletæ succū amaraci parū: saluiæ
plusculū: mēthæ minimū petroselini plurimū tūsa ī morta
rio sint oīa. xv. aut. xvi. albamēta ouorū disfracta: selibrā li
q̄mīs: aut butyri recētis addito: admiscetoq̄. Sūt q̄ & folia
aliquot petroselini cōcīsa nō tūsa: selibrā gīgiberis alibi sac
chari uncias. viii. idāt Hāc oīa simul mixta ī ollā aut patel
tā bñ unctā īpolita ī carbōibz p̄cul flāma ne fumū cōcipiat
miscēdo cōtinuo dōec spissent: efferueāt facito: ubi p̄pe co
cturā fuerit: ī aliā patellā subcrustulatam trāsferto: textuq̄
opito: dōec oīa leni igne coquāt. Cocta & ī patinā trāslata
saccharo optio & aq̄ ros suffūdes. Hoc pulmentū quo uiri
dius eo melius: & gratius. Hoc caueāt q̄ cruditate laborāt
tarde enī cōcoq̄: oculos hebetat: oppilatiōes facit: calcu
lū generat. **Torta cucurbitina. cap. xxviii**

c Vcurbitas bene mūdās teres ut caseū soles efferue
āt deīde modicū: aut ī iure pīgui: aut ī lacte facies
Semicoctis & ī catinū p̄ setaceū trāslatis: tm̄ casei q̄tum pri
mo dixi. Selibrā ab dominis: aut uberis p̄pinguis elixi cul
tro tūsi: aut loco istaz si placebit tātūdē uel butyri: uel liq̄
minis selibrā sacchari: p̄az gīgiberis: nō nihil cynnāi: oua
sex: duos lactis cyathos: p̄az croci addēdo p̄miscēbis Hāc
cōditurā in textu uncto aut subcrustato tantum lento igne
subter superne coques. Sunt qui frustra foliatorum q̄ istī
lagana uocant loco superioris cruste addant. Coctam ac

*foliata: q̄ lagana
dicitur vulgo.*

in patinā trāssatā saccharo & aqua rosacea aspges Nō edat
hoc Cassius q̄ colico laborat: & claculo. Difficilis itē cōco/
ctiōis ē: & male alit. Rapū pirū cotōea ī torta. c. xxix.

r Apis & piris: aut cotonis sub cinere & carbonibus
bene coctis ac tritis: ea fere oīa quæ in curcubitina
diximus admiscebis coquesq̄. Hoc deuoret Gra/
chus q̄ disuria cruciat: & demortuā in se uenerem querit.

Polenta siue ex uulgo miliaciū. cap. xxx.

g Vod uulgo miliaciū uocāt nos rectius polētā di/
xerimus. Fiet at̄ p̄ q̄ttuor aut qnq̄ cōuiuis hoc mō
Librā casei admodū recētis tādiu cōteres: donec in lac cō/
uersum credat̄. Huic. viii. aut decē oua tudecula bñ difra/
cta: selibrā sacchari: tris aut quattuor uncias farina: uel lo
co huius excauatū panē: & remollitū addes: admiscebisq̄
In patella deinde liquamine bene unctā sine crusta ides cu
rabisq̄ ut ī carbōibus subter supneue apposite coquat̄. Co
cte ac in patinā uel orbem trāssate: saccharo & aquā rosace
am infundes Nō delingat hoc Hircius: q̄ ob uehemētē do
lorē laterum nobis clamore suo somnum plerumq̄ aufer.

Torta sambucea. cap. xxxi.

f Loribus sambuci oīa illa misceto: q̄ ī torta alba cō
memorauimus. Spissior tamē hęc cōpositio q̄ illa
debet eē: quo flores ī ptes oēs trāsserāt̄. Hoc ednlum & si
parum alit: & tarde digeret̄: letiores tamē crebro uescētes
facit. Hoc edat Celius: q̄ Saturnum, melancholia superat.

Torta ex capreolis uitium. cap. xxxii.

c Apreoli p̄fecto hi dicūt q̄ palmītes arboribꝫ aut
palis adlaqueāt & uiciūt. hos collectos māipula
tim & semicoctos: minutim cōcides. Idē ēt fieri ex rosīs tu/

beis p̄comode p̄t. Concisis capreolis: caseū recentē bene tritū tunsum uber elixū prius: aut loco huius si magis placabit liquamē uel butyrū: gingiberis modicum cynami plusculū: sacchari q̄tū sat erit addes: & miscebis: Hāc conditurā in patellā subcrustatā: ac bene unctā: ad focum ponēs. Vbi p̄pe cocturā fuerit superiorē crustā pluribus ī locis p̄forabis. Coctā demū: saccharo multo & aq̄ rosacea consparges. Hoc & si Vespasiano bibliopolæ placet: q̄ epar iuuat: q̄ bilē reprimat: parū tamē alit: tarde cōcoquit: pectus exasperat. **Torta ex riso .cap. xxxiii.**

r Ifum bene coctū: aut in lacte aut in iure pingui in tabulā extends: donec humor exprimat: huic deinde in catinū parū casei recētis bene triti: decē albamēta ouoꝝ bene diffracta: saccharū cū aq̄ rosacea: & lactis si uoles cyathū unū admiscebis. Dissoluta oīa in patella obseruādo ea q̄ ī torta alba diximus coques: minus tamē casei hāc requirit q̄ superior. Alit & hāc multū: iuuat epar. Geniturā auget. Diu tñ morat̄ in stomacho: oculos hebetat: calculos creat opilatiōes iducit. **Torta ex farre. c. xxxiiii.**

f Ar bene coctū ex iure pingui in tabula ut subsiccetur extēdito. Post expressum humorē in catinū ponito: huic librā casei recētis: & selibrā ueteris bene triti: abdomē porci: aut uber uitulinū bene coctū: & tūsum cum gladiolo: aromatū & sacchari q̄tū sat erit: oua. xy. diffracta cū modico croci indito: admisceto tā diu: donec cōficiāt. In patellā punctā deīde trāslata: superneq; tñ crusta cōtectā: eo mō quo superiora cogto. Cocta saccharo & aqua rosacea consp̄gito. Alit & hoc multū: epati opitulat̄: egre tamē concoquit̄: oppilationes & calculū facit.

a Vt uítulí aut hedi aut capí carnē elixabis. elixā & eneruatā minutatí cōcides & in mortario tundes. **H**inc deíde pagē casei recētis tātūdē ueteris & triti. pagē petroseliní & amaraci cōcisi. oua. xv. bene disfracta abdomē porcinū aut uber uitulínū cōcisum modicū pipis plusculū cynnami minimum gíngiberis tātum crocí ut colorē cōcipiat addes. Curabis coquat' eo mó quo albam diximus. **H**oc edāt Scaurus & Celius qui nimíā macilētiā cū obesitate libēter pmutarēt. Vehementer. n. alit: corpus obefat: epar iuuat: oppilationē tamē & calculum facit.

Torta ex castaneis.

cap. xxxvi.

e Lixis castaneis & in mortario tūsis: perq; fetaceū in catinū cum modico lacte transmissis oía illa admiscebis: q̄ in torta ex farre cōmemorauimus. Croceam si uoles: crocū addito. Ad hoc me sapius iuitat Montanus. Admodū siq̄dē alit: appetētiā excitat: corpus obefat. Tarde tamē cōcoquit' stomachū & intestina íflat: colicū facit & uísui nocet.

Torta cōmunis. cap. xxxvii.

c Aseum optimū: oua octo: adipē bonā aut porcinē aut uitulínā. aut modicū butyri pro tpe. Panē tritū cū iure croceo & pingui bene donec unū ppe corpus fiant misceto eoq; modo coquito: quo & tortā albam. **H**oc pulmentum plus mali q̄ boni in se habet.

Torta ex milio.

cap. xxxviii.

m Illiū bene tunsum lotū mūdū anguste in lacte caprino aut uaccino decoqto. Cocto farinā cū duobus ouoꝝ albamētis: aut si ad minus placet cū lacte dissolutā admiscebis: bene cochleari oía iuoluēdo: saccharūq;

inspēdo. Ex cacabo deide in tabulā oīa extēdito. ubi paulū refrixerit: bucellas oblōgas in patellā cū liq̄mine frīgito. Frictas & coloratiores factas in patinas trāfferto. saccharoq; aq̄ rosacea suffundito. Idē etiā fieri tpe ieiunii pōt succū amygdalaz; p lacte & oleū pro liq̄mine cōmutādo Idē etiā de riso fieri pōt qđ & suavis & salubrius erit. Hoc enī pag; alit: tarde cōcoquit aluū stringit & oculis nocet.

Torta ex merendis. cap. xxxix.

c Erasia acria: q̄ uel merēdas licet appellare: exossata ī mortario cōtundito. Tunsis rosas rubeas bñ cōcīfas parū casei recētis & ueteris triti: modicū pipis pag; gingiberis plusculū sacchari: oua q̄ttuor disfracta admisce to. Mixta in patellā bñ unctā & subcrustatā lento igne coquito. Ab igne exēpta saccharo & aqua rosacea suffundito Hoc nō multū a superiore ui & gratia differt.

Torta ex cāmaris tempore ieiunii cap. xl.

e X cāmaris elixi qđ bonū est in mortario tundes. Succū deide amygdalinū cū aqua rosacea p seta/ ceum trāsmīssum pparabis: aut si id nō poteris ius pisorū aut cicerū alboz; seruabis. Passulas & ficos quīq; cōteres. Modicū petroselini amaraci blete parū incocte minutatī cōcīdes. Cynnami gingiberis sacchari q̄tum sat erit addes mixta hęc & bene tunsa cū ouis lyci ut cōcreta melius coquantur. In textu bene uncto ac subter supneue in crustato ad focū pones flāma pcul. Coctum saccharo & aqua rosacea suffundes. Membra omnia hoc edulium ledit.

Torta ex anguillis. cap. xli.

a Nguillā decorticatā & ī frustra cōcīsam parūper elixabis. Amygdalarum succū cū acresta & aqua

rosacea p setaceum in catinū transmittes. Non erit itē ab
re quo spissius hoc fiat: passulas cū tribus aut quattuor fi/
cis cōtundere. Atriplices deinde cū petroselinō manibus
disfractos & in oleo parum frictos. passulaz uncia: nucleo
rum itē pineoz uncia. gingiberis. piperis. cynnami. croci
parū: supradicta tādiu māibus admiscebis: quoad unū cor
pus fiāt. Mixta in patellā bene unctā & subcrustatā: indes
p qdam quasi tabulata frustra anguille collocando. ubi se
micocta fuerit in superiorē crustā pluribus in locis pforatā
modicū acreste: aquæ rosaceæ ac sacchari suffundes. Coctā
demum hostibus appones. Nil. n. boni in se habet.

Torta ex dactylis. cap. xlii.

a Mygdalas bene tunfas cū iure pisciū & aqua ro/
facea dissolues: dissolutas ī catinū p setaceū trās/
mittes: dactiloz exossatoz selibrā: parum passulaz q̄ttuor
aut qnq; ficos: risi itē bene cocti uncias tres in eodē morta
rio cōteres: parū deide petroselini: atriplicis: amaraci ma/
nibus cōfracti: ac ī oleo fricti gladiolo cōcides. Nō erit ab
re si cū his iocuscula aut adipē piscis cōcideres: uncia pter/
ea passulaz corithiaz: selibrā sacchari: paz cynnami: plu
sculū gingiberis: modicū croci simul aut seorsum teres: su/
perioribusq; admiscebis. Verū ut magis hæc spissent: aut
semiunciā hamili: aut oua lyci indes extēdesq; in textū be/
ne unctum & subcrustatū infixis ubiq; nucleis pineis bene
mundis. Lagana uero si placebit pro superiore crusta ex/
tēdes. Coqui lēto igne hoc pulmētum debet. Tenue itē ut
fit necesse est. Coctū: saccharo & aqua rosacea si suffundat
Alit hoc quidē & multū: tarde cōcoquitur: epar iuuat: dē/
tes cōprimit: pituitam auget.

Torta alba.

cap. xliii.

1 Ibrā amygdalaz bñ tunfam cū aqua rosacea cūq;
iure risi fere cocti dissoluto: ac p setaceū in mor/
tarium trāsmittito. Risi deide bene cocti uncias .viii. cum
ipsis amygdalis terito: addēdo fermēti albi uncias tres: ha
mili parū: oua lici ut supradictū est: selibrā sacchari: unciā
nucleoz pineoz parū in mortario tunsoz. Mixta hęc oīa
in patellā bene unctā & subcrustatā extēdes: ad focūq; po
nes. Semicocte lagana supne extēdes. Cocte aquā rosaceā
cū saccharo insparges. Ad hoc sapius inuitatē Cassium ni
si colicā egritudinē faceret: bene alit: epati opitulatur: ue/
nerem ciet.

Torta ex cicere rubeo. cap. xliiii.

1 Icer rubeū coctū cum suo iure: cūq; modico aquæ
rosaceæ cōtundes: tūsum p setaceū in catinū trās/
feres Librā amygdalaz adeo tritā ut nō sit opus
p setaceū trāsmittere: duas uncias passulaz tres aut q̄ttuor
ficus simul tunfas: unciā p̄terea pineoz semitūsoz: tātum
sacchari & aquæ rosaceæ q̄tum sat est: cinnamī ac gigibe/
ris tantūdem his addes: admiscebisq;. Mixta in patinā be
ne unctā & subcrustatā extēdes. Sunt q̄ hamilū aut oua li
ci addāt: quo tenatior hęc torta sit. Coctā ferme igne sup/
ne iniecto coloratiore facies. Tenuis hęc sit & saccharo &
aqua rosacea suffundat. Epati & uentri tātum hoc eduliū
opitulatur.

Torta pandodapa. cap. xlv.

1 Ibrā pisoz elioxz cum intraneis coctoz piscium
oua item trutz aut tinchæ: modicum petroselinī
parum menthæ bene cōcise in mortario simul cō
teres. Addendo ex saccharo cinnamo gingiberi: quātum
sat erit. Hęc bene tunsa aqua rosacea dissolues in patellā

bene unctā eo modo quo supiora coques. Coloratiores ex
croco oēs torte aut accidiores pro arbitrio fieri poterunt.
Vtrūq; tñ mali habebunt alimēti. Torta in iure. c. xlvj.

Rustā eo mō quo in pastillis soles subigito: sub/
actā iposita farina: ut stare circūqua; possit i tex/
tu ad ignē desiccato Sublata deide farina supio/
reue crusta pullos elixos aut pipiōes in frustra diuisos cū
succo amygdalio: duobus ouo; uitellis: modico croci gi/
giberis cynnāi acresta iure pigui indes. Coctā e furno exi/
mes: saccharo; & aq; ros. suffundes. Laudat hoc pulmē/
tū Esculapius romanus qd multū alit: qd stomachū renes
& epar iuuat: corpus obelat & firmat geniturā auget uene
rē demortuā excitat. Hinc est q; Archigallus hoc cibo fre
quēter utit. Torta quā marzapanē nocāt. c. xlvij

Orta quā marzapanē uocāt hoc mō facito. Amig
dalarū q; in aqua recēti p diē & noctē residerint be
ne mūdas q; accurate fieri poterit terito: aqua recēti cōti/
nuo leniter inspgēdo ne oleū faciāt. Optimā si uoles tan/
tū sacchari optimi addito: q̄tum amygdalarū. Vbi oīa be
ne tunsa fuerint atq; aqua rosacea dissoluta in patellā le/
ui crustulo subactā atq; rosacea aqua sēpius hūctatā ex/
tēdito & in furnū indito: inspgēdo cōtinuo tritū saccharū
cū modico aquæ rosacæ ne nimiū desiccet. Coq; itē ad fo
cū possunt: mō curet ne tostæ potius q; coctæ uideant: bas/
sam itē q; altam hāc tortā uelim: melior. n. est. Cū patritio
meo senis: ubi peculiariter fiūt edisse nil suauius me memi
ni. Optimi sunt alimēti bñ cōcoquunt. Pectus renes epar
iuuat geniturā augēt uenerē cient: & ardorē urinæ tollūt.

Pastilli quos canifiones uocant.

cap. xlvij.

*hinc philipp pby hinc
ualla agnoscit qz
lis
Card. d. Roban. iur.*

Arinæ cum saccharo & aqua rosacea subacte: extē
f seq; in crustuli morem: ex eadē cōpositione indes
 quā in marzapanē dixi: iuolui hęc more pastillo/
 rum deberet: & in furno ut paululo ante dixi lēto igne co/
 qui. Sunt qui formulis pastillos ipsos componant. A supe/
 riore: alimento & proprietate nil differunt. Placent autem
 Phosphoro: qui a teneris saccharo assuevit.

Offella. cap. xlix.

c Asei parmēsis nō nimium duri parum: tātundem
 recētis teres Duo ouorum albamēta agitabis pas/
 fulas integras cynami: gingiberis: croci modicū admisce/
 bis inuoluesq; farinae subacte & bene extenuate ad eā quā
 uoles magnitudinē. In furno deinde nō nimium coques:
 Ita enim gratiores sunt. Parum tamen alunt tarde conco/
 quantur oppilatione s inducunt & calculos creant.

Anguilla in torta. cap. l.

a Nguille elixe & in frustra, concise aut lac alternis
 piscis aut adipem minutatim incisam parum men/
 thæ petroselini concisi pineorum unciam tantundem pas/
 fularum modicum cynami gingiberis piperis ac chario/
 philorum addes miscabisq;. In crustam deinde extends
 addēdo parum optimi olei. Vbi ppe cocturam fuerit duas
 uncias amygdalarum tunfarum in acresta cum croco dis/
 solues ac per setaceum ttansmittes superq; totam leniter
 extēdes. Hoc pulmento Palladius Rutilius mire delecta/
 tur & si nihil boni in se habet.

Piscis in pastillo. cap. li.

p Iscē mundū & lotum circa spinā utrinq; scindito
 Scissum sale & aromatibus cōspgito. Inuolutoq;

paſta ſatis groſſa ac in furno decoquito. Hūc ego hoſtibus
appo nerē adeo pncioſus eſt. Cotonea ī paſtillō. c. lii.

c Otoneis mūdīs & excauatis medullā uitulīnā aut
bubulā indes cū cynamo & ſaccharo. Hęc circa
paſtā duces addito ſale: coqueſq; in furno lento
igne. Ante cibum ſumpta ut aluum ſtipticant: ita poſt cibū
cient: & uapores a cerebro dimouent.

Cōcretum amygdalinū ieiunio. cap. liii.

a Mygdalas bene tūſas: ſacchari uncias duas: & aq̄
roſaceæ tātundē addes. Infundeſ itē ex lyco: aut
tincha paz̄ iuris: ne nimiū ſit ſalitū caueto. Trāſmites hęc
oīa p ſetaceū ī patinā: ſineſq; p noctē quieſcere: mane con/
cretū ut lac reperiēs. Inuolui itē ſi uoles carice & frōdibus
poterit atq; inde ī patinas trāſferri. Saccharo ſuffundere &
aneſo cōdire memēto. Parū hoc alit ſtomachū & pectus le
nit. Epar iuuat: geniturā auget: & ardorē urinæ ſedat.

Recocta ficta. cap. liiii.

l Ibrā amygdalarū bene tunſam: ſacchari uncias q̄t
tuor. aquæ roſaceæ unciā unā. mediū cyathum ex
antedictis piſcibus: ī unū miſcebis: mixta ī formulā p ſeta
ceū trāſmites. In loco frigido p noctē aſſeruari debet ſequē
ti die ī patinis aut pinacib; cōuiuis appōēs Recoctā dices.

Butyrum fictum. cap. lv.

l Ibrā amygdalarum tunſarum cum medio cyatho
aquæ roſaceæ diſſolues: ac p ſetaceū denſum trāſ/
mittes ut autem melius cōſtringatur: aut parum farinae ex
hamilo: aut dimidiū cyathum iuris ex lyco addes. Saccha
ri item uncias quattuor: & parū croci ut coloratior fiat re/
quirit. Hęc omnia in uas ad id aptum noctu indes: mane

si in loco humido residerit: cōcretū iuenies. A superioribus
nil differt. Hoc germanicus noster negat esse suaue: quia nō
ungit. Offa canabina. cap. lvi.

f Emen canabinū ita coctum ut iā corticē discissam
ostēdat: in mortario cū amygdalis mundis bñ te
res: tritū dissolues in aqua recēti trāsferesq; i cacabū p seta
ceū excretoriū. Efferueat parū cū modico salis & sacchari
necesse est. Addēdū & pip si id quoq; placet. Ebuliat iterū
parū per necesse est. Bucellas panis pax̄ tostas pparabis: i
desq; hoc cibariū in patinas: bucellas ipas tanq̄ tabulata
q̄dā extēdes. Tris aut quattuor ordines ex his facies. Aro/
mata postremo dulcia p̄sertim parump sup aspges. Fugiē
dum hoc penitus est. Nā & male alit & fastidiū cōcitāt: &
dolorē i stomacho in intestinis generat: atq; oculos hebe
tat. Diriola. cap. lvii.

c Rustulū facito: ut i pastillo dixi. Huic duo uitel/
la ouog bñ diffracta: lac: c ynnamū saccharū in/
des tādū ad focū miscebis: donec cōcreta fuerit. Laudat̄
a Cassio: nec i merito q̄dē: multū. n. ac bene alit: p̄thycis
& ethycis cōfert. Stomachū epar renes iuuat: geniturā au/
get: ac corpus obefat. Diriola in ieiunio. cap. lviii.

a Mygdalas bñ tuntas cū cynamo saccharo & aq̄
rosacea dissolues: coquesq; eo mō quo & supiorē.
Addendū tñ ut cōcretior fiat hanili parū: bene &
hoc alit: pecus lenit: renibus & epati opitulatur: geniturā
auget: & ardorē urinæ sedat. Caseus frictus. cap. lix.

t Effellas casei p̄guis nec plāe ueteris nec plāe no/
ui i patella ad id apta cū butyro aut liquamie suf
frigito. Vbi tenelle eē incipiēt uoluito: ac statī exi

mīto: saccharo & cynamo aspgēde sunt & calide adhuc edende. Aliter bucellas panis bene utrinq; tostas in patellā per ordinē collocato: tessellasq; casei tanq̄ in tabulatū extendito. Ad focū positā textu operito. Liquefactū caseū saccharo cynamo gingiberi aspgito atq; statim edito: si esse malā rem uis. Difficillime enī cōcoquitur & male alit Opilationes & lapidem generat:

Rapum armatum.

cap. lxx.

u Oluere q̄ gulā uallatā habēt: id rapū armatū dīci: qd' caseo tanq̄ lorica & thorace iuoluit: quasi eorū baratra ingressura nequaq̄ sine armis tuta uideātur. Verū quid pdest qd' ad tutelā inuentū est: id totū ad pni/ciē raporū uertit: cū malint gulosi tanq̄ fortissimi in popi/nis athlete armatū hostē: q̄ inermē deuorare. Rapā uel elixā uel sub cinere coctā intestinalas cōcides. Idē etiā facies de caseo subrecēti & pigui. Subtiliores tamē he sint: q̄ quæ ex rapis. In patellā butyro aut liquamine unctā. primū tabulatū ex caseo facies: secundū ex rapis: & sic deiceps aromatū aliquid aut butyri cōtinuo infundēdo cito hoc pulmētum coquit: cito etiā edendū est. Sed cum sit perniciosum & uoracissimo Domitiano apponatur.

Offa inaurata.

cap. lxxi.

b Ucellas excauati panis utrinq; parum tereto. Tostas ex aqua rosacea in qua & oua diffracta & saccharum tritū insit mollescito. Inde exemptas in patella cum butyro uel liquamine late frigito: ne se contingant. Frictas & in patinam translatas: saccharo aqua rosacea: croco colorata cōspargito. Hoc. M. Antonio placet: nec immerito. corpus obesat: epar & renes iuuat: uenerem ciet

Liber. ix. De offellis q̄s uel frictellas licet appellare.

Rictella a fricto dici nulla rō obstat. Frigunt .n. hęc esicia: unde a frigēdo sumpsere nomē. Male .n. nobiscū actū esset: si qđ ex cōsuetudine in frequētē usum trāslatū est ad latitudinē traduci nō posset: cum id & quadret & analogiā sapiat. Iniq̄ pfecto ī uosmetipsos sumus: si id mala cōsuetudine ac p̄tinacia potio facere phibemur: ad qđ natura & lege ipellimur. Quis .n. nō ppagari suū genus uelit: Quis itē q̄ abūdā- tissimū cupiat restringi: & ad extremā maciē deduci gaudeat: Pedagogor̄ & iuidor̄ hęc ē cōsuetudo: ut id quātū sit laudabile in alio iprobēt: qđ ipsi attigere nequere. Habuit unaqueq; etas qđ latinati adheret. Licuit ut ait Horatius sempq; licebit signatū p̄sente nota deducere nomē. Scio plerosq; oblaturos in me: q̄ ego noua noīa hoc meo scripto itroduxerī. Verū his uero ut herculē quōdā latrāti Cerbero fecisse aiunt offas pp̄igues obiiciā: qbus ut rabidi & famelici canes inherētes a me tātisp ad edacitatē caninos morsus cōuerterēt.

Frictelle ex sambuco .c. i.

Aseo trito tum ueteri tū recēti: farinae parū. Ouoꝝ albamēta quedā lactis aliqd sacchari plusculum addes & simul in eodem mortario cōteres. Tritis e mortario & in catinū translatis flores sambuci integros superasp̄ges & miscebis. Hanc cōditurā: aut manu aut cochleari: aut aliqua alia forma in patellā inditam ubi optimum liquamen uel butyrum uel oleū ferueat coquito. Calida edantur necesse est. Ex compositione quid proffit oblit ue deprehendes.

Frictella ex albamēto ouoꝝ poline & caseo recēti. c. ii.

o Bseruabis ea oia q̄ paululo ante dixi: excepto lacte
& flore sambuci: Hoc & supiore infalubrius.

Fricella ex cōcreto lacte. cap. iiii.

l Ac cōcretū p̄ dēsum setaceū trāsigat facito. Serum
qd̄ exprimes cū farina: albamēto ouog: saccharo
aqua rosacea pmisceto. Mixta cochleari paulatī in patellā
ex liq̄mine: aut butyro feruētē idito. Ledunt he neruos &
oculos.

Fricella ex riso. cap. iiii.

r lsum cum lacte coctum in frictellas eo modo redi
ges: quo & supiora: excepto dūtaxat caseo lacte.

Fricella ex saluia. cap. v.

f Arinā cū ouis saccharo: cynamo: ac croco dissol
ues & subiges. Huic folia saluix̄ itegra: & q̄tū uis
lata ides: ac delibuta ī patella ex liq̄mine aut oleo par̄ fri
ges: Alit hoc: & neruis opitulat: & si tarde cōcoq̄t: ac op/
pilatiōes iducit.

Fricelle ex pomis. cap. vi.

t Essellas ex pomis mūdis: & excauatis factas ī liq̄mi
ne aut oleo parū frigito: ī tabulāq̄: ut exiccēnt extē
dito. Inuoluta deide ī tali cōditura: qualē p̄dixi tūsum fri/
gito. Si ex hoc delinges malam rem te esse scito.

Fricelle ex lauro. cap. vii.

f Olia lauri ī liq̄mine aut oleo fricta ī orbē: ut exiccē
tur extēdito: sicca eo mō quo saluiā dixi rursus ex/
coq̄to: atq̄ edito si tumore alui laboras: nā flatum soluit.

Fricelle amygdaline. cap. viii.

a Mygdalas bene mūdas & tritas p̄ setaceū cū lacte
& aq̄ ros. trāsmittito. His itē pulli elixi: pectus se/
orsum tūsum: addita farina: duobus aut tribus albamētis
ouog: saccharo bene admiscebis. Cōditurā uti uolens: uel

liquamine uel oleo friges. Multū alent:tarde cōcoquent
epar iuuabūt:uenerē excitabūt:corpus succiplenū reddēt

Fricelle ex sambuco in ieiunio. cap. ix.

a Mygdalas tunsas aut nucleos pineos ex aqua rosa
cea:aut iure pisore dissolutos p setaceum in catinū
mittes:huic parum fermēti:flores sambuci:polinis quātū
sat erit indes miscebisq;. fieri hęc cōditura:q̄ mane usurus
es uesperi oīo debet. Quo fricelle spōgiores fiāt. Sunt q
mane parum sacchari indunt:& frigrant quo uelint modo
Ad tollendum urinæ ardorem ualere putantur.

Fricelle amare. cap. x.

p Olinē & fermentum cū herbis amaris ac minutatī
concisis ueniente nocte dissolues. Mane ficos sic/
cas frustulatim cōcisas:uuam passam indes admiscebisq;.
Nō sit admodū tenera hęc cōditura: frictellas coctas sac/
charo:& melle suffundes. Alere multū non putant. Epar
tamē iuuāt:tumorē ex aluo pellūt.Pituitā consumunt.

Fricelle ex riso. cap. xi.

r Isum bene coctum ac in tabulato extensum:ut ni/
mium humorē emittat:si uoles tundito. Amygda
larum item tunsarū q̄tum sat erit addito:dissoluitoq; cum
aqua rosacea ac iure decocti risi. His postea farinā & sac/
charum admisceto:mixta uti uoles in oleo friges.

Fricelle ex pomis. cap. xii.

p Omis elixis aut sub cinere coctis ac tunsis ablato
cortice:& excauato interiore p̄duro:modicum fer
menti farinæ sacchari admiscebis:& frictellas in oleo fri/
ges. quas certe ex compositione noxias dephendas.

Fricella ex ficis. cap. xiii.

k

a Mygdalis aut nucleis pineis bene tūsis: uua passam
cū duobus ficis cōcisam: parū petroselini: modicū
uua passæ itegre: cū aromatibz addito: & admisceto. Hāc
ipēsa si durior ac spicior uidebit: cū aqua ros. dissolues: in/
desq; i ficos siccas & subter aptas. Farina priō aspgi: ac de/
inceps i oleo coq debēt. Bene hoc alit: epar & renes iuuat
geniturā auget: uiuidū sanguinē generat: tarde tamē cōco
quit: & pediculos facit. Frictelle ex piscibus. c. xiiii.

p Vipa piscis bene elixi: ac tunsi cū succo amygdali
no cū aq ros. dissoluito addito saccharo: & poline
Frictellas deide in quā formā redigito. Quæ qdē
difficultati mingēdi tantū medent: in cæteris uero obsūt.

Frictelle in formā piscis. cap. xy.

a Mygdalas bene mundas: uua passam saccharū si/
mul tundito: tunsis uua passam: saccharū: petrose/
linū: parū amaraci bene cōcisi: parū croci admisceto. Para
tā hēbis subactā farinā admodū subtilē & in frustra diuisā
qbus ipensā piscis formā rediges. Sunt qui hoc agāt ligno
in formā piscis excauato: Coq hoc pulmentū ex oleo uel
secus in patella pōt. Nec multū a superioribus differt.

a Liter amygdalis tūsis cū saccharo & in aqua ros.
dissolutis farinā subactā pura aqua & saccharo ad
misceto. Frictella sq; in formā piscis redigito. Ve/
rum hoc sine liquamine uel oleo coqui oīno debet.

a Liter amygdalis: tūsis aut nucibus aut nucleis pi
neis cū uua passa ac ficis siccis ptunsis. Lac pisciū
aut iocuscula: parū petroselini: & amaraci minu
tatim cōcisi. Aromatum aliquid: croci minimum addes.

Mixta hęc in frictellas rediges. cap. xyi.

9
a Liter risum bene elixū cū amygdalis tūdes: ac in
catinū p setaceū transmittes. Dissolutū ex aq̄ ros.
faccharo & hamilo aspges. His pastilli formā si uoles da
to Fricelle uentose. cap. xvii.

p Olinē cū aqua salis & faccharo subigito: & in pa
stā nō nīmiū durā admodū subtilē extēdito. For
mā deinde ad id fabrefactā aut ore cyathi cōcidito. Dum
turgetur frigescet nec intus quicq̄ erit.

a Liter impēse: quā p̄posuimus: dū de frictellis la/
ctis cōcreti loq̄remur. Ramusculos feniculi flori/
di indes: admiscebisq; ac statī eo mō friges in liq̄mine aut
butyro oleoue. Pastinace fricte. cap. xviii.

b Ene mundas & eneruatas elixabis: inde farina in
uolutas friges ī oleo uel butyro. Parū he nutriūt
tarde cōcoquunt: urinā prouocāt & menstrua. Hidropi/
cis profunt: tormina sedant.

Oua quo uis mō cocta ac d̄ agitatis & cōfractis p̄rio. c. xix
Va cū modico aquæ & lactis bñ agitata & cōfra/
cta aut tudecula aut cochleari caseo trito cōmi/
scebis. Mixta ex butyro uel oleo coques. Suauio/
ra erūt si & parū cocta: & dū coquunt nūq̄ uoluta fuerit.
Herbacei coloris si uoles his bletæ: petroselini plusculū:
succū buglossi: menthæ amaraci: saluiæ parum addes.

Liter easdē herbas cōcisas & frictas modicū ī bu/
a tyro aut oleo superiori ipēse admiscebis ac coques.
Nutriūt hæc: tarde cōcoquit epar iuuāt oppilla/
tiones & calculū generāt. Oua frictellata. cap. xx.

N patellam feruentē oleo aut butyro oua recētia
i & integra abiecto putamine indes: lētoq; igne de

coques: oleo semp p̄sertim cochleari aut tudecula suffun/
dēdo. Vbi alba esse ceperint cocta cito. Risum nobis mo/
uet Ceculus dum hæc studiose parat adeo allucinabūsus
patellæ inheret: durioris cōcoctiōis pp̄ fricturā hæc putāt
medici. Oua elixa. cap. xxi.

i N feruentē aquā oua recētia obiecto folliculo in/
des. Cōcreta ubi erūt statim eximes: tenella eē de
bēt ac saccharo aqua ros. aromatibus dulcibus acresta aut
succo malarāci suffundes. Sūt q̄ & tritū caseū inspgāt: q̄d
nec mihi nec Phosphoro placet: q̄ tali edulio p̄sape uesci/
mur. Sine caseo enim optimū ac suauissimum est.

a Liter oua in lacte aut i uino dulci coques eo mō
quo āte. Verū de caseo nulla fiat mētio: plus alit
hoc & si phlegmonē sanguinē ducit.

Oua fracta. cap. xxii.
o Va recētia diu coquēdo dura facies: ablatis deide
putaminibus: ouū ip̄m ita p̄ mediū scīdes ut nul/
libi albamentū cōminat. Exēpta uitella p̄tim cū bono ca
seo tū ueteri: tū recēti & uua passa cōtundes: p̄tim reserua/
bis ad pulmētū colorādū. Paq̄ itē petroselini amaraci mē
thæ minutī cōcise addes. Sūt q̄ & duos albores ouoꝝ aut
plures cū aromatibus indāt. Hæc impēsa albamēta ouo/
rū repleta & cōclusa: lento igne in oleo friges. Frictis mo
retū ex reliqs uitellis uua passa simul tūsis: ac ex acresta &
sapa dissolutis addito gingiberi cariophilo cynamo in/
fundes: efferueātq; paululū cū ipsis ouis facies. Hoc plus
mali in se habet q̄ boni. Oua in craticula. cap. xxiii.

o Va tunsa i patellā calidā extēdes & coques dōec
cōcreta plicari quadrifariā possint. Hæci quadre

modū redacta in craticulā ad focū positam extēdes. Oua
deinde recētia ablatis putaminibus huc indes: saccharūq;
& cynamū dū coq̄ insparges. Cocta cōuiuis appones:

Oua in ueru.

cap. xxiiii.

u Eru bene calefacto oua p longum transfiges & ad
ignē ac si caro esset torrebis: Calida sūt edēda Sto
lidum inuentū & coquoz; ineptie ac ludi.

a Līter: Oua recentia in cinere. calido diligenter ad
ignē uolues: ut equaliter coquant̄. Exudare ubi ce
perint: recētia & cocta putato: ac cōuiuis apponito. Optia
hac sunt: & cuius apponī percōmode possunt.

Līter: oua recētia in ollā cū recenti aqua imposita

a ubi parum ebulierint eximito: atq; edito. Optima
enī sunt & bene alunt.

Oua fricta florentinorum more.

cap. xxy.

i Nferuētē ex oleo patellā oua recētia ablatis puta
minibus sigillatim indes: tudeculaq; aut cochleari
circūquaq; restringes in rotūdū redigens. Colora
tiora ubi eē ceperit. cocta scito tenella intus sint necesse ē.

Coq̄ difficilīus hac q̄ quæ supra cōsueuerūt.

a Līter: Oua integra in carbones ardētes coniiçito:
ac calida donec frangant̄ fuste pcutito. Cocta &
exempta petroselino & aceto suffundito. Hoc nō faceret
Pomponius noster: qui temere adeo amissis duobus ouis:
unde alia emeret & inopiā nō haberet. Oua fricta. c. xxyi:

c Aseū pingue & tritū: parū mēthæ ac petroselini cō
cisi: uue passe minimū: modicū piperis tūsi: duo ui
tella ouoz; cruda simul miscebis. Mixta ī oua mo/
re florentino fricta: & inde p tenue foramē uitellū exeme/

ris indito: ac iterū frigito: donec farcinē coquat. Conuol
uēda sepius sūt: & cocta acresta aut succo malarāciū cū gin
giberi suffundēda sunt. Oua in pastilli morē. c. xxvii.

Arinā subactā tenuē ad modū facies: extēse in ta
f bulā oua recētia distincta spaciis addes: inspgen/
do semp unicuiq; parū sacchari aromatū minimū
salis. Inuoluta deide ut pastillos solemus: aut elixabis aut
friges: fricta tñ laudabilia sunt. Dura fiant caueto. Oua
enī dura mali alimēti: ac difficillime cōcoctiōis habent.

De boletis & fungis. cap. xxviii.

m Andunt & boleti: multis exēplis in crimē adducti

Hac oportunitate illecta Agrippa Claudiū prici
pē boletis admixto ueneno necauit. Frigide & humide na
ture boleti habēt: & ob hāc rē ueneni uim obtinēt. Rimo
sa terra a fimo aspsa nascūt: quā folliculo priō dirūpūt.
Raro unq; ex uno pediculo gemini surgūt. Liuidi ac colo
re fici arboris psiles: qq; apd ferrū & serpētū cauernas na
scunt mortiferi habent. Tenax quoq; humiditas in sūmo
natās pestiferū ostēdit. A peritis regionū boletos legi ue
lim q̄q; & hi quoq; decipiūt. Periisse. n. q̄sdā familias no
stra etate cognouimus. Nō. n. radicib; ut herbe & arbores
nitūt ac purgant boleti: sed putrescibili ac marcido terræ
uapore ad pniciē hoīum succrescūt. Vitādi ēt illi sunt: q; a/
pud oleā & taxū: nucē & alias arbores malā qlitatē his p/
bētes nascūt. Boletis ut ait Plinius & ortus ē & occasus in
tra dies septē cadētibus hymbribus. Fūgoꝝ lenior ē natu
ra. Ex pituita. n. arboꝝ nasci putāt: tutissimi q; rubēt. Mox
cādidi cū suis pediculis nō iprobāt. Tertiū gēus qd̄ suille
uocāt ueneno accomodatissimū. Hoc Anneū Serenū p̄fe

etum neronis & milites quosdā perisse cōstat. Libet & co-
quēdi quādo ita gulosis placet rationes aliquas afferre cū
succusa illa tyrsi parte qua terræ inherēt in aqua primū cū
excauato pane: cunq; piris aut piroꝝ furculis ac pediculis
coquendi sunt. Aliū quidā indūt q̄ obstare uenenis putat.
Elixī ac saliti in oleo aut liquamine frigunt. Frici moreto
uiridi qđ sal sam uocāt: aut aliato suffundunt. Sunt etiā q
eos ablata pelle aut superiore folliculo indito sale atq; oleo
sursum uorsum in carbonibus decoquāt pipereq; aut cyn/
namo asparos deuorēt. Pessimi (& si gulæ satiffaciūt) quo
uis modo cocti habebunt. Difficile. n. concoquūtur: pernī-
ciosos generāt humores. Membroꝝ item stuporem: quem
apoplexiā græci uocāt. uentris tormina: difficultatē min/
gendi: ac suffocationem minātur.

De tuberibus.

cap. xxix.

t Vbera: quæ recte terræ callū dicemus undiq; ter/
ra circundata nullis fibris aut capillamētis nitū/
tur. Extuberante loco ubi nascūtur nulla rima egeruntur.
Siccis hæc fere & fabulosis locis fructicosisq; nascūtur. Ex/
cedunt sæpe librali pondere cotonei magnitudinē. Duo
eorum genera: arenosa dētibus inimica: & altera sincera.
Distingūtur colore ruffo nigroq; ac intus candido. Lau/
datissima crescūt in aphrica: quæ cum Licinius pretor mā-
daret denariis dentem infregit: ex quo patet & terra tu/
bera ipsa conglobari. Carnosiora putantur: quæ in cyre/
naica nascuntur. Suauiora: que in Thracia. Nobilissima:
quæ circa Damaschum in syria & olympum græciæ putā/
tur. Hymbribus autūnalibus & tonitribus crebris nascū/
tur: nec ultra annū durant. Teneriora habent uerna. Mi/

ra ē Scrophe Nursine solertia & facile. n. ubi nascāt cogno
scit: & inuenta atrectata a rustico aure integra deponit. Vi
no lota sub cinere calido coquunt. Cocta & munda saleq;
itē a pipere aspsa calida adhuc cōuiuis post esum carniū
apponi debēt Alit hic cibus: ut Galieno placet. & quidem
multum ac uenerē ciet. Hinc est q̄ crebro utant uenere de
licatorum ac laudatorum mēse quo in uenerē prōptiores
sint. Ad geniturā si id fit: laudabile. Si uero ad libidinēdū
(ut pleriq; ociosi & intēperātes solēt) detestādum oīno est.

De cochleis.

cap. xxx.

Ochlee tā terrestres q̄ aq̄tiles exerentes se domici
lio: binaq; ueluti cornua p̄tēdentes retrahentesq;
oculis carēt: ideo corniculis p̄tētare iter putāt he
uulgo limaces uocāt: q̄s Fuluius Lupinus ī targnēsi agro
pauloāte Pōpei ciuile bellū uiuariis ad saginā q̄ ex sapa &
fare & lacte dat̄ iclusit uaria sunt genera eorū. Albe ī reati
no agro nascūt. Illitis p̄cipue magnitudo. Aphricāis uber
tas. Cog multifariā coclee possunt Lacte ī uas ubi modicū
aq̄ insit p̄ noctē. aut diē reponēde copculo addito ne p̄de
āt: purgabunt uehemēter. Sunt q̄ eas lacte p̄ noctē pascāt
& purgēt. Illatas deīde ī cacabū cū recēti aq̄ ad focū tādiu
retineāt: quoad semicocte ad bene spumate fuerint. Ex co
chleis uero erute: ac primū ex aq̄ calida bene lote subinde
ex aceto & sale confricate: rursumq; lote ac farina iuolute ī
feruēti oleo aut liq̄mie sunt frigēde: frictas aut mentha sil
uestri alio pipe croco tūsis & acresta dissolutis: aut falsa uī
ridi suffundes. Elixe ut mihi qdē uidef: aut aliarū aut mo
retū reqrunt. Coclee si sine multo alio aut moreto fuerint
boni alimēti sunt. Pectori et pulmōni opitulant. Epar eius

æ

fibras laxādo iuuāt:ethicis p̄sunt. De testudine.c.xxxi.

i Ndicū mare testudines tātas emittit ut singularū
supficie affirmāte Pli.habitabiles casas integant.

Aiūt itē iter insulas rubri maris hoies his cymbis
nauigare. Testudinū putamine secare i lāinas lectosq; po
stes ac repositoriū his uestire.C.Iulius polio primus insti/
tuit:& ut Maro ait Radiāt testudine postes.Capiunt autē
cū diutius desiderio respirādi in superficie cōsistūt ita sole i/
toste:ut imergere se supueniētibus uenatoribus nō possint
Sūt & terrestres i syluis habitātes:q̄ ut credit̄ herbis & ro/
re uitā ducūt. Has cāibus inuētas rustici ad cibū trāsferūt
In cacabū feruētē aqua cōiiciūt. Semicoc̄te & exēpte cōfra
cta testudine ablatiſq; intestinis ac pelle iterū:dōec exacte
coquātur i cacabū ad ignē ponunt̄. Coctas pipe croco ui/
tellis ouoꝝ dissolutis suffundes. Sunt qui ex aliato uel ex
falsa comedant. Boni sunt alimēti & sine moreto medele
uim habēt. De ranis. cap.xxxii.

r Ane iter pisces nequaq̄ numerāde recte hoc loco
ad culinā ueniēt. Rubetas & sub terra uiuētes:ut
noxias reiicito. Aq̄tiles he sunt de q̄bus loquor. Bolo ca/
te meliores esui putant̄:q̄ qui fuscina. A serpētū.n.morsu
attrectate ac lese:bolū attingere nō putant̄. Captarū coxu
las denudatas pelle p noctē aut diē in recēti aqua natate
sinimus. Inuolutas deinde farina in oleo fugimus. Fric̄tas
& in patinā trāslatas:palellus meus salsa uiridi suffundit:
ac feniculi floribus aromatibusq; insp̄git.

Liber.x.de coquēdis piscibus.

d Icere de natura & ui pisciū oium instituerā: ni
si me trāsmutata & cōfusa ipsorū noīa pertur/

bassent. Animantiū si quidē nulla species est: quæ indiui/
duorū suorū magis q̄ piscea nomen: & descriptionē amise/
rit. Fecit hoc euū: & eorū qui ante nos fuere negligētia atq;
inscitiā Dicam tamē q̄ accurate fieri poterit de his qui ad
mensas ueniūt: quorū p̄sertim nomia integra adhuc extāt.
De omnibus dicere cum plura uulgo credita sint: quæ in
aqua: q̄ quæ in terra nascūtur nō esse consiliū. Piscium qui
bus humana cōsuetudo uescitur: natura fere frigida & hu/
mida est ad cōsuetudinem helemēti unde nascūtur. Mari/
ni tamen minus ob salsedinem aquæ putātur. Saliti unde
uis sumpti insalubres habētur. Male enim alūt & sitim in
gentē excitāt. Recentes medie etatis: diu enī uiuere pisces
putātur & nō nimiū pingues nec imum aut cenum sapiē/
tes: nec cito putrescētes nec duriem aut uliginē p̄ferētes:
maximis & minimis ante posuerim semper Meliores item
putātur marini secundū quosdam q̄ fluuiales: rursus flu/
uiales q̄ qui in lacubus nascūtur: & hi q̄ qui in paludibus
Probabiliores p̄terea duxerim saxatiles q̄ harenosos: hare/
nosos q̄ cenosos & palustres. Nō improbātur itē & qui ex
mari flumina innatāt: & qui ex fluminibus in maria descē/
dunt: si id eorū natura patitur. Pisces tamē oēs qualescūq;
sint dure ob eorū frigiditatē & uiscositatē cōcoctionis ha/
bētur. Sanguinē p̄terea frigidū ac phlematicū generāt. un/
de uarie & graues oriūtur egritudines: neruos molliūt: &
ad paralytim præparāt: sitim excitāt. Humectare tamē uē/
trem putātur: & genituram augere. Piscium omnium non
eadem est cōditura & coctura: quos elixos & frictos uoles
fere omnes exquāmato extēterato brāchias euellito: ac be/
ne lauato. Contra uero quos assos optabis integros ad fo

cum pones: excepta salpa lacia: quorum intestinum p brachias extrahitur.

De thynno.

cap. i.

d E thynno: cuius principua magnitudo est dicere primo institui. pependisse enim ethynnum captum cuius latitudo duo cubita & palmum uolebat quindecim talenta constat. Nascuntur & in annibus ut in nilo rheno & pado. Thynni mares sub uentre pinnam non habent. Biennium eorum longissima uita pleniluniis pinguescunt. Verno tempore capiuntur in sinu bizantio: hyberno in ponto latent. Capti ac membratim diuisi ceruice & abdomine commendantur. Sale etiam reseruati pulmentorum uicem ieiuniis subeunt. Salitum eius abdomem: & solidum nec molle: quo tarantellum uulgo appellat: aqua & aceto interiectis furfuribus quo melius falsedinem relinquat: bene lotum: & repurgatum in aqua non multum coques: exemptum & aceto bene maceratum: ubi uoles edito. Sunt qui aromata dulcia inspargant. Ex eodem thynno fit falsamentum quod thynninam appellat. In aqua tepida horas sex hac innatet oportet: si purgatam uoles. Elixam parum ad modum ex aceto comedes. Hac ut omnia alia falsamenta pessimi sunt alimenti. Recentem thynnum pipere cynamo coriandro tritis: cepa cocta & concisa aceto melle oleo cotidie.

De mulo.

cap. ii.

m Vlum piscem apud romanos in precio fuisse ubique fere legitur. In mari rubro librae octoginta quodam iuuenti fuerunt. Nam Celerem Asiniu mulum emisse septem milibus. Capti ac uulnerari ferula: qua aliter procoque non possunt ad eli

xum & assum tendūt. Elixos eo mō quo & thynnū: assos pi-
pere: ruta nucleis tunsis: & aceto aut acresta perfundes.

De anguillis.

cap. iiii.

o Cto ginta annis uiuere anguille putant. Durāt itē
sine aquis senis diebus a glone spirāte: austro pau-
cioribus. Tollerare hyemē in parua aqua: aut in turbida ui-
uere nō possunt. Captā anguillā & excorticatā: ac extente
ratā in frustra satis magna cōcides: ac ueru ad focū bene co-
ques. Positis inter frustra lauri aut saluix foliis humectādo
semp cocturā muria: quā isti salimolā uocant. Vbi ppe co-
cturā fuerit: farina aut pane trito addito cynamo & sale ī
spargēdo circūquaq; incrustato. Elixā si uoles: cū petroseli-
no saliuā: ac qbusdā lauri foliis percoques & acresta ac pi-
pere suffundes. Salitā p̄terea in frustra cōcides: maceratā ī
aqua horis q̄ttuor aut qnq; in cacabū ad focū pones: semi-
coctā in aquā recētē trāsseres sineq; efferuere: donec oīno
coquat. Coctā: petroselino cōciso & aceto suffundito.

De murena.

cap. iiii.

m Vrena oua parit quocūq; mēse: citissime crescūt:
cū reliq; pisces statuto tpe id agāt. In sicco littore
elarsas coitu serpentū īpleri uulgus putat. Aristoteles ma-
rē q̄ generat zinirū uocat. Discrimē hoc iter marē & fœmi-
nā eē: q̄ murena uaria & īfirma sit. zinirus unicolor & ro-
bustus dētes extra os hēre dicūt. Inuēit ī hoc aīali documē-
ta senitie uerius Pollio eqs rōanus ex amicis diuī Augusti
uiuariis eaz; īmergēs dānata mācipia tāq; ad hoc feris ter-
rarū nō sufficiētibus. Ferūt aceti gustu eas in rabiē agi. Mu-
renas apud antiquos in precio fuisse crediderim; & q̄ Lici-
nio hoc pisce effusissime delectato cognomentum dedit: &

q. C. Cæsar dictator cū triūphales cenas populo daturus
esset: sex milia murenarū emisse dicit: aut ut Plinio placet
mutuo accepisse: & q. Lucius Crassus p̄duces ille murenā
in piscina domus sue mortuā atratus tāq̄ filiā luxit. Hoc
idē de Hortētio scribit Plinius. Ex pharo siciliæ optie pu/
tātur: quas illi plotas latini flutas uocāt: q. in summo sem/
per natātes sole torefacte curuare se posse & in aquā mer/
gere desinūt: atq; ita facilius capiunt. Varro sic dictas pu/
tat q. in summa aqua pre pinguedine sui fluitent. Coquit
murena exossata more maior: ut anguilla sublato corio
capite & cauda: assam moreto uiridi suffundes.

De echino.

cap. v.

p Aruus admodum piscis assuetis petris echinus
: quod carnis adherente naues
tardius ire credunt. Cum Plinio sentire Lucanus uidetur
Non proprium retines euro tendente rudentes: In medijs
echinus aquis: cuius prima syllaba ab eodē Lucano pdu/
cit: cum cōtra a Iuuenale corripiat: & re uera sit breuis na/
tura. Obseruare itē græci: ut echinos castanearūt follicu/
los appellarēt: quos Martialis hoc disticho imitatus est.
Iste licet digitos testudine pungat acuta. Cortice deposito
mollis echinus erit. Echinos ubi coxeris: pipere & croco
aspoges.

De sepia.

cap. vi.

f Epia inter pisces sanguine carētes numerat. Carē/
tium autē sanguine: tria sunt genera. In primis q̄
mollia appellant. Deinde cōtecta crustis tenuibus. Postre/
mo testis cōclusa duris. Mollia sunt loligo sepia polypus:
& cætera generis eius. His caput ter pedes & uenerē collo/
caturum est. Pedes octoni oibus sepie & loligini: ex his duo

pedes longissimi & asperi quibus ad ora cibos admouet: & in fluctibus se ueluti anchoris stabiliunt: cum cæteris uenatur Sepiarum generi mares uarii & nigriores constantiaque maioris. Fœminis tridente percussis exiliant. Contra uero fœmina icto mare fugit. Ambe autem ut sensere se apprehendi effuso atramento infuscata aqua latebras querunt. Sepias elixas ab haeno in patinam missas cum pipere lasere cotidie ut uoles. sunt qui ex pipere cinnamo coriandro uiridi metha uel arida: oui uitello aceto uel acresta olei modico: ubi bullierit obligent.

De loligne.

cap. vii.

¶ Vnt & loligines & loliguncule: quæ magnitudine potius quam qualitate differunt. He extra aquam se offerentes uolitare putant. Cocte in patinam translate pipere: ruta melle: olei guttis condiunt.

De polypo.

cap. viii.

¶ Polypus dictus est quod multos habeat pedes: brachiis ut pedibus & manibus utitur. Cauda quæ est bifurcata & acuta in coitu letant admodum odore. Vescuntur cochilioque carne. Omnia in domum comportant. Deinde putamine rosa carne egerit. Annatates quæ ad ea pisciculos uenant. Polypum coctum pipere & lasere condies.

De conchis.

cap. ix.

¶ X genere cochilioque conche habentur quæ quidem uisu omnique sensu alio quam cibi & periculi carent. His apertis insidiant polypi. Imposito. n. lapillo contra cochas ne claudi possint securi carnes extrahunt. Negant in aqua nullum esse animal ad confidendum hominem atrocius: cocta pipere petroselino mentha sicca cinnamo obligas.

De locustis.

cap. x.

x

I Ocuſte cruſta fragilli muniunt. Latent menſibus
quinis. Eodē tpe & cancri occultāt. Ambo more
anguiū ueris initio ſenectutē exuūt renouatiōe ter
gorum: cætera in undis natant. Locuſte reptantiū modo
fluitant. Vnum hoc animal niſi uiuum ſeruenti aqua inco
quatur: bonam carnem non habet. Viuunt petroſis in lo/
cis. Aliter ſic coques locuſtas. Aperiuntur locuſte ut aſſo/
let cum teſta: & infunditur eis piperatum ac ſi in craticu/
la aſſantur.

De cancriſ.

cap. xi.

c Ancri hyeme aprica loca ſectant: eſtate in opaca
purgatum recedunt. Omnia eius generis hyeme
ledunt: autūno & uere pingueſcūt: maxime pleniluniis.
Cancrorū plura ſunt genera: ſed omnibus fere lōga eſt ui
ta. Pedes octoni omnes in obliquo flexi. Fœmine primus
pes duplex: mari ſimplex. Preterea bina brachia denticu/
latis forcipibus. Superior pars in primoribus hiſ mouentur
in inferiore immobili: dexterum brachiū omnibus maius
Vniuerſi aliquādo congregant: q̄ ex eorū diuerſo ac trito
itinere apparet. Sunt & cancri: qui phynotere appellātur:
omnium minimi & ob hanc rem inſitrie oportuni. Huic
ſolertia eſt inanum oſtrearum teſtis ſe condere: & cum a/
creuerint migrare in capatiores cācri pauore. Retrorſum
credere cancri pari uelocitate putantur. Demicant inter ſe
ut arietes aduerſis cornibus incurſantes. Cōtra ſerpentum
icus medent. Aiunt ſole cancri ſignū tranſeunte ipſorum
corpora exinanita p̄ſertim ac ſicca exiſtentia in ſcopiones
tranſfigurari. Ex hoc genere & echini putantur. Oua om/
niū amara ſunt: & quina ſimul iuncta. Ora eorū in medio

corpe in terrā uersa tradunt. Seuitiā maris p̄fagiūt. Hinc est q̄ correptis operiunt lapillis: mobilitatēq̄ p̄dere stabiliūt. Quod ubi uidere naute statī pluribus anchoris nauigia firmāt. Sunt q̄ & cochlee: tā aquatiles q̄ terrestres in hoc genere collocēt. Vngues habēt in tenebris etiā uelut igne lucētes. Coqui hi oēs ex aqua & aceto: & abundāti sale debēt. Ita ferueāt oportet: ut bis terue spumā exundanti haeno emittāt. Cocti in patinas translati ex aceto comedunt. Farciri & cambari euacuata testa: tunsa ipsorum ex cauda & chelis carne: tunsis amygdalis uua passa: uitello oui trito caseo si tpa patient: petroselino amaraco minutim cōcisis & farcti frigi in oleo lento igne debēt. Cāmarū ego illū putarim: q̄ paruus admodū & tener tā ex lacubus q̄ ex marinis littoribus capit. Coqui & hi eo mō quo superiores debēt. Cancrī certe difficillime cōcoquūtur: cocti a fomaticis & ptificis p̄desse putant. Teste eorū in cinerē redacte: & cū melle ac gentiana pote: morsui rabiosi canis mederi putantur.

De conchis.

cap. xii.

In conchis magna est & figuræ & coloris uarietas utpote planis: cōcauis: lunatis: lōgis in orbē: curuatis: dimidio orbe cesis: in dorsum elatis leuibus rugatis. dēticulatis: crinitis crispis. Ex his pectines recōditi: & ipsi magnis frigoribus: ac magnis estibus saliant: extra uolitant seq̄ & ipsi cariāt. Magna uenit romanis luxuria ex cōcharū genere. Origo autē et genitura cōche: unde margarite nascunt ostreaꝝ cōchis aut multū differt. Hāc aut repleti rosido cōceptu tradūt: ubi genitalis anni hora eā pansā quadā oscitatōe emisit. Melioresq̄ margaritas ex q̄litate roris puri uel secus gingi. In aqua mollis uino exē/

ptus protinus durefcit. Concha ipfa cum manū hoīs uidit:
comprimit fe atq; operit: gnara fe ppter opes fuas peti: ma
numq; fi puenit acie fuā abfcindit. Capte cōche ac fale ob
rute in uafis fictilibus erofa carne oī nucleos quofd ā cor/
porū: hoc eft uniones in fundo relinquūt: candore magni
tudine inter fe diftātes: & quia nullibi duo reperiunt̄ indī
fcreti. his merito unionū nomē romanū impofuere delitie
Clarior in rubro mari reperit̄. Duo fuere maximi uniones
ufq; ad Cleopatre tempora. Quæ Antoniū ad luxū puo/
cans: inſommere fe poſſe una cena ſeſtercium centies affir/
mauit. Hæc ubi mirari uidit Antonium arridēs uefana mu
lier phyalā popoſcit: cui aceti acris nō nihil ifundit: atq; il/
luc unionē dēptū ex aure altera feſtinabūda dimiſit: eūq;
mature diſſolutū (ut eius lapidis natura eſt). M. Antonio
bibendum appoſuit. Hic unio centies ſeſternicū ſine con/
tētionē ualebat: cuius aut̄ magnitudinis fuerit inde colligi
poterat q; qui ſup fuit poſtea uicta regina: & capta egypto:
Romā dilatus defectuſq; ē: & facta ex una margarita due:
atq; impoſitis ſimulachro Veneris aut monſtruofe magni
tudinis in templo quod Pantheon dicitur. Conche igitur
ſin nō hac ratiōe ſatis humanis delitiis ſatiſſaciunt: in car/
bonibus (ut oſtrea ſolemus) coquantur.

De purpura & murice.

cap. xiiii.

Purpura & murex conchiliis annumerantur. La/
tent circa cauſis ortū tricenſ diebus. Congregan
tur uerno tempore. Purpura florem illum tingendi ueſti/
bus olim expetitur in mediis habet faucibus nigrantis ro
ſe colorē referens: reliquo tēpore fere ſterilis uiuas qui eas
querunt capere cōtendunt: qui cum uita ſuccum illū: amit/
1

tunt. Cōche omnes celerrime crescūt: precipue autem pur/
pure. Anno. n. magnitudinem implent. Murice tamē pur/
pura colorem pstantiorem crediderim. Ab his & ostreum
dicebat color ille celeberrimus q̄ ex ostreis purpura ac mu/
rex eruer̄. Et sarranum nomen ab Sar urbe Phenicie: quæ
postea Tyrus appellata ē sūp̄fisse cōstāt ut apud Virgiliū.
Et gemma bibat & sarrano dormiat ostro.

Coquūtur & he eo modo quo cætera conchilia.

De ostreis.

cap. xiiii.

d E siliceis tandem conchilibus cū ostreis cōcluda/
mus: quæ quia demortuā etiā uenerē excitāt apud
lauros & libidinosos in precio sūt. Sergius ille qui ab Ora/
ta pisce capto: & aduecto cognomentū accipit primus om/
nium non tantum gn̄læ quātum auaritiæ gratia ostreis ui/
uaria adinuenit: Luci Crassioratoris etatem ante Marficū
bellū: quo q̄dem principio adeo uectigalia: & priuati pro/
uentus ex piscinis creuere: uacātibz etiā huic rei magnus
uiris utpote Lucio Phylippo & Hortēfio: quos piscinari/
os Cicero appellare solitus est: ut Catonē Vticēsem. L. Lu/
culli heredē de piscenis quadraginta quadringētis milli/
bus uendidisse scribant historici. Idem igitur Orata qui pri/
mus balneas pensiles habuit. Primus etiam ostrearia in
Baiano collocauit: quia limosa regio quæ soleam creat: &
passerem: conchiliis quoq; muricibus & ostreis idonea est
Primus etiā optimū saporem ostreis lucrinis adiudicauit.
Hæc cocta ī carbōibus: atq; ex testis exempta frigi in oleo
& aromatibus: atq; acresta suffundi possunt.

De orata.

cap. xv.

n On est credēdum oratā ad nos aliunde cū impē/

x

sa aduecta sine causa: quæ in sapore & uoluptate collauda
ta est. Omniũ tamẽ aurata lucrinam concham depasta no
bilioꝝ habetur: teste Martiale hoc disticho.

Non omnes laudes preciumq; anrata mere tur:

Sed cui solus erit concha lucrina cibus.

Si pinguis est orata elixam: si macessit assam facito: ac mo/
reto uiridi suffundito. De accipensere. cap. xvi.

a Ccipenser: quẽ secundo bello punico romam ad/
uectũ cõstat rari capitis piscis est: magniq; precii.
Squãmam ducit aduersam: cum ceteri secũdã ha/
beant. Hunc piscem coronati ministri cũ tibicine ad pala/
tinas mensas ferebat: quasi ambrosias dapes.

De scauro. cap. xvii.

f Caurus ex Asia in nostrum mare ab octauio pre/
fecto clas̃is aduectus est. quem piscem inter hosti/
am & campaniæ littus ea lege sparsit: ut quinquennio do/
nec multiplicaret intactus relinqueretur. Melior tamen in
testinis quam carne est: auctoritate Martialis.

De lupo. cap. xviii.

t Alia alibi meliora nasci sentẽtia Varronis: ac Pli
nii deprehendimus: qui uerbis his lupo inter pi/
sces, palmas ascribunt. Ad uictum optima refert
agere campanus frumenta. Falernus uinum. Cassinas ole
um. Tusculanus ficum. Mel tarentinus. Piscem lupum
maxime qui inter duos pontes captus est Tyberis. Vt rom
bum sinus Rauennas: murenã sicculus littus: Assa/
tur autem in craticula lupo: si is est quem uulgo laciam
uocant auulsis brachiis extractoq; per eandem uiam inte/
stino: assum salsa uiridi suffundes. Quod si elixum uoles

leucophago inuolues. Vtroq; modo suauissime editur. Ad hunc Pōponius tyberis accola Martio Aprili & Maio me sæpius inuitabat: satis etiam tuto perditur cum non incongrue alat. Philippus romanus nostra etate phisicus egregius: & discipline ueterum diligentissimus rimator asserit stirionem: si saporem inspiciamus esse quem ueteres illi captū inter duos pōtes tantopere laudabant. Nec latie eam laudem ascribendā putat. Vter nostrū melius diudicet liguritorum sit iudicium. De siluro. cap. xix.

f Ilurus masculus omniū edita custodit oua: & sæpe quinquagenis diebus ne absumentur ab aliis. At marinus mus in terra scorbe effosso parit oua & rursus obruit terra trigesimo die refossa apert: fetūq; in aquā ducit. Nos pisces esui hoīm nequaquam cōmendādos censui.

De rombo. cap. xx.

r Ombū in adriatico captū: maxime uero in sinu Raennate suauissimum esui crediderim: quod apud maiores nō nisi principium mēsis apponebatur. Magnitudinis eius Iuuenalis auctor ē uno carmine Incidit adriatici spaciū admirabile rōbi: & Martialis: Quāuis lata gerat patella rombū. rombus latior est tamē patella. Rombū in calato uinctum aut pinaci annexum in cacabo coques. Facillime. n. si hoc modo coquatur disrumpit. Eserueat itē lento igne necesse est Coctū cū leucophago & aromatibus: & tuto & suauiter edes. De stirione. cap. xxi.

t Radi per tenebras nūc mihi uideor. quando horum de quibus deiceps dicturus sum piscium nullus certus uel hoīs uel naturæ existat auctor. Negligētia maior & inscitia id magis quā mihi ascribendum est.

Vtar ego nouis nominibus ne delicatorū gulæ per me dicant stetit: quominus integra uterent uoluptate. Stirion piscis est p̄gradis: flumina nō nisi lata ingredit̄. Captū nō statim: sed post paulum in aqua dimidiata uino albo uel aceto coques. Salem indere memēto. Tantū cocture: quā tum uitulina caro requirit. Comedi stirion ex leucophago ubi multū gingiberis insit uel ex aliato uel ex sinapido debet. Ex stirione fit salitura: quā uulgo scinale uocāt: quasi spinale: q̄ ex dorso & spina fiat. Bonū scito: cū in tessellas cōcisum integrū & rubeū erit. Dū in craticula coquit̄. aceto & oleo crebro inspargito: ne desiccet̄: ubi calorē penetrasse credideris: ab igne eximito: ac suffusum reliquo aceti & olei cōiuius apponito. Hæc sunt potatoꝝ calcharia.

Conditum: quod cauiare uocant. cap. xxii.

o Va stirionis exemptis quibusdā neruis qui hæc intererant lota ex aceto aut uino albo in tabulā extendes: ut exsiccent̄. Salita deinde in uase aliquo aut in uoluta sale manu nō tudecula ne frangant̄ in saccū rare texture: ut inde humor exeat cōiicies. Postremo uero in seriā in fundo p̄foratā: ut si qd humoris inest inde exeat. ad usum repones bene p̄mēdo & opculādo. Coqui duobus modis cauiare pōt. Nā in bucellas uel frustra panis pagæ tostas extensum ad ignē cū fuscina aut gladii cuspide tādū retinēdum est: donec crustā fecerit coloratiore: atq; statī calidū edendū. Et aut lotū aqua tepida: ne plus q̄ satis est salitū uideat̄ oleribus bene cōcisis excuato pane ac trito admiscebis: addēdo pagæ cepe minutatī cōcise ac fricte: minimū piperis. Hanc deinde in pensam in frictate modū coques: & grecos huiuscemodi cibi auidissimos pasces.

Lumbrina.

cap. xxiii.

I Umbrina piscis est nō cōtēnendus coruo assimilis
Coq̄tur aut̄ & cōdit̄ eo mō quo stīrio: minus coctū
re: q̄a tenerior est requirit. **Dentale.** cap. xxiiii.

Entale nostra etate dictū: q̄ dētes fere exertos ha/
d beat: q̄bus & piscatores interdū ledere consuevit:
Sensere antiatis cicatrices in digito acceptas a dē/
tali uulneris inspexi. Orate similis est. ut stīrio coquit̄.

Varrolus.

cap. xxv.

U Arrolū paruum utpote quattuor aut quinq̄ libra/
rum: nec exquāmatū nec exenteratū: aut in crati/
cula. aut in oleo coq̄to. Si in craticula: aspergere cōtinuo
salito oleo & aceto memento. Multā cocturā amat: p̄pter
eius exuberantē humiditatē. **Cornus.** cap. xxvi.

Ornus sub niger est ad corni similitudinem: unde
c nomē accepisse putat̄: p̄inas in tergū oblongas ge/
stat. Lapidē itē in capite gerit. Affirmat Palladius
dolorē laterū sedari: si sub annulo gestatus carnem attige/
rit. Optimis piscibus ānumerant̄. Coq̄ siue magnus siue:
ut uarrolū dixi pōt. Frictū moreto: & cui modicū alii insit
aut sinapido suffundito. **Solea.** cap. xxvii.

Olea piscis lautus nec admodū longus: uerū sub/
ftilis & solee similitudinē habet: unde nomē acce/
pisse puto. Frictū petroselino minutim conciso &
acresta: aut succo malarancii suffundes. Numeratur & hic
inter bonos pisces. **Palmita.** cap. xxviii.

Almitas ego paruas lumbrinas crediderim. Neq̄
penim nisi quantitate tautū differunt. Nam & ob/
longe he sunt: & sub nigre: & caudā habent subtī

lem acutam & bifurcatam: Sunt item sine squāmis. Coquitur & cōditur ut stirio. Si parua admodū fuerit frigatur: petroselino ac succo malarancii inspergatur.

Frauolinus, cap. xxix

f Vrgit ī dorsum frauolinus: inclinaturq; caput foris ruber est: intus albigat: ac saporem optimū edentibus prestat. Coqui quouis modo potest maior. & elixus leucophagum: minor & assus salsam requirit uiridem.

Trillia, cap. xxx

t Trillia curti capitis piscis est & grossi caudā item in acutū ducit. Integra nec exenterata assanda est ac muria aspergenda: Ad dies octo aut decem durabūt: si patina altera super alterā posita salimola cōspersa fuerit:

Salpa, cap. xxxi

f Alpa piscis nec magnus nec boni saporis est. Syluestre enim nescio quid sapit. Coloratior item in medio & ex trāsuerso extat. Hic piscis quia uētricosus admodū est: bene exenteratus sed parua quātum fieri potest incisura: assaturam requirit & moretum.

Scorphon, cap. xxxii

f Corphon niger est: densas ī tergo spinas habēs: quibus nōnunq; piscatores ledit: Magnū elixum: paruum assum facies.

Cephalus, cap. xxxiii

o Ptimi saporis est cephalus septembri mēse: piscis subalbus & satis magnus: in dorso planus: cuius caput & curtum & grossum est. Magnū in cacabo coques: paruum in craticula: salimola continuo inspergēdo ne deficcetur. Magnū cum leucophago: paruum muria ipsa comedes.

Passer, cap. xxxiiii

l iiii

p Asser a passere auicula: cui fere assimilis est: capite
te enim tantū differūt: nomē accepit: elixo petro
selinum: asfo malāracii succum indes.

Cāmarii marini. cap. xxxv.

c Ammaros marinos paruos admodū: & quorū te
sta tenella est: elixos & feniculo & aceto suffundi
to. **Cappe.** cap. xxxvi.

c Appe ex genere cōchiliog: sunt: coq̄ in patella si/
ne aqua debēt. Cōchas ubi uideris p̄ calore aperi/
ri acrestā cum modico piperis triti & petroselini cōcisi in/
des: admiscebisq; ac statim ī patinas trāfferes. In aqua be/
ne salita per noctē aut diē retinēde prius sunt: ut amaritu/
dinē innatā relinquāt. **Merlucius** cap. xxxvii.

m Erlucius sine squāmis est: accepit fortasse hoc no/
men a merula. Lucio tamen persimilē aiunt. Co/
ctum cum sinapido albo comedes.

Lucius fluuialis. cap. xxxviii.

l Vciū fluuialē exēteratū elixabis: cocto squāmam
cū pelle auferes: ac ex leucophago aut aliato aut
sinapido comedes. Paruum luciū si uoles assato:
hic piscis inter alios minus insalubris habet. Sunt qui &
eundē liciū appellēt. **Trute.** cap. xxxix.

t Rutas q̄si trusiles a trudēdo nostra ueruacula di/
ctas puto: semp. n. ī aduersum & ī petosum flumē
truta nitit: adueniētes undas supare cōtēdes. Cō
cisa truta in frustra ac salita ī cacabo ita ut sursum uorsum
in cifura uertat ex aqua & aceto ita moderate imposito ut
neq; sal diluat neq; plus q̄ duobus digitis aq̄ emineat co/
qui debet. Vbi dispumaueris: deiceps lēto quoad fieri po/

terit igne efferueat. Coctā & in pinaca extensam: ut nō ni-
hil exicceſ aromatibus dulcibus iſpges: ac cū leucophago
bñ gīgiberato comedes. Paruā trutā exēteratā & bñ squā/
matā integrā hinc dextra hīc sinistra a capite ad caudā in/
cides: iſcifuris salē indes ac p horas duas iter duas tabulas
opprimes. farina deīde iuolutā in oleo plēte friges: coctā
hoc mō ad q̄ttuor & quīq; dies seruabis. Quouis mō eda-
tur grauis cōcoctiois est. **Thinca. cap. xl.**

Vam nūc thincā dicūt: olī menā appellatā credi
q deri. Si grossa erit & lixā uoles ex acreſta aromati-
bus petroselino minuti cōciso conditā comedes.
a Liter si grossa erit eā bene exquāmatā ac p mediā
spinā incisam ita iueres: ut qđ foris erat intus de-
mū fiat: infractis etiā costis ac cōcisis itraneis inditoq; rur-
sum cū ouis sex petroselini cōcisi piperis tunſi: alii diffra-
cti croci modico. Sunt q damascenas aut cerasia acria aut
passulas cum pineis mundis cū ouo diffracto indant. Co-
quēda lento igne in craticula est: coctam salimola ex ace-
to oleo croco sapa suffundes.

a Liter si parua erit eo mō scides quo supiorē & cō/
sparsam farina oleo friges: frictā aut acreſta aut
succo malarāci suffundes. Hoc etiam quouis mō cocto ni-
hil peius. **Piscis persicinus. cap. xli.**

p Erlicū piscē p̄cipuū. Urbanus lacus & padus flui-
us pducūt: quem ideo hāc denoiationē accepisse
putāt q̄ pfici saporē habeat. Paruus est uario colore distin-
ctus. Suauis hic piscis habet & minus insalubris. Maiorē
exēteratū nec exquāmatum ex aqua aceto suffusa coques.
Coctū ac mūdū: ut in lucio dixiſ cōuiuis appones. Par/

cum exenteratū & exequatū in oleo aut in craticula cum
salimola coques. Lampreda. cap. xlii.

Lampreda anguillæ multū assimilis est: breuior
tamē est & foramina uti inq; sub aure habet. In Ci
salpina parue. i. Hetruria mediocres: romæ & ty
beri pmagne capiunt. Sed bñ a natura actū est: quādoqdē
illic delicatissimū ac satis magnū pduxerit piscē: ubi ualla
te gulæ iter se auctis rerū p̄ciis certāt. Emi frequēter lāpre/
das quicq; sex septē aureis & olim a quodā lacticlauio uigī
ti: cū alter secū auctiōnaref scimus. Nec passa est ingenua
gula tantā audaciā gratuitā esse. Dispēsatori. n. q; sui ip̄ius
arrogantiā & fastu: nolo dicere stulticiā imitatus esset cen
tū aureos dono dedit: ne secundo ad singulare certamē p
uocatus: timidus ac infractus aīo succūberet. Nō hoc uo/
luit Christus qui uirtutū nō flagitiōz & gule certamīa ad
imitationē nobis p̄posuit. Sed ad coquinā redire tutius est
q̄ uulnera recrudescētia attrectare. Offam cerbero obiicia
mus: ne in nos caninā rabiē exerceat: uel lampredā condi
tā meliorē offa. Lampredā erutis dētibus ac lingua: & ex/
tracto p̄ obscenas partes solo qd' eo tendit intraneo: cum
aqua calida bene lauabis nullibi cōminuta pelle. Colligē
dus est itē sanguis quo cōdimentū fieri solet. In os eius nu
cem muscatā in foramiā quæ circa aures habet: chariophi
loli itēgra grana indes. Inuolutā deinde ī spirā in tygano
ad focū cū semiūcia optimi olei paruo acreste: uini albi &
optimi: salis q̄tum sat erit lento igne p̄coques. Vbi feruere
occeperit sanguinē e capite in tyganū ip̄m exprimito. Idē
etiā fieri anteq̄ ferueat potest. Eius moretū hoc modo faci
to. Amygdalas aut auellanas cū sua pelle tostas ac terfas

exemplu
frugal. 7. p̄hibet

fe
y

ne cinis insit: bucellam itē panis ustulatā cū passulis con-
tundito: tunfa cū acresta defurto aut in parte cocture dis-
soluito: ac p setaceū in catinū transmittito: indēdo semp
parum gingiberis gariophilox: cynnami: & id sanguinis
qd̄ diximus colligēdū: hanc ipensam in tyganū infundēs
donec lampreda cocta uidebit: una efferueat finito.

Liter assam si uoles dū coqtur sanguinē & adipē
colliges. Hoc itē in eo quo pdiximus mō eduliū
cōdies. Sūt q̄ minimas: quas lāpredocias uocāt in
craticula lento igne pcoquāt: suffundēdo cōtinuo ex oleo
acresta sale aromatibus simul mixtis. Barbuli. c. xliii.

Arbuli fluuiales sūt inter bonos pisces (quouis mō
cocti) non connumerantur. Eorum oua mense p̄
fertim maio perniciofa habentur.

Temulus. cap. xliiii.

Emulus piscis est optimus: & his maxime: q̄ ex ab-
dua capit. quouis modo p̄comode coquit. Frictu-
ram tamē magis requirit. Congrū. cap. xly.

Ongrum: quē Antiates brunchū appellant. in fru-
sta concisum: eo modo coquito: quo anguillā: lo-
cato inter frusta saluæ: aut lauri folia.

Leo marinus: cap. xlvi.

Eonem marinum ideo cancrum a uulgaribus di-
ctum puto: q̄ leonis & colorem & similitudinem
quandam habet. Eius os: & id foramen: quod sub
cauda habet: lana occluditur: & in furno admodū calido
sine aqua liquamine ue ullo lente coquitur. Sunt qui eum
carbonibus circūuallent: crebroq; uoluant: ne cōburātur.
Coq̄ itē ex aqua & aceto pōt: ut cancos fluuiales solemus

Plus tamē cocture requirit: quia grossior & durior est. Co/
qui & eo modo laguste possunt: quæ ex genere cancrorum
sed leone maiores habentur. Scarde. cap. xlvii.

f Carde quouis modo coquantur insipide sūt: & plus
molestie ob minutissimas spinas iter edēdū: q̄uo
luptatis afferunt. Carpani. cap. xlviii.

c Arpani grossi & herbas ubi flumina ob increscen-
tia ex alueis exeunt depasti: non insuaues cum leu-
cophago: aut aliato habentur. Parui friguntur. Hos man-
thuani bulbaros lingua uernacula uocant.

Salmoni. cap. xlix.

f Almonos quouis modo coxeris optimos iuenies.
Lasche. cap. l.

l Ascharum magnam uim Transimenus producit.
Fricte & in carbōibus: aut in craticula asse: falsam
aut acretam requirunt.

Lacteolini. cap. li.

q Vos uulgus lacterinos: ego lacteolinos appellaue-
rim a lacte & albido colore: quo etiā translucētem
spinam integro & uiuo licet cernere: adeo diaphani sunt.
Mari & lacubus capiūtur. Frici moreto uiridi: aut acresta
suffundi debent.

Rouilliones. cap. lii.

r Ouilliones trillie p̄similes in lacu albano: & tybe-
ri p̄cipue nascuntur: parui sunt & insuaues. Coquuntur
& sibi acondiuntur: ut lacteolini.

Acicula. cap. liii.

a Ciculas a diminutione acus: eos pisces appellaue-
rim quas uulgus acucellas uocat. Acus enī simili-

itudinem habēt: & quouis modo cocte optime habentur.

Turdus marinus. cap. liiii.

t Vrdum marinū ideo sic dictū: q̄ turdi similitudi-
nem habeat: quouis modo coques: assus sinapi/
don requirit. Agoni. cap. lv.

i N lacu albano optimi nascūtur Agoni: pisces nō
admodū magni: sed fere sardeliis assimiles. Elixī
petroselinū: butyrū & aromata requirūt. Fricti malarancii
succū aut acrestā. Sardelle. cap. lvi.

f Ardelle ex benaco admodum laudant. Frictē ex
acresta aut malarācio suffundūt. Polypos. c. lvii.

p Olypū a multitudine pedū ut diximus sic appel-
latū: quoquomō coxeris: malū dices.

Cancri. cap. lviii.

c Ancri: quos uulgo mutatis & iuersis litteris grā/
cos uocāt: tā fluuiales & he lacuna: q̄ maritimi co-
cti: aceto suffundi debēt. Carpiones. ca. lix.

m Irora Plinio cū de benaco celeberrimo ueronēsis
patriæ lacu mētione p̄sepe fecerit: nil de carpiōe
quo lacus ille p̄cipue extollit: ab eo scriptū relictū esse. Co-
quunt carpiōes quouis mō. Verū ut diu durēt captos statī
ac ī salimola biduo recētos in optio oleo diu friges: ut bñ
coquant. Seruari hoc mō p̄ mēsem: & si minus salubres &
insuaues sint & eo āplius si redocti fuerit seruabunt & alii
pisces nō tñ adeo si hoc mō fuerint fricti. Cauēdū est ne a-
spina quā in capite gestat ledaris: p̄nitiosa. n. ac si ueneno
tincta esset: habetur. Calamarii. cap. lx.

Vos isti calamarios uocāt melius & magis pprie
g attramētarios appellassent: cum & caput ad for-

mam uasculi attramētarii habeant: & attramenta ut sæpe fundant. Magni in frustra concisi ac elixi & petroselino minutim cōciso & aromatibus parui fricti ex succo malarantium comedūtur.

Pisces in gelu.

cap. lxi.

Elu ex aqua uino & aceto fit: & quo diutius seruetur multa aromata indi oportebit. Ex iure mēnē aut lucii p̄pinguis exenterati tantū: nec ex quāma ti optimū fiet gelu. Sed is piscis lēto igne & in tanta aqua ut uix tegatur bene coquēdus est. Cocti & exempti pellem rursus in cacabum pones: ac ebuliat aliq̄diu sines. Reliqua deinde quæ in gelu carniū faciēda diximus obseruabis. Congelari ac constringi & reliqui pisces elixi p̄ ser tim tam maritimi q̄ fluuiales hac conditura poterunt.

Oua tarica.

cap. lxii.

Oua cephalī sale trito cōsparges: reseruata mēbra nula illa in qua oua ipsa tanq̄ in folliculis nascūtur. Post diē a salitura inter duas tabulas per diē & noctem opprimes: inde ad fumū suspendes procul flamma: ne uehementem calorem sentiant. Sicca in uasa lignea cū fursibus repones. Edi hoc modo nō suauiter poterunt. Verū si cocta uolueris sub cinere: aut in focolari calido & terfo sæpe uoluta cōcalescias ac peredes. Cum sophiano meo hoc nil suauius edisse me memini. Delata e gracia illa putarim: unde optima salitura aduehi solet.

Quid sit edendū in tertia mensa. cap. lxiii.

Ictum iā satis quid in prima & secunda mensa sit edendū: dicendum deinceps erit & hoc breuiter quidem quid in tertia tanq̄ in conclusione ad si/

gillum stomachi sit assumendum. Esse carnes si contigerit
 tum affas: tum elixas pro tempore anni aut poma aut pi/
 ra acida presertim quæ exhalationes cibi antecepti a capi/
 te propulsent comedes sunt qui mirū in modū inter quos
 est nicander raphanum radicibus ascriptum probent: q̄
 post cibum sumptus concoctionē adiuuet: ad ima stoma/
 chi penetrando: pituitam extenuet: uapores ad caput ela/
 tos deprimat: renes & uesicam purget. Salutaris & contra
 fungorum uenena: uipere: ac scorpionum morsus habet.
 Tanta est eius acrimonia maxime uero siluestris: quē ego
 amatorium dici crediderim in abroso cortice dorso scor/
 pionis impositum statim necet. In prima mensa sumptū:
 non adeo probant medici: q̄ ob eius acrem & calidā uim
 nō patiatur cibum in stomacho quiescere: ructus generet:
 & concoctionem inducto uomitu impediat. Sigillare sto/
 machum casei præduti modicum putatur: & prohibere:
 quo minus exalationes caput & cerebrum petant. Fastidi/
 um item exunctuosa cena aut dulci exortum percōmode
 tollit. Comedunt anesum & coriadrū saccharo inuolutū
 delicates mensæ ad oris & capitis medelam: feniculum
 uulgares. Castaneam cuius uis frigida est & sicca omnes
 de qua uarie disceptatum est. Hanc alii nucibus: ut Virgi/
 lius. Castaneeq; nuces: alii iuglandibus: ut Sardi: qui eas
 balanos uocant annumerāda censuere. Echinis pungen/
 tibus tanq̄ quodā q̄si uallo cortice & mēbranulla ut res p̄/
 ciosa inuoluit. In p̄cio quondā erat Tarētina quæ & bala/
 nitis uocabat. Laudabat & Neapolitana quondā ut nūc
 Mediolanenses. Castanee omnes bene dētibus trite: a bo/
 noq; stomacho sumpte: non incommode alere: obesare:

appetentiā facere putantur. Meliores item habent inter
prunas & cineres cocte q̄ quæ elixe: aut in patella pforata
ad flāmā toste sunt. Nimia. n. eius turgiditas & stiptica uis
decoq̄tur. Sumpte itē cum saccharo aut melle pituita exte
nuare putant. Esus p̄terea cotoneorū malogranati acidi p̄
fertim: & oīa quæ astringūt ut siliquarū & pistachiorū non
improbat. Post pisces edēde aut amygdale aut auellane:
aut nuces sunt: q̄ piscium frigidā uim & humidā succitate
reprimere putantur.

De uino. cap. lxxiii.

Ena prandiū sine potu nō solū insuauis: uerū etiā
in salubris habet: cū haustus scienti q̄ cibos esuriē
ti sit gratior: iucūdiōr. Humectare cibū necesse est
& ad refrigerationē pulmonis: & quo melius subigat: &
cōcoquat quod desumpsimus. Vinū qd' Androchides ad
Alexādrū scribēs eius intēperantiā cohibiturus sanguinē
terræ appellauit: haustū calefaciendi & humectandi foris
infusum refrigerandi & desiccandi uim habet. Est enī eius
uis calida & humecta: unde Homerus

appellauit: q̄ semina caloris habeat. Hinc est quod
corporibus fessis nil celerius subuenit: si modeste sumatur
nil item pnitiosius si modus absit. Tremuli enim graues:
palidi fetulenti: obliuiosi: lippi: steriles: & ad geniturā tar
di: cani calui: senes & ante tēpus ob ebrietatē fiunt homi
nes. Quare modus adsit ex hominū etatibus: & anni tē/
poribus necesse est. Vt enī hyeme plus esse Celsi sententia
& minus: sed meratius bibere conuenit: ita estate potione
quā dilutissima & quæ sitim tollat nec corpus incēdat: &
ut uere cibum demēdo diluciori aliquid ad minus: ita au/
tumno cibo paulo pleniore utēdo minus: sed meracius bi

ini: aia uis hausi
lea fo uel infusi.

ini unam
arum.

bimus. Danda est preterea senibus meracior potio: pueris dilutior: iuuenibus & medie etatis mediocris. Sumēda est item potio ex qualitate regionum corporumue. Frigida loca incolentes merantius: calida dilutius: temperata quod medium quoddā retinēt bibant. Sanguine abudantes dilutibile: acuta bile uexati tenue: Atra meratum. Pituita austerum bibant. Vinorum tria esse genera Plinius asserit: austerum: dulce: tenue. Austerum pectus astringit & exasperat. Dulce lenit: sed inutilius cū in acutam bilem facillime trāseat. Tenue omnino inutile: cū membris omnibus optuletur alba uina si tenuia: aut non nimium metaca sunt: facilius q̄ nigra concoquuntur. Hæc enim pectus & fibras astringunt: illa laxant & leniunt. Sub alba uero tutius assumentur. Conficiendorum uinorum ratio: quæ diuersa ex regionibus colligitur a rusticis peritis regionum petatur: Nobis sit satis breuiter connumerare: quæ uina in præcio sunt. Legentes tamen prius adhortor: ne me ob hanc rem uini appetentissimum putent: quo nemo me instituto & natura dilutius bibat. Vina suorum temporum laudauere ueteres ut albana prædulcia: Surrentura tenuia salubriaq; Tiberius Cesar. Signino inesse miram austeritatem ad cōtinendam aluum asserebant medici. Laudem magnam attribuit Mamertius uinis Diuus Lulius publicis epulis. Falernum laudauere omnes: maxime uero Maro continētissimus omnium. Laubabimus & nos sine cōtrouersia & reprehensione: uina ligustica: & ea maxime: quæ in littore genuensi nascuntur. Leuia enim sunt & iucūdissimi saporis. nec quicquā obstat quin ea nectas appellē. Habet & cortica firmissima uina: & quæ caput facillime tentēt. Nō im-

ex præcio uini

Albana prædulcia

Surrentina

Signina

Mamertina

Falernum

Ligustica

Corinthia

Græca et præcio

et cetera

et cetera

uerinianu

terebianu

Alibi
alia

probatur & græcum: maxime uero quod in opidum Ge/
minianum in hetruria nascitur. Accessit & maxima laus se/
ueriniano ex lucrinis montibus: quod estate precipue refri/
geratio est. Romæ potissimum ubi & calore & ciborum ua/
rietate: ac copia tanq̄ fornaces uoracissimi exestuant sto/
machi. Nobilitate & elegantia sua me retrahit Teribianū
quo Hetruria maxime excellit. Non negauerim in Piceno
in Cisalpina inq; reliquis Italiae partibus alia & digna esse
fama sed horum tantum mentionem fecisse sat est: ne eta/
ti nostre: quæ meliora uina q̄ homines producit: non satis
factum dici possit.

De sedandis perturbationibus:

cap. lxxv

Il' prope ad uoluptatem & ualitudinē tot p̄ceptis
erit actum: nisi rationem sedandarū perturbatio/
num: quas græci uocant breuiter
ostenderimus. He autem ita mentem e propria sede ple/
rumq; dimorent: ut perturbato animo fit necesse corpus
quoq; aliquo & plerūq; graui incōmodo angī. Perturba/
tionū omniū fontes: unde riuuli prope infiniti noti oibus
esse debent. Duo enī opinata bona sunt: quorū alterū pre/
sens: alterū paulo post affuturum speratur: uoluptas gesti/
ens opinione alicuius magni boni: & presentis: & cupidi/
tas quā tandē uel libidinem licet appellare: quæ est imo/
derata appetitio opinati cuiusdā magni boni: ut ait Cice/
ro. Duo item opinata mala: quæ pari ratione: qua superiora
illa distinguuntur: ut metus & egritudo. Appetere. n. aliqd
cū ratione est sapientis maxime p̄prium: cum id modeste

fiat uoluntas dicitur: quem uero secus fecisse uiderimus: libidine proprie commotum dicemus. Superiori gradum: quod cum ratione excitatur: sequenti leticiam exultantem effrenata cupiditate ascribimus. At uero ut uoluptati mali uolentia letās alieno malo. Delectatio per omnes sensus diffusa iactatio: tanq̄ generi partes subiiciuntur: sic libidinem ita exscandescencia: odium: inimicitia: discordia: indigentia: desiderium sequentur. Egritudo autem quæ est animorū aduersante rōne cōtractio his ptibus distingunt̄ inuidētia: emulatiōe: obrectatiōe: misericordia: langore: luctu mœrore: erūna: dolore: lamētatione: sollicitudine: modestia: affrictiōe: desperatione. Quibus pturbatiōibus mors etiam nonnunq̄ oritur suffocato & oppresso corde sanguinis & spiritum ob metum agitata concursione. Metus preterea qui cum examinatione humili atq; infracta futurorū malorū habetur ratione fugendus est: quæ pigriciam: terrorem: timorē: pauorē: exanimationem: conturbationem: formidinem: mentibus hominum philosophorum mādati obtemperantium abstergit. His autē egritudinibus animi: quas a similitudine egrotantium corporū nomen sumpsisse uidemus opportune medebimur: si temperantia: fortitudine modestia prudētia: immoderatas appetitiōes nostras quasi corruptum sanguinem: aut redundantem pituitam: aut acutā bilem: atramue: unde morbi in corporibus oriunt̄ diluemus. Non obstabūt tū uoluptati honeste aut optime ualitudini auaritia: ambitio: mulierositas: puicacia: liguritia: uiolētia: petulētia: fraudatio: scelus furor: turpitudō: temeritas: egestas: amentia: desperatio rerum: quibus tanq̄ teterrimis futuris agitati: nisi fortes & constantes eri

mus. Equitatem: pudicitiam: bonam rationem: pudorem:
fidem: pietatem: constantiam: honestatem. sanam mētem
& bonam spem amittentes ab integra uoluptate: quam &
bone ualitudini coniunctam dicimus cum dedecore decli-
nabimus. F I N I S .

Laus Deo trino.

Habes splēdidissime lector uiri doctissimi Platinæ opu-
sculum de obsoniis : de honesta uoluptate ac ualitudine
diligenterq; Bononiæ Impressum per Iohannem antoniū
platonidem Benedictorum bibliopolam necnon ciuem
Bononiensem sub Anno domini. Mccccxcix. die uero .x.
mensis Maii. Iohanne Bentiuolo fœliciter illustrante.

Tabula huius opusculi.

Deligendus locus ad habi/ tandum	cap.i
de exercitatione corpis.	c.ii
de cena	c.iii
de ioco & ludo	c.iiii
de somno	c.v
Qua rōne cubādū fit	c.vi
de concubitu	c.vii
Quid sit agendū ubi cubi tu surrexeris	c.viii
de excitatiōe post sōnū.	c.ix
Quid obseruādū fit ī uita ad uoluptatem	c.x
de coco	c.xi
de paranda mensa	c.xii
de sale	c.xiii
de pane	c.xiiii
de placentis	c.xv
Quid sit edēdū priō.	c.xvi
de cerasis	c.xvii
de prunis	c.xviii
De moris	c.xix
de peponibus	c.xx
de cucumeribus	c.xxi
de chrysomalis	c.xxii
de ficis	c.xxiii

Libri secundi cap.

De malis	c.i
de piris	c.ii
de uua	c.iii
de malis punicis	c.iiii
de cotoneis	c.v
de citro	c.vi
de palmis	c.vii
de mespilo	c.viii
de sorbis	c.ix
de cornis	c.x
de persico	c.xi
de oleo	c.xii
de melle	c.xiii
de saccharo	c.xiiii
de lacte	c.xv
de caseo	c.xvi
de recocta	c.xvii
de butyro	c.xviii
de ouo	c.xix
de succidia	c.xx
de liquamine	c.xxi
de omento	c.xxii
de abdomine	c.xxiii
de aceto	c.xxiiii
de acore	c.xxv

Libri tertiū cap.

De amygdalis	c.i
de auellana	c.ii
de nucibus pineis	c.iii

de castaneis	c.iiii	de thymbra	C. XXXII
de filiquis	c.v	de nepita	XXXIII
de pistachiis	c.vi	de anitho	C. XXXIIII
de pipere	c.vii	de thimo	C. XXXV
de cariophilo	c.viii	de origano	C. XXXVI
de cynamomo	c.ix	de ceripholio	c. xxxvii
de gingiberi	c.x	de amaraco	c. xxxviii
de nuce muschata	c.xi	de emula	c. xxxix
de croco	c.xii	de sisimbrio	c. xl
de acrimoniis: ac primum		de marubio	c. xli
de alio	c. xiii	de abrotano	c. xlii
de cepis	c. xiiii	de hyfopo	c. xliii
de bulbis	c. xv	de petroselino	c. xliiii
de porro	c. xvi	de absinthyo	c. xly
de feniculo	c. xvii		
de cumino	c. xviii	Libri quarti cap.	
de aneso	c. xix		
de papauere	c. xx	De lactucis cōditis	cap. i
de coriandro	c. xxi	de conditura endiuia	c. ii
de mentha	c. xxii	Conditura buglosi	c. iii
de apio	c. xxiii	Cōditura pādodapū	c. iiii
de serpillo	c. xxiiii	Cōditura portulace	c. v
de pulegio	c. xxv	Rosmarini cōditura	c. vi
de cardis	c. xxvi	de conditura malua	c. vii
de saluia	c. xxvii	de cōditura intybi	c. viii
de ocymono	c. xxviii	de cōditura saxifragie	c. ix
de ruta	c. xxix	de cōditura pipinellæ	c. x
de eruca	C. XXX	de conditura acetosæ	c. xi
de nasturcio	C. XXXI	de asparago cōdito	c. xii

De cōditura luporū. C. Xiii	de oleribus	C. V
de cōditura capparis c. xiiii	de hirūdine	C. Vi
de cariota & pastiaca. c. xv	de merulis turdis & stur-	
de cōditura ceparū. C. Xvi	nis	C. Vii
de cōditura porri C. Xvii	de turture	C. Viii
Patina ex capitibus & in	de gallinis	C. ix
traneis caponum & gal	de columbis	C. X
linarum C. Xviii	de ficedulis & passere	C. xi
Patina de linguis aut lu	de coturnice	C. Xii
canicis C. Xix	de perdicibus	C. Xiii
de carniū differētia: &	Quæ differētia inter ani-	
quo tpe quæq; coquē-	liū partes sit	C. Xiiii
da edendaue sit C. XX		
de boue C. XXI	De obsoniis.	
de oue agno & uerue-	Libri. vi. cap.	
ce C. XXii	Quō coquēde auēs cicu-	
de capra & hedo C. XXiii	res & syluaticæ	C. i
de ceruo C. XXiiii	Elixum	C. ii
de ursis C. XXV	Affum	C. iii
de damis C. XXvi	Piperatū ex siluaticis	C. iiii
de leporibus & cunicu-	Ius laridarium	C. V
lis C. XXvii	Cibariū ex siluaticis	C. Vi
de histrice & ericio. c. xxviii	Pastillus ex siluaticis	c. vii
Libri. v. cap.	Pastillus ex cicuribus	c. viii
De aibus esculētis	Crusta ex cicuribus	c. ix
De pauone C. i	Friētum ex quauis car-	
de anserē & anete C. ii	ne	C. X
de grue C. iii	Pastillum in olla	C. Xi
de ciconiis C. iiii	Mirause catellonicū	C. Xii

Vt pauo coctus uiuus ui/ deri possit	C.Xiii	Cibaria alba	C.XI
In porcello asfo	C.Xiiii	Cibariū albū catelloni/ cum	C.Xli
Pullus in acresta	C.XV	Ius consumptū	C.Xlii
Pullus affus	C.XVi	Iosculū croceū	C.Xliii
In pulpā uitulinā	C.XVii	Iosculū album	C.Xliiii
In pulpā romanā.	C.XViii	Iosculū uiride	C.XlV
Esicium ex pulpa	C.XiX	Cibariū qd' uulgo zan/ zarellas uocāt	C.XlVi
Esicium ex iecore	C.XX	Cibariū uiride	C.XlVii
Farcimina	C.XX1	Cibariū in bolis	C.XlViii
Lucanice	C.XXii	Cibariū albū	C.XlIX
Gelu in patina	C.XXiii		
Hedus in alio	C.XXiiii	Libri septimi cap.	
Pulmētū ī carbōe.	C.XXV	De ordeo	C.i
In iosculis	C.XXVi	De farre	C.ii
Succidia ī carbōe.	C.XXVii	De hamilo	C.iii
In turdo	C.XXViii	De simila	C.iiii
In uitulinū caput	C.XXiX	De halica	C.V
In cerebrū uitulinū	c.xxx	De riso	C.Vi
In ficedulas	C.XXXi	De panico	C.Vii
Patina catellonica.	c.xxxii	De milio	C.Viii
Liquamen	C.XXXiii	De faba	C.iX.
ī uētriculū uitulinū	c.xxxiiii	De cicere	C.X
Perna	C.XXXV	De cicercula	C.Xi
Sumē ex lingua	C.XXXVi	De pifo	C.Xii
ī pastillū galliaceū	c.xxxvii	De phaseolo	C.Xiii
ī pipionē exoffatū.	c.xxxviii	De lente	C.Xiiii
Ex solo pipione duo fi/ unt	C.XXXiX	De uicia & eruo	CXV
		De lupino	C.XVi

De canabí	C.XVii	Patína ex rápis	C.XI
De sambuco	C.XViii	Patina ex feniculís	C.Xli
De cucurbita	C.XXiX	Esicium romanícū	C.Xlii
De atriplíce	C.XX	Esiciū frumētínū	C.Xliii
De rapo	C.XXi	Cibarium ex radice petro/	
De napís	C.XXii	selini	C.Xliiii
De blito & bleta	C.XXiii	Cucurbita fricta	C.XlV
De brasica	C.XXiiii	Cibariū ex cotoneis	C.XVi
Far in iure	C.XXV	Faba fricta	C.XlVii
Risum í quouis iure.c.xxvi		Cibariū canabiū	C.XlViii
Milliū in patina	C.xxvii	Esiciū ex carne	C.XlIX
Cibarium ex pane tri/		Esiciū siculum.	C.l
to	C.xxviii	In uerniculos	C.li
Iusculum quod uerzusum		Minutal herbaceū	C.lii
uocant	C.XXiX	Risum í amygdalis	C.liii
Puls fabacia ex faba fra/		Fēiculū amigdalínū.c.liiii	
cta	C.XXX	Esiciū ex pelle capogæ	C.lv
Faba in frixorio	C.XXXi	Ius in cicere rubeo	C.lVi
Cibarium ex píso	C.XXXii	Ius in pane	C.lVii
Cibariū ex carne	C.XXXiii	Ius in cucurbita	C.lViii
cibariū ex ítestinis.c.xxxiiii		Lac in cucurbita	C.lix
Cibarium ex íntestinis tru/		Carabazū catellonicū.c.lx	
tæ	C.XXXV	Ius in faba recēti	C.lxi
Oua trutæ condita ut pisa		Verzusum í ieiunio	C.lxii
credātur.	C.XXXVi	leucophagū í ieiunio	c.lxiii
Cibariū ex lactuca.x.xxxvii		Pisa in ieiunio	C.lxiiii
Cibarium ex malo ro/		Minutal	C.lxV
faceo	C.XXXViii	Minutal	C.lxVi
De simila	C.XXXiX	In canabim	C.lxVii

In brasicā rōanensē. c. lxxviii	Acresta uiridis. C. XiX
Cibariū croceū C. lXiX	Moretum pampinaceū
In florē sambuci C. lXX	quod falsam uocāt C. XX
In zāzarellas albas. C. lxxi	Acresta cū feniculis C. XXi
Leucophagum catello/ nicum C. lXXii	Sapor roselinus C. XXii
Libri. viii. cap. de cōdi/ mētis quæ uulgo sapes uocātur.	Moretū ex coreis C. XXiii
	Pulmētariū ī torta c. xxiiii
	Torta alba C. XXV
	Tortā bononiensis c. xxvi
Condimentū albū C. i	Herbaceū maiale c. xxvii
Condimētū camelinū. C. ii	Torta cucurbitina. c. xxviii
moretū qđ sapa uocat. c. iii	Rapum pirum & cotonea
Tucetū ex pnis ficcis. c. iiii	in torta C. XXiX
Moretum uiride C. V	Polenta siue ut uulgo mi/ liacium C. XXX
Moretū persicinū C. Vi	Torta sambucea C. XXXi
Moretū genestinū C. Vii	torta ex capōl uitiū. c. xxxii
Moretū ex uua C. Viii	Torta ex riso C. XXXiii
Moretū ex moris. C. iX	Torta ex farre C. XXXiiii
Moretū ex cerasis aut me/ rendis C. X	Artocreas C. XXXV
De sinapi C. Xi	Torta ex castaneis. c. xxxvi
Sinapium C. Xii	Torta cōmunis C. XXXVii
Sinapium rubeū C. Xiii	Torta ex millio c. xxxviii
Sinapiū in frustra C. Xiiii	Torta ex merēdis c. xxxix
moretū celestinū ī estate. xv	Torta ex cāmaris tpe ie iunii C. Xi
Pipatū croceū ī pisces c. xvi	Torta ex anguillis C. Xli
Aliatū ex iuglande aut amygdala C. XVii	Torta ex dactilis C. Xlii
Aliatum coloratius c. xviii	Tortā alba C. Xliii

torta ex cicere rubeo	c. xliiii	Frictelle ex pomis	c. vi
Torta pãdoedapa	c. xlv	Frictelle ex lauro	c. vii
Torta in iure	c. xlvi	Frictelle amygdaline.	c. viii
Torta quã marzapanẽ uo/ cant	c. xlvii	frictelle ex fãbu. i ieiunio.	ix
Pastilli quos canisiões uo/ cant	c. xlviii	Frictelle amare	c. x
Offella	c. xlix	Frictelle ex riso	c. xi
Anguilla in torta	c. l	Frictelle ex pomis	c. xii
Piscis in pastillo	c. li	Frictelle ex ficis	c. xiii
Cotoneũ in pastillo	c. lii	Frictelle ex piscibus.	c. xiiii
Cõcretũ amygdalinũ in ie/ iunio.	c. liii	Frictelle i formã piscis.	c. xv
Recocta fricta	c. liiii	Mixta hæc in frictellas redi ges	c. xvi
Butyrum frictum	c. lv	Frictelle uetose	c. xvii
Offa canabina	c. lvi	Pastinace fricte	c. xviii
Diriola	c. lvii	Oua quouis mō cocta ac de agitatis et fractis prio	c. xix
Diriola in ieiunio	c. lviii	Oua frictellata	c. xx
Caseus frictus	c. lix	Oua elixa	c. xxi
Rapũ armatũ	c. lx	Oua fracta	c. xxii
Offa inaurata	c. lxi.	Oua in craticula	c. xxiii
Libri. ix. cap. de offellis q̄s uel frictellas licet appellare		Oua in ueru	c. xxiiii
Frictelle ex sambuco	c. i	Oua fricta florentinorũ mo re	c. xxv
Frictelle ex albamẽto ouo/ rũ poline & caseo recẽti.	c. ii	Oua fricta	c. xxvi
Frictelle ex lacte cõcreto	c. iii	Oua i pastilli morẽ.	c. xxvii
Frictelle ex riso	c. iiii	De boletis & fũgis	c. xxviii
Frictelle ex saluã	c. v	De tuberibus	c. xxix
		De cochleis	c. xxx
		De testudine	c. xxxi

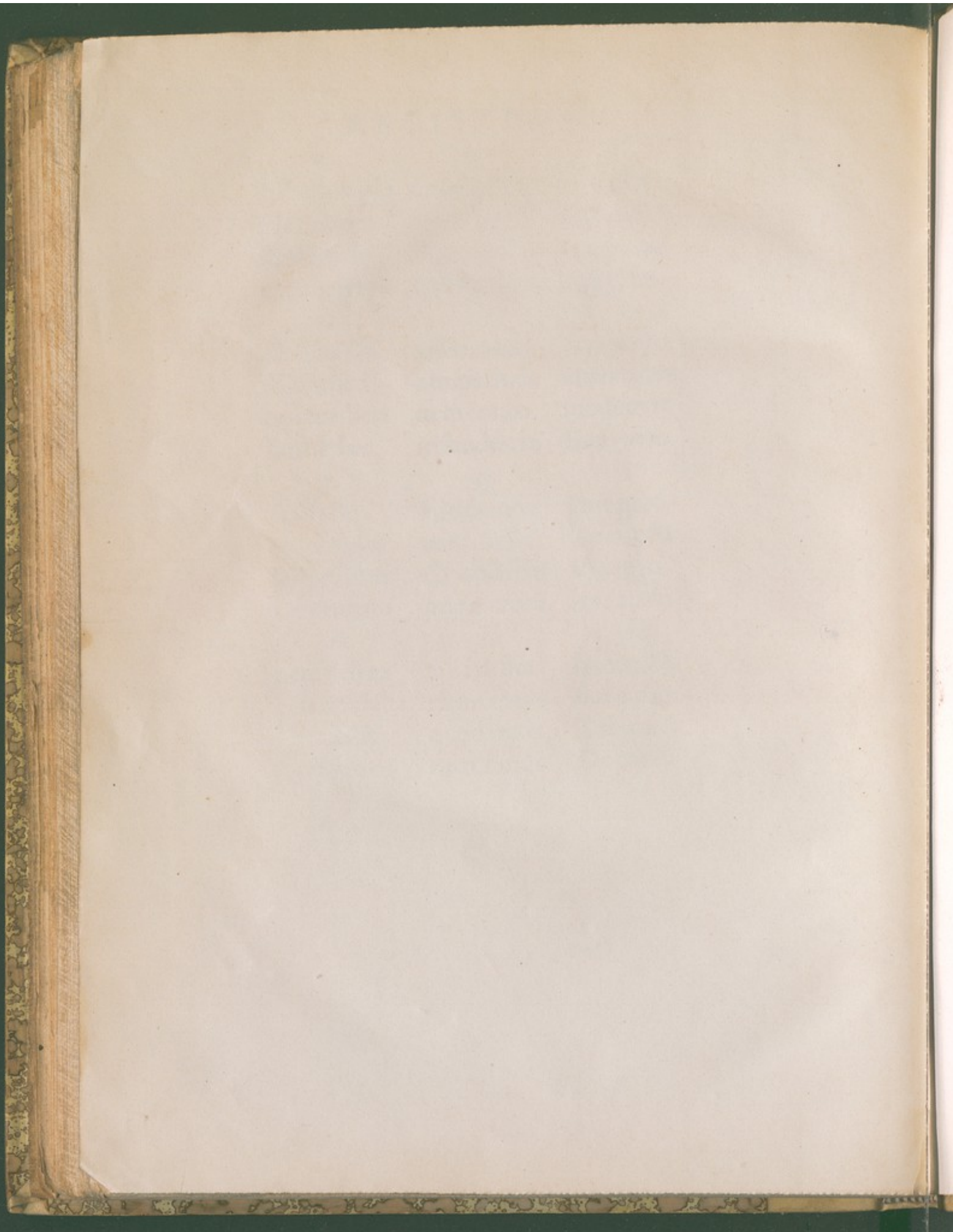
de ramis	c. xxxii	Cornus	c. xxvi
Libri decimi cap. de co		Solea	c. xxvii
quendis piscibus.		Palmita	c. xxviii
de thimo.	c. i	Faruolinus	c. xxix
de mulo	c. ii	Trillia	C. XXX
de anguillis	c. iii	Salpa	C. XXXI
de murena	c. iiii	Scorpion	C. XXXII
de echino	c. v	Cephalus	C. XXXIII
de sepia	c. vi.	Passer	C. XXXIIII
de loligine	c. vii	Cammari marini	c. xxxv
de lupo <i>polypo</i>	c. viii	Cappe.	C. XXXVI
de conchis	c. ix	Merlucius	C. XXXVII
de locustis	c. x	Lucius fluuiialis	c. xxxviii
de cancris	c. xi	Trude	c. xxxix
de conchis <i>et ix</i>	c. xii.	Tincha	c. xl
de purpura & murice.	c. xiii	Piscis persicinus	c. xli
de ostreis	c. xiiii	Lampreda	c. xlii
de orata	c. xv	Barbuli	c. xliiii
de accipensere	c. xvi	Temulus	c. xliiii
de scauro.	c. xvii	Congrum	c. xlv
de lupo	c. xviii	Leo marinus	c. xlvi
de filluro	c. xix	Scarde	c. xlvii
de rumbo	c. xx	Carpani	c. xlviii
de stirione	c. xxi	Salmoni	c. xlix
Conditū quod cauiare uo/ cant	c. xxii	Lasche	c. l
Lumbrina	c. xxiii	Lacteolini	c. li
Dentale	c. xxiiii	Rouiliones	c. lii
Varrolus	c. xxv	Acicula	c. liii
		Turdus marinus	c. liiii

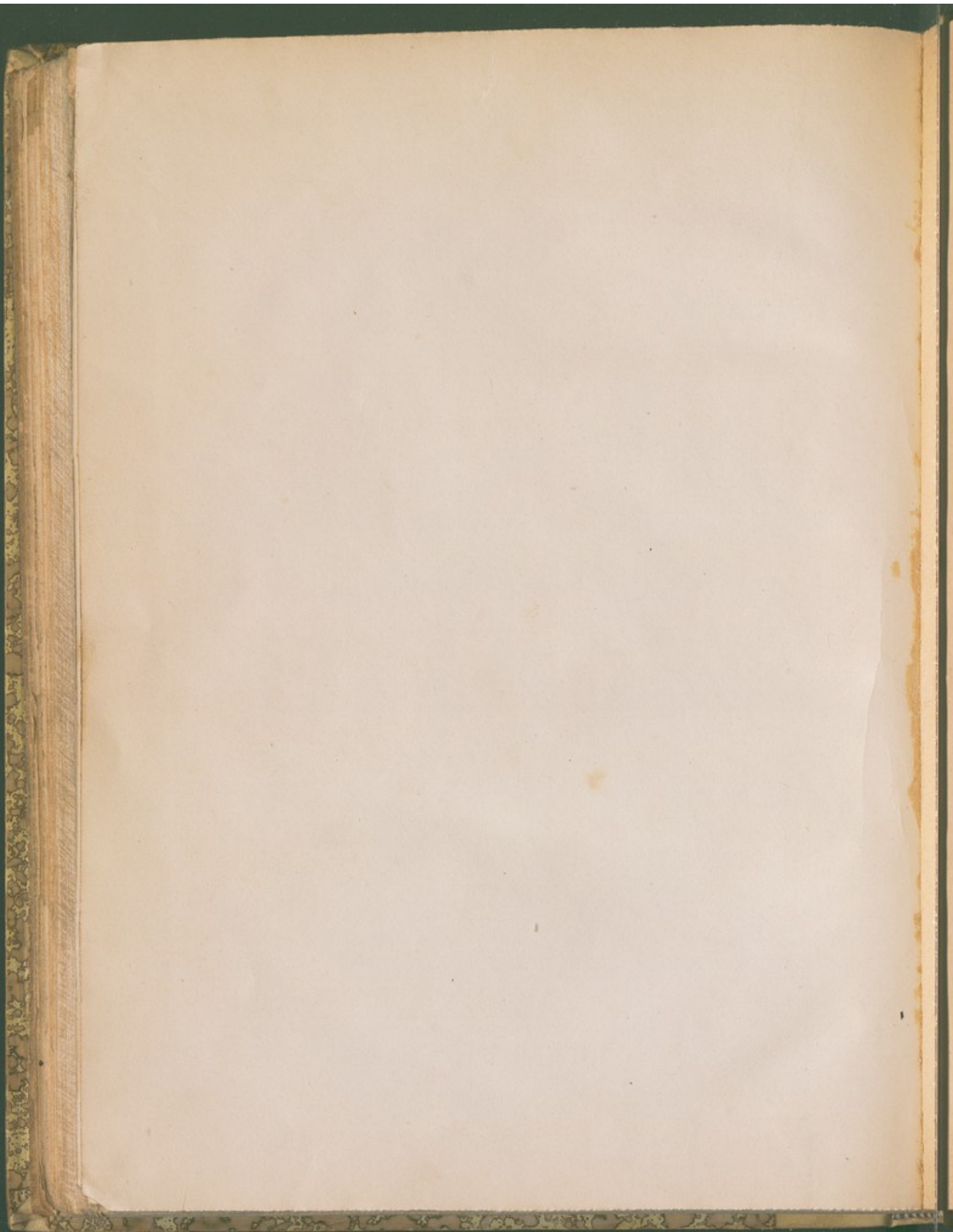
Agoni	c.lv
Sardelle	c.lvi.
Polipos	c.lvii.
Cancru	c.lviii
Carpiones	c.lix
Calamarii	c.lx
Pisces in gelu	c.lxi
Oua tariccha	c.lxii
Quid sit edendum in tertia mensa	c.lxiii.
De uino	c.lxiiii
De sedandis perturba/ tionibus	c.lxv

Hic finis est huius tabulæ:

REGISTRVM.

<p style="text-align: center;">a</p> <p>Libellus pla Platine de strufarū di co inherētē</p>	<p style="text-align: center;">e</p> <p>a caule dege/ tur eo mo De conditu deretur. In it</p>	<p style="text-align: center;">i</p> <p>tur in sto corpus fi beis pcom in spgēdo</p>
<p style="text-align: center;">b</p> <p>Acida pitui solum: sed nocent: licet sunt. Hæc</p>	<p style="text-align: center;">f</p> <p>assum uelis annos dura item conco infundes. In</p>	<p style="text-align: center;">k</p> <p>liquamine aliter risum modum re ctum nero</p>
<p style="text-align: center;">c</p> <p>cta: factō Imbibitum sed gallina De omento</p>	<p style="text-align: center;">g</p> <p>fale deinde uerit. Colo Quod si in preter crocū</p>	<p style="text-align: center;">l</p> <p>ptus proti sa aduecta Vtar ego lem acutā</p>
<p style="text-align: center;">d</p> <p>nem defeca ueteres daba De cardis sunt. semen</p>	<p style="text-align: center;">h</p> <p>fabā disfra nium coqto quod intus exierit indi</p>	<p style="text-align: center;">m</p> <p>bimus. Dā fiat uolun Tabula De condi</p>

Handwritten:
Lamb. 15/2 '87

PLATINA

1499

